

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
BANKACILIK EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİ RİSKİ VE YÖNETİMİ:
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Aysel DEMİR

Ankara
Kasım, 2013

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
BANKACILIK EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİ RİSKİ VE YÖNETİMİ:
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aysel DEMİR

Danışman: Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT

Ankara
Kasım, 2013

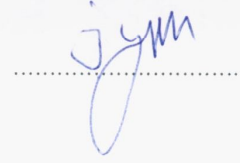
JÜRİ ONAY SAYFASI

Aysel DEMİR’e ait “Türk Bankacılık Sektöründe Kredi Riski ve Yönetimi Türkiye Garanti Bankası Örneği” başlıklı çalışma, 27/12/2013 tarihinde, jürimiz tarafından İşletme Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

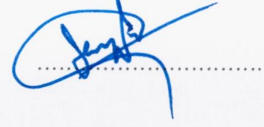
Adı –Soyadı

İmza

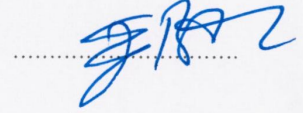
Başkan: Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Üye (Tez Danışmanı): Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT

Üye : Yrd. Doç. Dr. Emine ÇINA BAL

ÖNSÖZ

Bankaların temel ve en önemli faaliyeti kredi vermektir. Bu nedenle, bankalar açısından en önemli risklerden biri de kredi riskidir. Bankaların üstlendikleri kredilerin risk seviyesi, sahip oldukları kredilerin kalitesi ile doğrudan bağlantılı olduğundan, kredilendirme konusunda alınacak kararlar bankalar açısından büyük önem arz etmektedir.

Bankalar kredi riski yönetimi ile kullandıkları kredilerden geri dönüşü en uygun koşullarda maksimize etmeyi amaçlarlar. Bunun için kullandıkları kredileri tek tek ele alabilecekleri gibi tüm kredi portföylerinin risklerini de birlikte takip edebilirler. Kredi riski yönetimi bankanın tüm risk yönetimi içerisinde çok önemli bir yere sahip olmakla birlikte uzun vadede banka başarısı için çok gereklidir.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bankacılık Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak seçmiş olduğum bu çalışmada bankalar açısından kredi riski yönetiminin önemi ve gerekliliği göz önüne alınarak kredi riskini ölçmeye ve yönetmeye dayalı bir yönetim anlayışının gerekliliği vurgulanmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında kredi riskine ilişkin çalışmalara rastlanılmak ile birlikte Türkiye Garanti Bankası’nın risk değişimlerinin izlendiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda çalışmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışmamın hazırlanmasında değerli görüş ve önerileri ile katkıda bulunan tez danışmanım Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT ve bu süreçte her zaman yanımda olan aileme ve eşim Mustafa DEMİR’ e teşekkürü borç bilirim.

Aysel DEMİR

ÖZET

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİ RİSKİ VE YÖNETİMİ TÜRKİYE GARANTİ BANKASI ÖRNEĞİ

DEMİR, Aysel
Yüksek Lisans, Bankacılık Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT
Kasım – 2013, 114 sayfa

Türk bankacılığında uzun yıllardır kredi riskine gereken önem verilmektedir. Ancak sektörde gelişen teknoloji ile birlikte artan rekabet risk alma açısından da bazı sonuçlar meydana getirirken, bankaların kredi stratejilerini gözden geçirmelerinin gereğini bir kez daha gün yüzüne çıkarmıştır. Bankalar kredi stratejilerini risk almaktan kaçınmak yerine iyi bir risk yönetimi üzerine kurmalındırlar. Zira finansal kurumların başarılarının arkasında riskten kaçınmak değil güçlü bir risk yönetiminin bulunduğu kaçınılmaz bir gerçektir.

Çalışmada bu gerçekliğin ışığında bankacılık sektöründe kredi riskinin yönetimi ve bankacılık rasyoları ile kredi riski ölçümünün açıklanması amaçlanmıştır. Her ne kadar kredi riski ve yönetimi üzerine birçok çalışma var olsa da Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin kredi risk değişimlerinin incelendiği bir çalışmanın bulunmaması çalışmaya ayrı bir önem katmakta olup; bu bağlamda literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışma beş bölüm şeklinde ele alınmış olup; birinci bölüm çalışmanın giriş bölümüdür.

Çalışmanın ikinci bölümünde risk kavramı incelenmiş ve bankacılık sektöründeki riskler gruplanarak tanımları yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde kredi riski ele alınarak kredi riskinin tanımı, oluşumu, ölçülmesi ve kredi riskinin giderilmesinden bahsedilmiştir. Ayrıca kredi riskinin ölçülmesinde bankacılık rasyoları üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin bankacılık rasyoları yardımıyla 2007-2012 yılları arasında kredi risk değişimleri

incelenmiş ve Türkiye Garanti Bankası A.Ş'nin risk yönetimi hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümü ise genel değerlendirmelerinin yapıldığı “Sonuç ve Öneriler” bölümüdür.

Çalışmanın sonucunda, Türkiye Garanti bankası A.Ş’ de kredi riskinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde ölçülüp izlendiği, tüm risk yönetimlerinin Basel II düzenlemelerine paralel bir şekilde devam ettiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Banka, kredi, risk, rasyo, risk yönetimi

ABSTRACT

CREDIT RISK AND CREDIT MANAGEMENT IN TURKISH BANKING SYSTEM: THE CASE OF TURKIYE GARANTI BANK

Master, Department of Bank Education
Thesis Supervisor: Associate Prof. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT
November – 2013, 114 pages

Attention has been paid to the credit risk of the Turkish banking sector for many years. However, the banks have needed to rethink their credit strategies once again because of the increasing competition in the banking sector with the improvement of technology that is causing some results in terms of risk taking. The banks should get organize a sound risk-management instead of remaining of taking the risk. Indeed, it is the inevitable fact that the success of financial institutions depends on taking risk and having a powerful risk management system.

In the light of this reality, it was aimed to explain the measurement of credit risk with the management of credit risk and the banking ratios in the present study. Although there are many studies on the management of credit risk and credit risk management, there is no study examining the credit risk switches of Türkiye Garanti Banks, and therefore it is expected to contribute to the literature with the investigation of Türkiye Garanti Bank A.Ş.'s credit risk switches.

This study is taken up in the form of five sections, the first section of chapter is introduction to the study.

The risks in the banking sector defined and grouped and the concept of risk have been examined in the second part of the study.

In the third part of the study the definition of credit risk by taking credit risk, formation and elimination of credit risk measurement have been discussed. It also focuses on credit risk measurement banking ratios.

Turkey Garanti Bank is the fourth part of the study of the credit risk of changes in the years 2007-2012 were examined with the help of the banking ratios and Turkey, Garanti Bank's risk management is explained in the forth chapter.

The "Conclusion and Recommendations" section is the fifth chapter that overall assessment of the study made.

As a result of this study, Turkey Garanti Bank A.Ş. in accordance with international standards, the credit risk is measured and monitored, all risk managements were continued in parallel with the Basel II regulations.

Key Words: Bank, kredit, risk, rasyo, risk management

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKVE ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM II

RİSK KAVRAMI VE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIĞI

RİSKLER	3
2.1. Risk Kavramı	3
2.2. Bankacılık Sektöründeki Risk Çeşitleri.....	4
2.2.1. Finansal Riskler.....	5
2.2.1.1. Bilanço Riski	5
2.2.1.2. Kârlılık Riski	6
2.2.1.3. Sermaye Yeterliliği Riski	7
2.2.1.4. Kredi Riski	7
2.2.1.5. Piyasa Riski	7
2.2.1.6. Faiz Oranı Riski.....	8
2.2.1.7. Likidite Riski	11
2.2.1.8. Kur (Kambiyo) Riski	14
2.2.1.9. İşlemsel Risk	14
2.2.1.10. Menkul Kıymet Spekülasyonu Riski	16
2.2.2. Faaliyet Riskleri	16
2.2.2.1. İş Stratejisi Riski.....	16
2.2.2.2. Teknoloji Riski.....	17
2.2.2.3. Yönetim Riski.....	19

2.2.3. İş Riskleri.....	20
2.2.3.1. Yasal Düzenleme Riski	20
2.2.3.2. Politik Riskler	21
2.2.3.3. Ülke Riski.....	21
2.2.4. Diğer Riskler	22
2.2.4.1. Genel İşletme Riskleri.....	22
2.2.4.2. Hisse Senedi Fiyat Değişim Riski	22
2.2.4.3. Karşı Taraf Riski.....	23
2.2.4.4. Takas ya da Teslim Riski.....	24
2.2.4.5. Yoğunlaşma Riski	24
2.2.4.6. Baz Riski	25

BÖLÜM III

BANKACILIKTA KREDİ RİSKİ VE YÖNETİMİ.....	26
3.1. Kredi Riski	26
3.2. Kredi Riskinin Oluşum Süreci	28
3.2.1. Başlangıçtan İtibaren Var Olan Kredi Riski.....	28
3.2.2. Sonradan Oluşan Kredi Riski.....	29
3.2.3. Sonradan Oluşan Kredi Riskinin Belirlenme Aşamaları	30
3.2.3.1. Kredinin Gecikmesi, Kısmen veya Tamamen Ödenmemesi/ Ödenmemesi	31
3.2.3.2. Kredinin Vadesinin Uzatılması ve Yenilenmesi (Yapılandırma)	31
3.2.3.3. Kredinin İdari Takibe Alınması	32
3.2.3.4. Kredinin Kanuni Takibe Alınması	33
3.3. Bankacılıkta Risk Yönetimi	34
3.3.1. Bankacılıkta Risk Yönetiminin Amaçları	35
3.3.2. Bankacılıkta Risk Yönetiminin Önemi.....	36
3.3.3. Bankacılıkta Risk Yönetiminin Tarihsel Gelişimi.....	37
3.3.4. Bankacılıkta Risk Yönetimi Süreci	39
3.3.4.1. Risklerin Tanımlanması.....	40
3.3.4.2. Risklerin Ölçülmesi	41
3.3.4.3. Risklerin Analizi	41
3.3.4.4. Risklerin İzlenmesi ve Raporlanması	42
3.3.4.5. Risklerin Denetimi	42

3.3.5. Bankacılıkta Kredi Riskinin Giderilmesi.....	43
3.3.5.1. Kredi Riski Oluşmadan Önce Alınabilecek Önlemler	43
3.3.5.1.1. Mali Analiz.....	43
3.3.5.1.2. İstihbarat	44
3.3.5.1.3. Teminatlandırma.....	47
3.3.5.2. Kredi Riski Oluştuktan Sonra Riskin Giderilmesi.....	49
3.3.5.2.1. Kredi Riskinin Devri veya Satışı.....	49
3.3.5.2.2. Teminatların Devri veya Satışı.....	50
3.4. Basel ve Kredi Riski Yönetimi.....	51
3.4.1. Uluslararası Ödemeler Bankası ve Basel Komitesi.....	51
3.4.2. Basel I ve Basel II Uzlaşıları	53
3.4.2.1. Basel-I ve Basel-II Uzlaşılarının Benzer Yönleri	55
3.4.2.2. Basel-I ve Basel-II Uzlaşıları'nın Farklı Yönleri	55
3.4.3. Basel III	56
3.4.3.1. Likidite Karşılama Oranı.....	57
3.4.3.2. Net İstikrarlı Fonlama Oranı	57
3.4.3.3. Sermayenin Güçlendirilmesine Yönelik İlave Tedbirler.....	58
3.4.3.4. Kaldıraç Oranı	58
3.5. Kredi Riskinin Ölçülmesinde Bankacılık Rasyoları.....	59
3.5.1. Riskin Sorunlu Alacakların Aktif İçindeki Payı İle Ölçülmesi	60
3.5.1.1. Brüt Sorunlu Alacaklar Tutarı / Toplam Aktif Tutarı Oranı	60
3.5.1.2. Brüt Sorunlu Alacaklar Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı Oranı.....	60
3.5.1.3. Net Sorunlu Alacaklar Tutarı / Toplam Aktif Tutarı Oranı	60
3.5.1.4. Net Sorunlu Alacaklar Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı Oranı.....	61
3.5.2. Riskin Gelir Tablosundaki Karşılık Giderinin Gelir Tablosu Tutarları ile Karşılaştırılarak Ölçülmesi	61
3.5.2.1. Dönemsel Karşılık Giderleri/Dönemsel Net Faiz Geliri Oranı	61
3.5.2.2. Dönemsel Karşılık Giderleri/Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	61
3.5.2.3. Dönemsel Karşılık Giderleri/Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr	62
3.5.2.4. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	62
3.5.2.5. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr	62

3.5.3. Riskin Müşteri Değerlilik Gruplarındaki Tutarlarla Ölçülmesi.....	62
--	----

BÖLÜM IV

KREDİ RİSKİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA: TÜRKİYE

GARANTİ BANKASI A.Ş	64
4.1. Araştırmanın Amacı.....	64
4.2. Araştırmanın Önemi	64
4.3. Varsayımlar	65
4.4. Kapsam ve Sınırlılıklar	65
4.5. Veri Toplama ve Çözümleme Yöntemi.....	66
4.6. Türkiye Garanti Bankası A.Ş'nin Tarihçesi	66
4.7. Türkiye Garanti Bankası A.Ş'nin Risk Yönetimi ve İç Denetim Organizasyonu	67
4.8. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.Kredi Risk Analizi.....	72
4.8.1. Riskin Sorunlu Alacakların Aktif İçindeki Payı İle Ölçülmesi	72
4.8.1.1. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı	72
4.8.1.2. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir Ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı.....	74
4.8.1.3. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Aktif Tutarı.....	76
4.8.1.4. Net Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı	78
4.8.2. Riskin Gelir Tablosundaki Karşılık Giderlerinin Gelir Tablosu Tutarları ile Karşılaştırılması Yoluyla Ölçülmesi.....	80
4.8.2.1. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Faiz Geliri.....	81
4.8.2.2. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	82
4.8.2.3. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr	84
4.8.2.4. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	86
4.8.2.5. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr.....	88

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	91
--------------------------------	----

KAYNAKÇA	94
-----------------------	----

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Korunma Tipine Göre Baz Fiyat Riskinin İncelenmesi	25
Tablo 4.1. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı.....	73
Tablo 4.2. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı	75
Tablo 4.3. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Aktif Tutarı.....	77
Tablo 4.4. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı	79
Tablo 4.5. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Faiz Geliri.....	81
Tablo 4.6. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	83
Tablo 4.7. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr	85
Tablo 4.8. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	87
Tablo 4.9. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr	89

ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Bankacılıkta Risk Yönetimi Süreci.....	40
Şekil 4.1. Garanti Bankası Risk Yönetimi ve İç Denetim Organizasyonu.....	68
Grafik 4.1. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı.....	74
Grafik 4.2. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı	76
Grafik 4.3. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Aktif Tutarı.....	78
Grafik 4.4. Net Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı	80
Grafik 4.5. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Faiz Geliri.....	82
Grafik 4.6. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	84
Grafik 4.7. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr.....	86
Grafik 4.8. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr	88
Grafik 4.9. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr	90

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ATM	: Automatic Teller Machine (otomatik vezne makinesi)
BASEL-I	: 1988 yılında kabul edilip, 1996 yılında revize edilen uluslararası ilk sermaye yeterliliği uzlaşısı
BASEL-II	: 2004 yılında açıklanan ve Basel-I’de ilave ve değişiklikler öngören sermaye yeterlilik uzlaşısı
BASEL-III	: 2010 yılında açıklanan ve Basel-II’’de ilave ve değişiklikler öngören yeni sermaye yeterlilik uzlaşısı
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	: Banks of International Settlements (Uluslararası Ödemeler Bankası)
GAP	: Vade Uyumsuzluğu ve Açık Vade Pozisyonu
GE	: General Electric Corporation
GECF	: Doğuş Grubu ile General Electric Consumer Finance
KKB	: Kredi Kayıt Bürosu
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
RMD	: Riske Maruz Değer
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
USD	: Amerikan Doları

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bankalar, faaliyetlerinden dolayı sürekli risk ile iç içe olan kuruluşlardır. Bütün ülkelerde her dönemde bankacılık sektörü ile ilgili riskler yaşanabilir. Çünkü finansal piyasalar var olduğu sürece, risk bu sistemin ayrılmaz bir parçası olarak daima varlığını sürdürecektir.

Günümüzde bankalar birçok faaliyette bulunsalar da asıl faaliyetleri kredi vermektir. Bu nedenle en yoğun olarak karşı karşıya kalıp yönetmek zorunda oldukları risk kredi riskidir. Kredi riski banka müşterisinin aldığı krediyi geriye ödeme sıkıntısına düşmesinden dolayı kullandırılan kredinin geri dönmeme durumudur. Kredilendirme işleminin oluşumu sırasında risk; kredinin banka için oluşturduğu tehlikeyi, yani kredinin geri ödenmemesi ile bankanın uğraması muhtemel zararı anlatmaktadır.

Bankalar ne kadar hassasiyet gösterirse göstereceği kredilendirme aşamasında riski tamamen ortadan kaldırmaları söz konusu değildir. Özellikle son yıllarda gelişmekte olan ülkelerdeki banka sayılarında ve banka şubelerindeki artış ile oluşan rekabet ortamında bankaların ayakta kalabilmeleri karşı karşıya kaldıkları riskleri iyi yönetmelerine bağlıdır. Ayrıca dünya genelinde son yıllarda yaşanan krizlerin büyük bir çoğunluğunun bankacılık sektöründen kaynaklandığı düşünülürse kredi riski yönetimine ne derece hassasiyet gösterilmesi gerektiği daha iyi anlaşılır.

Nitekim günümüzde banka kredilerinin bir kısmının vadesinde ödenmemesi ve bir kısmının da tahsilinde yaşanan zorluklar, bu çalışmanın konusunu oluşturan kredi riski yönetiminin bankacılık sektörü açısından önemini net bir şekilde ortaya koyduğu gibi, konuya da güncellik kazandırmaktadır.

Bütün bu nedenler göz önüne alınarak çalışmanın konusu olarak bankalarda kredi riskinin ölçülmesi ve kredi riski yönetimi konusu ele alınmıştır. Çalışmamızın amacı; Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin kredi riski değişimlerini incelenmesi ve bankanın risk yönetimi hakkında bilgi verilmesidir. Çalışmanın bankacılık sektöründe risk yönetimine ilişkin literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışmanın konusunun seçilmesindeki en önemli etken dünyada yaygınlaşan küreselleşme süreciyle gelişmekte olan ülkelerde bankaların ve şube sayılarının hızla artması sonucu oluşan rekabet ortamında bankaların sağlıklı kalabilmeleri, karşı karşıya kaldıkları riskleri iyi yönetebilmelerine bağlıdır. Bu sebeple çalışmada güçlü bir risk yönetiminin nedenli önemli olduğunun altı çizilmektedir.

Beş bölüm olarak ele alınan bu çalışmanın birinci bölümü giriş bölümüdür.

Çalışmanın ikinci bölümünde risk kavramı ile ilgili tanımlar yapılarak risk kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Bankaların maruz kaldıkları riskler; finansal riskler, faaliyet riskleri, iş riskleri ve diğer riskler adı altında dört grupta incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde kredi riski ve kredi riski oluşum süreci açıklanmıştır. Bankalarda risk yönetiminin amaç ve önemi üzerinde durularak, risk yönetim sürecinin aşamaları ve bankacılıkta risk yönetiminin tarihsel gelişimi kısaca anlatılmıştır. Kredi riskinin ölçülmesi konusunda bankacılık rasyoları hakkında bilgiler verilmiştir. Basel I, II ve III Sermaye Yeterliliği düzenlemeleri hakkında genel açıklamalar yapılarak Basel düzenlemelerinin farklı ve benzer yönlerinden bahsedilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin mali tabloları incelenerek 2007-2012 yılları arasındaki üçer aylık dönemler itibarıyla bilanço, gelir tablolarından edinilen veriler ile bankacılık rasyoları kullanılarak Garanti Bankasının kredi risklerindeki değişiklikleri incelenmiş ayrıca Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin risk yönetimi hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışma genel değerlendirmelerinin yapıldığı beşinci bölüm olan “Sonuç ve Öneriler” ile tamamlanmıştır.

BÖLÜM II

RİSK KAVRAMI VE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIĞI RİSKLER

Bu bölümde risk kavramından bahsedilerek; bankaların maruz kaldıkları risk çeşitleri incelenmiştir.

2.1. Risk Kavramı

İşletmelerin temel amacı, var olan kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak elde etmiş oldukları kârı maksimize etmektir. Kârlılığın artırılması ile ilgili alınan kararlar sürekli bir belirsizlik taşır. İşletmelerde bu belirsizlikleri gidermek için bir takım tahminler yapılır. Yapılan bu tahminlerdeki sapma ve aksaklıklar işletmeler için önemli olan risklerin ortaya çıkmasına neden olur. Risk gerçekleşmesi beklenen sonuç ile meydana gelen sonuç arasındaki sapmadır.

Risk kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır;
Risk, istenmeyen bir durumun ortaya çıkmasıdır (Okka, 2005: 310).
Risk, belirsizlik koşullarında oluşan bir durumdur (Gürsoy, 2007: 199-221).
Riski, hasar tehlikesi olarak da tanımlamak mümkündür. (Eker, 2002: 4).

Risk, taraflarca kabul edilen veya istenilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, beklenen olayların gerçekleşmesi ya da beklenmeyen durumların ortaya çıkmasıyla zarar edilmesi olasılığını ifade eder (Akman ve diğerleri, 2000: 105).

Risk, müşteri işletmenin mali tablolarında önemli düzeyde hata ve düzensizlik olmasına rağmen denetçinin bunlar hakkında olumlu görüş verme ihtimali ve mali tablolarda veya dipnotlarında yahut da özet denetim raporunda açıklanması gerektiği halde açıklama yapılmamasından kaynaklanan durumdur (Kaval, 2003: 74).

Risk işletme açısından ele alındığında kazanç elde etme fırsatı olarak da görülebilir. Risk kavramı finansal yönden ele alındığında ise; bir işleme ilişkin bir maddi kaybın ortaya çıkması ya da bir giderin veya zararın ortaya çıkması ile sonuçlanacak ekonomik faydanın azalması olarak da tanımlanır (Yüzbaşıoğlu, 2003: 21).

Bankacılıkta ise risk, banka işlemlerinden elde edilecek beklenen getiri ile gerçekleşen getiri arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır (Boyacıoğlu, 2003: 5).

Risk ile ilgili bütün bu tanımlar ele alındığında, olması beklenen bir sonuçtan farklı bir sonucun gerçekleşme ihtimalinin var olma hali anlatılır. Bankacılık sektörü açısından ele alındığında risk, bankanın zarara uğrama ihtimalini anlatmaktadır.

Bu sebeple banka açısından risk, sonuçlanan getirinin beklenen getiriden daha düşük olması durumunda söz konusudur. Bankanın politikalarında belirlenen hedeflerin gerçekleşmemesi ya da bankanın zararlarla karşılaşmasıdır.

2.2. Bankacılık Sektöründeki Risk Çeşitleri

Bankaların karşılaştıkları riskler çeşitli yazarlar, denetleyici ve düzenleyici otoriteler tarafından farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Örnek verecek olursak bu riskler, kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk ve itibar riski olmak üzere dört kategoride sınıflandırılabilir gibi, basit işlemler ile elimine edilebilen riskler, karşı tarafa transfer edilebilen riskler, aktif olarak yönetilen riskler şeklinde de sınıflandırılabilir (Mandacı, 2003: 69).

Çalışmamızda bankaların maruz kaldıkları riskler; finansal riskler, faaliyet riskleri, iş riskleri ve diğer riskler olmak üzere dört ana başlık altında incelenecektir.

2.2.1. Finansal Riskler

Hayatımızın her alanında var olan risk, finans piyasaları söz konusu olduğunda daha da fazla önem kazanmaktadır.

Bankalar, bir anlamda aracı kurumlardır. Bir tarafta fon arz eden diğer tarafta ise fon talep eden müşteriler arasında aracılık yaparlar. Bankalar, bu aracılık işlemlerini yerine getirirken alacakları her karar ya da uyguladıkları her strateji için diğer işletmelere göre daha yüksek risk üstlenmektedirler (Çerçi,2008:38).

Finans piyasalarında risk denildiği zaman yatırım araçlarının içerdiği riskten bahsediliyor demektir. Fakat devlet tahvili veya hazine bonosunu elinde bulunduran kişilere faiz ve anaparanın devletçe ödeneceği varsayılarak risk taşımadığı kabul edilir. Çünkü devletçe bunların karşılığı mutlaka ödenecektir. Ancak tahvil özel sektöre ait ve yüksek getirili bir tahvil ise risk büyüktür. Bu sebeple bir finansal ürüne sahip olduğunda, finansal ürünü elde etme ile ilgili olarak belli düzeyde bir riskte alınmaktadır.

Bankacılık sektöründe riskler kaynaklarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir.

2.2.1.1. Bilanço Riski

Bilançonun yapısı ile ilgili risklerdir. Başka bir şekilde ifade etmek istersek, aktif ile pasifin dengeli olmayışından kaynaklanır.

Özellikle maliyetli pasiflerle getirili aktiflerin faiz oranlarında, döviz kurlarında değişim olabileceği ve vade yapısının uyumlu olup olmadığı dikkate alınmadan, açık pozisyonlar yaratılarak pazarlanmış olmalarından; menkul kıymetler ve kredi portföyünün oluşturulmasında risk dağılımı ve risk farklılaştırılmasına önem verilmeyişinden; yeterli serbest sermaye olmadan riskli plasmanlar yapılması ve öz sermayeye göre fazla borçlanılmış olmasından kaynaklanır. Kısaca bilanço risklerinin nedeni iyi bir aktif-pasif yönetimi yapılmamasıdır (Babuşcu, 2005: 27).

Düzenli ve sürekli kontrol altında tutulduğu takdirde vade uyumsuzluğu kâr marjını artırır fakat riskli bir stratejidir.

Bu tarz risklerden korunmanın en kolay yolu doğru, belirgin ve planlı bir aktif-pasif yönetimidir. Bankalarda yönetim kurulu yasal zorunluluklar doğrultusunda bankanın aktifinin ne miktarda kredi, menkul ve iştiraklerden meydana geleceğini belirlemelidir. Bilançonun aktifinde meydana gelen büyümenin pasif tarafa nasıl fonlanacağını belirlenmesi çok önemlidir. Ayrıca kaynakların maliyetinin belirlenmesi, maliyetlerde meydana gelen dalgalanmaların takip edilmesi aktif-pasif yönetimi için önemli bir stratejidir (Çerçi,2008:38).

Bankalar bilanço yapısından dolayı meydana gelen risklerden korunmak için, ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelen piyasalar ile özel sözleşmeler, finansal araçların takası, diğer bankalar veya banka müşterileri ile yapılan vadeli faiz oranı sözleşmeleri yada finansal araçların gelecekte bir tarihte belli bir fiyattan alım/satım taahhüt işlemleri yapabilirler.

2.2.1.2. Kârlılık Riski

Kârlılık, bankanın aslında varoluş nedeninin yanında ayrıca kaldırabileceği riski veya sermayesini artırabilme kapasitesini gösteren önemli bir göstergedir.

Banka yönetiminin bankanın gelir kaynaklarını doğru belirleyebilme, bankanın faaliyetlerini doğru ve yüksek getirili alanlara aktarabilme kabiliyeti kârlılık riski kavramını tanımlamaktadır. Bankalar kârlı çalışıyor gibi görünüyor olsalar da bir bankanın kârlılık riskini ölçebilmek için, bankanın gerçek olarak yeteri kadar kâr edip etmediğine bakılır. Bunun için bankanın aktif büyüklükleri ile o kârı sağlamak için sahip oldukları sermaye ve sektörün kârlılık ortalamasının banka ile kıyaslanması gerekmektedir (Çerçi,2008:39).

Kârlılık riskinin kontrol edilebilmesi için, faiz dışı gelir ve giderlerin iyi belirlenmesi, gelir ve gider kaynaklarının iyi tahlil edilmesi, maliyetlerin nasıl azaltılacağı ve fonların daha kârlı alanlara nasıl aktarılacağı özenle araştırılmalıdır.

2.2.1.3. Sermaye Yeterliliği Riski

Güçlü bir sermaye bankacılık sektöründe, güven ve istikrarın sağlanması ile olası tehlikelere karşı dayanıklılığın arttırılmasını sağlamak için gereklidir.

Ticari işletmeler açısından sermaye kredi verenleri koruyucu bir unsur olmakla birlikte finansal işlemlerde alternatif bir kaynak olarak görülmektedir. Çalışma konularından dolayı bankaların kaynaklarını kullanım biçimi ve kullandıkları alanlar sonucu bu risk büyük önem kazanmaktadır. Bu nedenle bankaların ihtiyaç duyulan sermaye miktarları, aktif ve pasif kalemlerin dağılımı, nakit akışlarının kârlılığına, yönetimin kalitesine ve özellikle rekabet açısından bankanın içinde bulunduğu ortama bağlıdır.

2.2.1.4. Kredi Riski

Bankacılık sektöründe en eski ve en temel risk kredi riskidir. Bankalar arasında en eski ve geçerli tanımı, müşteriye kullandırılan bir kredinin sorunlu hale gelmesi yani karşı tarafın sorumluluğunu yerine getiremeyerek krediyi geri ödeyememesidir.

Bankacılıkta kredi riskine ilişkin detaylı bilgiler üçüncü bölümde verileceğinden, bu kısımda kredi riski detaylı olarak anlatılmamıştır.

2.2.1.5. Piyasa Riski

Bu risk, bankaların sahip oldukları bir ya da birden fazla ticari varlığın işleme tabi tutulabileceği süre dâhilinde, piyasada meydana gelen beklenmeyen olumsuz dalgalanmaların neden olduğu kayıp ya da beklenenden az seviyedeki kâr halini ifade eder (Çelik, 2001: 62).

Piyasa riski herhangi bir zaman içerisinde meydana gelebilir. Piyasa riskini en aza indirmek, piyasa disiplinin sağlanmasıyla mümkündür. Piyasa disiplini; piyasadaki kurumlarla ilgili bilgilerin zamanında doğru ve şeffaf şekilde alınmasını içerir.

Bankacılık sektöründe piyasa disiplinin sağlanmasıyla birlikte, piyasadaki ilgili birimler, çok daha sağlıklı değerlendirmeler yapabilecekler ve böylece istenmeyen riskler en asgariye indirilebilecektir (Erçel, 2000: 135).

Piyasa riski ölçümünün temel ögeleri piyasa fiyat ve oranlarının oynaklığıdır. Piyasa riski, bağımlı ve bağımsız riskler olarak iki grupta incelenebilir.

Bağımlı riskler finansal araçların fiyatlarındaki hareketlilikten etkilenen risklerdir. Hisse senedi fiyatları, faiz oranları, döviz kurları ve paritelerdeki değişim bu risk kategorisinin etkenleridir (Bolgün ve Akçay, 2005:194).

Bağımsız riskler ise; temelde dalgalanma derecesi değişken ya da dengeli pozisyon risklerini ve doğrusal olmayan risk gruplarını kapsamaktadır.

Piyasa riski yönetiminde, fiyatlar piyasadaki likitide seviyesine göre değişiklik göstereceği için, bankaların karşılaşacakları risklerde artar ya da azalır. Likiditenin fazla olduğu dönemlerde faiz oranı düşeceğinden hisse senedi fiyatlarında artış görülebilir. Bunun yanı sıra ellerinde sabit fiyatlı borçlanma senedi olan bankalar faizlerin düştüğü dönemde alacaklı olmaları durumunda kâr, borçlu iseler zarar edebilirler.

Bütün bu nedenlerden dolayı bankaları piyasa riskini yönetebilmek için düzenli, planlı bir fon yönetimine ve aktif pasif yönetimine ihtiyaçları vardır. Bankalar ellerinde bulunan borç türevleri, pay senedi türevleri ve para işlemlerinde piyasa riskiyle karşı karşıya kalabilirler. Bu nedenle yeni finansal araçların gelişimini takip etmek, yeni araçlar hakkında geniş bilgi edinmek ve fiyatlandırmalarını doğru yapmak gereklidir.

2.2.1.6. Faiz Oranı Riski

Faiz oranı riski bankanın aktif ve pasifleri arasındaki bağlanma (Duration) farkının faiz oranlarındaki beklenmedik değişimler nedeniyle bankanın net faiz geliri ve ekonomik değerini olumsuz yönde etkilemesidir. Banka pasif hesaplarında genellikle uzun vadeli ve sabit faizli fonların bulunması, faiz oranlarının düşmesi nedeniyle banka maliyetleri piyasa faiz oranlarının üzerine çıkar. Benzer olarak, faiz oranlarının artması

sonucunda ise aktif hesaplarında yer alan sabit oranlı varlıkların getirisi piyasa değerinden daha düşük bir seviyede kalır. Faiz oranlarındaki değişimler, faiz ve faiz dışı gelirleri de etkilemektedir (Teker,2006:7).

Faiz oranlarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle bankaların nakit akımlarında ortaya çıkabilecek sorunlar, olası gelir kaybı, özkaynak değerliliğinin azalması ve nakit giriş değerlerinde azalışlar meydana getiren riskler bu kategoriye girmektedir (Şakar, 2002b: 28).

Ülkemizde bankalar piyasalardan topladıkları kısa vadeli fonlarla uzun vadeli aktiflerini finanse etmektedirler. Bu sebeple kısa vadeli fonların faiz oranlarında meydana gelen aşırı yükselmeler bankaları olumsuz şekilde etkilemektedir.

Faiz oranı riskini beş grupta incelemek mümkündür (Eken, 1992: 48-52).

1. Gelir Riski: Faiz oranlarındaki değişime karşı hassas olan bir aktifin veya pasifin getirisinde meydana gelen değişikliktir. Diğer bir ifade ile net kâr marjındaki değişimdir. Bu risk Türk bankacılık sektöründe önemli bir risktir. Ülkemizde yaşanan krizler ve belirsizlikler nedeniyle sektördeki bankaların çoğunluğu kısa vadeli işlemlere yönelmektedir.

2. Fiyat Riski: Faiz oranlarındaki değişiklik ile ilişkili olarak sabit getirili bir menkul kıymetin piyasa fiyatında meydana gelebilecek olumsuz değişimlerdir. Faiz oranlarındaki hareketlilik faize karşı çok duyarlı olan aktif ve pasif kalemlerinin getirilerini etkilerken, faize karşı çok duyarlı olmayan ya da sabit getirisi olan bilanço kalemlerini de etkilemektedir. Fiyat değişimlerine neden olmaktadır. Kısaca fiyat riski bilançonun piyasa değerindeki değişimdir.

3. Yeniden Yatırım Riski: Aktiflerden elde edilen faiz gelirlerinin farklı faiz oranlarından yeniden yatırıma dönüştürülmesidir. Elde edilen gelirlerin daha yüksek ya da düşük faiz oranlarından yeniden yatırıma dönüştürülmesi sonucunda bankanın lehine bir kazanç olabilir ya da aleyhine bir kayba dönüşebilir.

4. Önceden Ödenme Riski: Uzun vadeli olarak yüksek faiz oranı ile verilmiş bir aktifin, kredi faiz oranlarının düşmesi nedeniyle vadesinden önce geri ödenmesi riskidir. Bu banka için bir kayıp bir risktir.

5. Temel Risk: Kredi ve mevduat faiz oranlarında meydana gelen değişimlerin, aynı oranda spot ve gelecek işlemlerin faiz oranlarına yansımaması riskidir.

Faiz oranlarında aşırı dalgalanmaların yaşandığı ve yüksek faiz oranlarının geçerli olduğu ülkelerde faiz riskinin yönetimi önemlidir.

Bankaların karşılaştıkları faiz oranı değişim riskini ölçmek ve yönetmek için farklı yöntemler geliştirilmiştir. Bunlar; Vade Uyumsuzluğu ve Açık Vade Pozisyonu (GAP) Analizi, Efektif Vade veya Ağırlıklı Ortalama Süre (Duration) analizi, Faiz Esnekliği Analizi ve Simülasyon Analizi yöntemleridir.

BDDK, faiz oranlarındaki hareketler sebebiyle bankanın alım satım hesapları içinde yer alan finansal araçların konumuna bağlı olarak etkisinde kalabileceği zarar ihtimali, faiz oranı riski olarak tanımlamıştır.

Genel olarak değeri faiz oranlarından etkilenen ya da faize dayalı türev ürünler ile faiz getirili menkul kıymetlerin piyasa faiz oranlarındaki değişimlerden etkilenmesi sonucu oluşan değer kaybı bu riski oluşturur. Bankacılık sektöründe bu riskin kabul edilmesi olağandır ayrıca iyi yönetildiği takdirde hisse değerlerinde bir artış ve kârlılık nedeni olabilir.

Faiz oranlarında meydana gelen değişimler, bankalarda net faiz gelirlerini, diğer faize duyarlı gelirleri ve faaliyet giderleri üzerinde değişimlere neden olarak etkilemektedir. Ayrıca faiz oranlarındaki değişimler, bankanın varlıklarını, yükümlülüklerini ve bilanço dışı araçlarının temel değerini de etkiler. Gelecekte ki nakit akımlarının bugünkü değeri faiz oranlarında meydana gelen hareketlilik sonucu değişime uğrayacaktır. Faiz oranını belli ölçüler dâhilinde tutmaya çalışan etkin bir risk yönetimi bankalar açısından güvenliği ve sağlamlığı anlamında oldukça önemlidir.

2.2.1.7. Likidite Riski

Likidite dar anlamda bir ekonomik varlığın istenildiği zaman herhangi bir zarara ya da kayba uğramadan paraya çevrilebilme derecesi diye tanımlanırken geniş anlamda işletme aktiflerinin daha kısa vadeli ve daha akışkan daha kolay paraya dönüştürülebilecek şekilde düzenlenmesi, aktif ve pasiflerin vadelerinin uyumlu hale getirilerek, dengeli bir finansman politikası izlenmesi anlamında kullanılan bir kavramdır.

Ticari bankalarda likitide denildiğinde bankanın nakit kullanımlarından bahsediliyor demektir. Likitide yönetimi ise banka bilançolarında likitide giriş çıkışlarının dengeli hale getirilmesidir.

Likidite riski, bankanın mevduat sahiplerinin yasal talepleri ile kredi müşterisinin taleplerinin karşılanma düzeyinin, bankanın kâr seviyesinde yaptığı değişikliklerdir. Beklenmeyen ve ani mevduat çekilmesi gibi olayların yarattığı nakit ihtiyacını karşılayabilmek için bankanın yüksek maliyetle kısa süreli borçlar almasına veya tam likit olmayan varlıklarını zarar ederek paraya çevirmek zorunda kalmasına likidite riski denmektedir.

Likidite riski işletmelerin finansal araçlarla ilgili kendi yükümlülüklerini fon yetersizliğinden ve fon bulmada karşılaştığı zorluklardan dolayı zamanında yapamamasından kaynaklanır (Çil Koçyiğit ve diğerleri, 2009: 110). Bankaların, vadesi gelen borçlarını ödemek, yasal yükümlülüklerini yerine getirebilmek ve bankacılık faaliyetlerini sürdürebilmek amacıyla yeterli miktarda likit (nakit mevcudu) bulundurmaları gereklidir. Bankaların faaliyetlerini sürdürebilmeleri için müşterilerinin gözünde güven duygularını kaybetmemeleri zorunludur. Bankaların yeterli seviyede likidite sahip olması gerekliliğinin temel olarak dört sebebi vardır (Başarır,2006: 18). Bunlar;

- Toptan fonların yenilenmesi veya perakende fonların çekilmesi sonucu ortaya çıkan net fon açıklarının yeniden yerine konması zorunluluğu
- Beklenen fon girişlerinin gerçekleşmemesi durumunda bu fonların karşılanması zorunluluğu,

- Olası sorumluluklar doğması halinde ihtiyaç duyulan yeni fonları bulma zorunluluğu,
- Bankanın yeni yatırımlara yeni işlere girme veya yönelme isteği

Bankaların karşılaşılabileceği likidite riskleri tahsilâtlarda gecikme riski, re finansman (yeniden finansman pozisyonu) riski ve olağanüstü çekişler riski olmak üzere üç bölümde incelenebilir.

Tahsilâtlarda gecikme riski, kullandırılan kredilerin anapara veya faizlerinin vadesinde ödenmemesi yada gecikme ile ödenmesinin sebep olduğu riskleridir.

Yeniden finansman pozisyonu riski, kredinin vadesi, bunun için kullanılan pasiflerin vadesinden daha uzun olması halinde vadesi gelen mevduat geri ödemelerini ve yapılan kredi tahsislerini ödemeye yetmeyecek kadar yeni mevduat gelmemesi veya kredi kullanılamamasından kaynaklanan bir risktir (Parasız, 2000: 193).

Olağanüstü çekişler riski, olağanüstü durumlar nedeniyle açılan kredi limitleri veya vadesi gelen mevduatın beklenenden çok daha hızlı bir şekilde çekilmeye başlaması sonucunda bankanın bu çekişleri ödeme güçlüğüne düşmesidir (Ziraat Bankası, 2000: 14).

Bankanın ihtiyaç duyduğu likidite miktarının tespit edilmesinde farklı yöntemler kullanılır. Bu yöntemler stok yaklaşımı, nakit akış yaklaşımı ve vade farkı yaklaşımı olarak üç grupta incelenebilir.

Stok yaklaşımında temel bakış açısı, likidite seviyesinin belli oranlarla belirlenmesine çalışılmasıdır. Bu yaklaşımda gösterge olarak kabul edilen en önemli oranlar şunlardır (Atan, 2002: 29).

- Krediler / Toplam Aktifler Oranı
- Krediler / Toplam Mevduat Oranı
- Likit ve Likite Yakın Değerler / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Oranı
- Likit ve Likite Yakın Değerler / Ortalama Aktifler Oranı

- Likit Ağırlıklı Aktifler / (Yabancı Kaynaklar+Gayri Nakdi Krediler+Yükümlülükler Oranı)

Kredilerin toplam aktiflere oranı ile kredilerin toplam mevduata oranının yüksek değerlerde olması likidite yetersizliğini ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle kredilerin ve borç olarak alınmış fonların yüksek seviyelerde olması likit olmayan bir durumu ifade eder.

Likit ve likite yakın değerlerin kısa vadeli yabancı kaynaklara oranlamasının birden büyük olması borçların ödenmesi için yeterli miktarda likitin var olması anlamına gelmektedir.

Likit ve likite yakın değerlerin ortalama aktiflere oranı ortalama olarak aktiflerin ne kadarlık kısmının likit ve likite yakın değerler için ayrıldığını göstermektedir.

Bu yaklaşımda nakit giriş ve çıkışlarına gereken önemi vermemektedir, ancak nakit giriş ve çıkışı likiditenin gerçek belirleyicisidir.

Nakit akış yaklaşımı, likidite rezervlerini depo olarak görür. Nakit giriş ve çıkışları arasındaki kısa süreli eksilmeleri karşılamak için bulundurulması gereken rezervleri belirler. Böylece nakit hareketleri arasındaki sapmalar hesap edilerek ihtiyaç duyulan likidite rezervi belirlenir. Bu yöntemde geçmişe ait verilerden yola çıkılarak gelecek yıllara ait tahminler yapılmaya çalışılır. Bankaların da içinde bulunduğu finansal sistemin yerinde tahminler yapabilmesi için istikrarlı olması şarttır.

Vade yapısı yaklaşımında, bankanın bilançosunda yer alan kısa ve uzun vadeli borç ve alacaklarının birbirini dengelemesini esas alınır. Bilanço kalemlerinin belli dönemleri içinde incelenmesi, aktif ve pasif kalemlerin vadelerinin takibi, döviz ve Türk Lirasının karşılıklı dökümlerinin incelenmesi ile likidite eksikliği veya fazlalığının tespit edilmesi ve bunlara karşılık alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi hedeflenir.

Likidite yönetimi; yapısal likidite yönetimi ve işlemsel likidite yönetimi olarak ikiye ayrılabilir.

Yapısal likidite yönetimi, bankanın yatırım ve finansman hedeflerinin likidite ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi, konu ile ilgili yasal düzenlemelerin esas alınması, bankalar ve banka dışı kurumlar ile antlaşmalar ve gerekli sigortaların yapılması sayılabilir.

İşlemsel likidite yönetiminde ise, üst yönetimin elde edilen kaynakların kullanımında ayıracağı miktarların alt ve üst limitlerinin belirlemesi, kaynakların kullanım şekil ve prensiplerinin tespiti ile bankanın alacağı stratejik kararlara ilişkin ihtiyaç duyulan kısa ve uzun vadeli nakit ihtiyaçlarının tespitine yer verilmektedir.

2.2.1.8. Kur (Kambiyo) Riski

Kur Riski döviz kurlardaki artış veya azalışların finansal araçlar üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerdir (Çil Koçyiğit ve diğerleri, 2009: 110). Döviz kuru riski genel olarak beklenmeyen döviz kuru değişimlerinden ortaya çıkar ve bütün sektör ve firmaları etkiler. Genellikle uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren firmaların, yurt dışıyla iş yapan firmaların, bankaların ve çok uluslu şirketlerin faaliyetleri sonucunda daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Önal ve diğerleri, 2002: 22).

Döviz kur riski; bilançodaki yabancı para aktif ve pasifler arasındaki farkın kur oranlarındaki beklenmedik gelişmeler sonunda bankanın sermaye tabanı ve ekonomik değerini olumsuz etkiler. Ulusal paranın yabancı para karşısında değer kaybetmesi durumunda, aktifinde döviz fazlası olan banka, aynı döviz için daha fazla ulusal para elde edeceği için kâr; pasifinde döviz fazlası olan banka ise daha fazla ulusal para ödeyerek borçlarını kapatacağı için zarar edebilir. Ulusal paranın değer kazanması halinde ise, bunun tam aksi gerçekleşecektir (Anderson ve Fraser, 2000: 24).

2.2.1.9. İşlemsel Risk

İşlemsel risk bankanın iç kontrol ve denetimlerindeki aksaklıklar nedeni ile yapılan hata ve usulsüzlüklerin tespit edilememesi, banka personelinin sorumluluklarını yerine getirmeyerek zamana ve koşullara uygun hareket etmemesi, yönetiminde oluşan

hata ve aksaklıklar, terör saldırılarından kaynaklanabilecek zararlar, deprem, sel, yangın gibi doğal afetlerin meydana gelme ihtimali olarak ifade edilebilir. İşlemsel risk özellikle teknolojiye, globalleşme ve finansal ürünlerde meydana gelen gelişmeler sonunda daha da bir önem kazanmıştır.

Teknolojinin hızla gelişimi ulaşım ve iletişimin daha süratle gerçekleşmesine neden olmuştur. Bu gelişim süreci sonunda piyasaların birbirleri ile daha rahat bir şekilde iletişim sağlama olanakları küreselleşmenin önünü açmıştır. Ulusal bankalar, yurtdışında ortaklıklar kurarak yeni şubeler açmış ve bankacılık faaliyetleri yapmaya başlamışlardır. Bankaların uluslar arası faaliyetlere geçmeleri sonunda, şirket kültürlerinin faaliyet gösterdikleri ülkelerin kültürlerinden etkilenerek değişim ve gelişim sürecine girmelerine neden olmuştur (Kara, 2009:3).

Farklı kültürlerden etkileşimin ürünü olarak bankaların organizasyonel yapılarında, risk algılarında ve denetim ortamlarında değişim yaşanmıştır. Bu kültür farklılıkları bankaların süreçlerini ve kontrol fonksiyonlarını yeniden düzenlemelerine neden olmuştur. Bu konu ile ilgili en çarpıcı örnek Avrupa bankalarında işleyiş banka içi yazılı kurallar ve prosedürler ile yapılmakta iken, Asya merkezli bankalarda işleyiş genellikle yazılı olmayan geleneksel kural ve işleyiş çerçevesinde yürütülmektedir. Çok belirgin bir farklılık olarak göze çarpan bu ayrımda Avrupa'da bir şube açarak Avrupa pazarına giren fakat işleyişini yazılı hale getirmeyen Asya merkezli bir bankanın başta personel hataları olmak üzere birçok risk ve hata ile karşı karşıya kalma ihtimali oldukça yüksektir (Kara, 2009:3).

Bu risklerden korunmak için küreselleşme ve gelişen teknolojinin etkileri ile yeni ve karmaşık finansal ürünler oluşturulmuştur. Bütün bu gelişmelerin sonunda bankaların hizmet anlayışları, sundukları ürün ve hizmetlerde ciddi değişiklikler yaşanmıştır. Değişim süreci ile birlikte hata yapma olasılıkları artmış, işlemlerin karmaşıklaşması da işleyişin kontrol edilebilirliğini azaltmıştır.

2.2.1.10. Menkul Kıymet Spekülasyonu Riski

Menkul kıymet riski bankanın özel ve kamu kesimi borçlanma araçlarına yatırım yapması yada hisse senetlerine yatırım yapması sonucu meydana gelen bir risktir. Hisse senetleri fiyatları borsadaki fiyat hareketliliğine bağlı olarak sabit bir fiyat sergilememektedir. Fiyatlardaki bu hareketlilikten dolayı bankalar yapmış oldukları yatırımlarından zarar görebilirler. Elllerinde bulunan yatırım araçlarını satmak istediklerinde satış zorluğu ve maddi kayıp yaşayabilirler. Gerçek dışı yani spekülatif hareketlere karşı bankalar portföy çeşitlendirmesine giderek bu tür bir riskin etkisini asgariye indirebilirler. Bunun için bankaların iyi bir fon yönetimine ihtiyaçları vardır.

2.2.2. Faaliyet Riskleri

Faaliyet riskleri, banka tarafından tespit edilen ve bankanın iş hacimleri, hata oranları ve iç teftiş dereceleri, gelir dalgalanması değişkenleri göz önüne alınarak ölçümleri sağlanan risklerdir.

Faaliyet risklerinin ölçülmesi, işletme riskinin oluşma olasılığı ve oluşması halinde uğranılacak zararın belirlenmesi gerekmektedir. Ancak faaliyet risklerinin yönetimi ile ilgili olarak, birçok banka, faaliyet risklerinin ölçülmesinde karşılaşılan yüksek maliyetler ve zorluklar nedeniyle, bu riskleri izlemeyi tercih etmektedir (Ziraat Bankası Araştırma ve Geliştirme Dairesi Raporu, 2000: 23).

Çalışmamızda faaliyet riskleri; iş stratejisi riski, teknoloji riski ve yönetim riski başlıkları altında incelenmiştir.

2.2.2.1. İş Stratejisi Riski

İş stratejisi riski, banka üst yönetiminden kaynaklanan ciddi riskleri ifade etmektedir. Yönetimin bankanın misyonu, vizyonu, hedef müşteri kitlesi, hedef pazar gibi konularda yapacağı hatalar sonucunda meydana gelen risklerdir. Bu nedenle bankalar her zaman gerek finansal gerek diğer risklere karşı uzun vadeli eylem planları

ve stratejiler geliştirmek zorundadırlar. Bu alanda yönetimin örgütlenme biçimi, etkinliği, değişen piyasa koşullarına uyum sağlama hızı gibi özellikleri bu riski kapsamaktadır.

2.2.2.2. Teknoloji Riski

Teknoloji riski, teknolojik ilerlemeler yüzünden hızlı teknolojik eskimelerin beraberinde getirdiği risktir. Teknolojik yatırımlar başlangıçta maliyetleri artırabilir (Çil Koçyiğit, 2011: 40). Yeni bir teknolojiyi satın almak ya da yeni bir ürün geliştirmek maliyeti yüksek bir olaydır. İşletmelerin satamayacağı bir ürün veya gelire dönüştüremeyeceği teknolojiye girmeleri sonları olabilir. Ancak her ne kadar teknolojik yatırımlar başlangıçta maliyetleri artırsa da uzun vadede ileri teknolojinin kullanılması sunulan hizmetlerin kalitesini ve dolayısıyla işletmelerin finansal performansını olumlu yönde etkileyeceği de unutulmamalıdır (Çil Koçyiğit, 2011: 40). Dolayısıyla kullanılması amaçlanan yeni teknolojinin güçlü ve zayıf yanları iyi incelemeli, ne getirip ne götüreceği iyi hesaplanmalıdır.

Teknolojideki hızlı gelişmelerle birlikte, dünya finans piyasaları ile uyum sürecine giren Türk bankacılık sektörü, gelişmiş ülkelerin bankacılık sistemlerinde yaygın bir şekilde kullanılan leasing, factoring, forfaiting gibi mali hizmetler; swap, forward, future, option gibi risk yönetim ürünleri ve internet bankacılığı hizmetlerini sunma aşamasına gelmiştir. Bankacılıktaki yeni uygulamalar sadece finansal alanla sınırlı olmayıp, teknik alandaki gelişmelerden yararlanmada, sektörde önemli bir düzeye ulaşmıştır (Parasız, 2000: 129).

Son yıllarda ülkemiz bankacılığının teknoloji kullanımında artan bir yoğunluk yaşanmaktadır. Bankalar uzun süredir müşterilerin hizmetinde olan ATM, POS, telefon ve bilgisayar bankacılığı gibi klasik teknolojik ürünlerini yeni ürünlerle ve yeni hizmet anlayışları ile hızla zenginleştirmeye çalışmaktadırlar. Bu doğrultuda, tüm bankaların vizyonunda elektronik bankacılık kavramı ilk sıralara yerleşmiştir. Bankalar müşterilerine 24 saat daha iyi hizmetler verebilmek “Çağrı Merkezleri”, “İnternet Bankacılığı”, “Müşteri İlişkileri Yönetimi” gibi yeni uygulamaları devreye koymaktadırlar (Keskin, 1999: 13).

Ticaret hayatı ve bankacılık sektörünün geleceği için büyük önem arz etmekte olan, elektronik ticaret alanındaki çalışmalar da, bankalar tarafından büyük bir özenle yapılmakta ve dünyada bu alandaki gelişmelerle yakından ilgilenilmektedir.

Bankacılık sektöründe elektronik bankacılığın yaygınlaşması ile birlikte bankaların işlem hızları artmış, işlem hacimleri ve pazar payları da büyümüştür. Bilgisayar ağı ile donatılan banka şubeleri müşterilerine daha kolay ve seri hizmet sunarken bir yandan da müşteri hakkında yapmış olduğu istihbaratlar kolaylaşmış ve kredi değerliliği için gerekli olan bilgileri depolama imkânları doğmuştur. Ayrıca Bankamatikler sayesinde banka personelinin yükü azaltılmış banka işlemleri için mesai saati kavramı da ortadan kaldırılmıştır (www.ekodialog.com).

Finans sektörünün temelini oluşturan bankaların kesintisiz ve kaliteli bir hizmet sağlayabilmeleri ancak düzenli ve yoğun bir bilgi işlem teknolojisinin varlığı ile mümkündür. Bu tarz bir teknolojiden yoksun olan bankaların verimli ve sürekliliği olan bir hizmet sağlayabilmeleri mümkün değildir.

Teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler sayesinde, bankacılık sektörü hedef ve planları doğrultusunda önemli banka içi planlama, enformasyon ve muhasebe sistemine ilişkin sorunları çok kısa sürelerde çözümleyecek karar ve uygulama olanaklarına sahiptirler. Böylece var olan durumun yanı sıra, gelecekteki kârlılık, risk ve likidite durumunda ortaya çıkabilecek değişimleri, bazı göstergelerden yararlanarak bilinçli bir şekilde açıklığa kavuşturabilirler (Berk, 1998: 10-11).

Teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler ve bankacılık sektöründe yaşanan tüm yenilikler sağlamış olduğu bütün bu olumlu gelişmelere rağmen, bu finansal tekniklerin ve ürünlerin uygulanması ve kurumsallaşmasında devlet desteği gereklidir. Bu gelişmeler ile ilgili mevzuat altyapısı oluşturulmaz ve devlet tarafından desteklenmez ise ekonomik istikrarsızlık nedeniyle sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Bankaların bilgi teknolojilerinden yararlanarak sunduğu hizmetler güçlü bir bilgi işlem desteği ile daha kaliteli ve sürekli olur. Yalnız bilgi işlem sisteminde meydana gelebilecek hatalardan ve bu sistemlere dışarıdan gelebilecek olumsuz müdahalelerden

kaynaklanacak riskler azımsanamayacak kadar fazladır. Bu risklere örnek olarak banka kartlarında meydana gelen sahtecilik olayları, internet vasıtasıyla yapılan bankacılık işlemlerinde şifre kırılması yoluyla hesabına girilmesi gibi olaylar gösterilebilir.

2.2.2.3. Yönetim Riski

Yönetim, her şeyden önce iş ve faaliyet demektir. İşletmenin önceden belirlemiş olduğu amaç ve hedeflere ulaşabilmek için, çalışanlara iş yaptırabilme, yapılan işlerin etkili ve verimli olabilmesi için planlama, organizasyon, yönetme, koordinasyon ve denetim fonksiyonlarının yerine getirildiği bir süreçtir. Yönetim bir işletmenin başarısında etkin ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Örnek verecek olursak aynı imkân ve kaynaklara sahip iki firmanın belirli bir zaman sonra birbirlerinden farklı sonuçlar elde etmeleri gösterilebilir.

Bankalarda yönetim riski genellikle diğer risk türlerini de doğrudan etkilemektedir. Örneğin maddi duran varlıklarla ilgili hatalı verilen bir yatırım kararı sabit maliyetleri artırarak finansal riske yol açmaktadır. Ayrıca hatalı yönetim kararlarının alınmasının kökeninde yöneticilerin kendi menfaatlerini, şirketin ve pay sahiplerinin çıkarlarının önünde tutması yer almaktadır.

Firmaların yönetimi, kaynakların ve zamanın etkin kullanımının sağlanması için hisse senedi sahipleri tarafından bu konuda uzman profesyonel yöneticilere bırakılmalıdır. Fakat şirket sahipliği ve kontrolünün birbirinden ayrılması yöneticinin kişisel menfaatlerini şirket çıkarlarının önünde tutmasına ve varlıkların yanlış kullanılmasına neden olabilmektedir. Finans kaynaklarında temsil sorunu olarak da ifade edilen bu risk firmaların büyük zararlar ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır.

İşletmelerin başarısında önemli rol oynayan yönetim riski kolay değerlendirilememektedir. Çünkü yönetsel kararların birçoğu nitel verilere dayanmaktadır. Gerek yönetim riskinin önemi gerekse de temsil sorunundan kaynaklanan zararları önlemek ve hissedarları korumak amacıyla bu risk türünün değerlendirilmesine yönelik bazı ölçütler geliştirilmektedir (Zaif, 2007: 20).

Bu standartlar tamamı ‘Kurumsal Yönetim’ ismiyle adlandırılmaktadır.

Ira Millstein tarafından geliştirilen ve büyük ölçüde kabul gören tanıma göre Kurumsal Yönetim, bir şirketin hak sahipleri ve kamuoyu menfaatine zarar vermeyecek şekilde mali kaynakları ve insan kaynaklarını kendine çekmesini, verimli çalışmasını ve bu sayede hissedarları için uzun dönemde kazanç yaratarak istikrar sağlanmasına olanak veren kanun, yönetmelik ve ilgili gönüllü özel sektör uygulamalarının bileşimidir (Gürer, 2005: 6).

Kurumsal yönetim uygulamaları finansal kaynakların etkin ve verimli kullanımı, işletme faaliyetlerinde sürdürülebilirlik, çıkar çatışmalarının önlenmesi, şirket performansının artması, birleşme ve satın alımlar sonrasında uyum kolaylığı, ulusal ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünün artması, yabancı sermayenin çekilmesinde kolaylık gibi birçok faydalar sağlamaktadır. Bu saydığımız faydalardan yararlanabilmek için gerekli ilkelere uyum sağlanması gerekmektedir.

2.2.3. İş Riskleri

Aşağıda İş riskleri; yasal düzenleme riski, politik riskler ve ülke riski olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

2.2.3.1. Yasal Düzenleme Riski

Bankalar açısından yasal risk; banka aleyhinde dava açılması, yargılama yapılması yada yapılan sözleşmeler nedeni ile bankanın durumunun olumsuz yönde etkilenmesidir. Ayrıca yanlış ve yetersiz yasal bilgi nedeniyle alacakların değer kaybetmesidir. Yasal düzenlemeler bankaların karlılığını artıran önemli bir etkidir. Fakat yasal düzenlemelerin çok sık olarak yapılması bankalar açısından olumsuzluk yaratabilir. Bankaların sık olarak değiştirilen mevzuatların getireceği maliyetleri iyi tahlil edip bunlara uygun uygulama kararlarının alınması gerekir.

2.2.3.2. Politik Riskler

Bir hükümetin bir bankaya olan borcunu ödememesine politik risk denir. Politik risk, özel sektör bankacılığı işlemlerine politik müdahale riskidir. Bu tür bir müdahale, faiz oranı veya döviz kuru kontrollerinden bir bankanın millileştirilmesine kadar uzanır. Örnek olarak Türkiye’de 1999 banka krizin de devletin bir bankanın bağlı olduğu holdinge borcunu ödememesi, holdingin de bankasından para çekmesi, bankanın sigorta fonuna devredilmesiyle sonuçlanmıştır (Parasız, 2007: 222).

2.2.3.3. Ülke Riski

Ülke riski ise sınır ötesi kredi ilişkisinde, kredi açılan ülkede meydana gelebilecek bazı olaylar sonucunda zarara uğrama ihtimali şeklinde tanımlanabilir (Yörük, 1999:1).

Diğer bir tanıma göre ülke riski, en azından bir derecede borçlu bir ülke hükümetinin kontrolü altında olan fakat kesinlikle özel veya bireysel girişimin kontrolü altında olmayan olayların sebep olduğu sınır ötesi borç verme ilişkilerinde bir zarara maruz kalmadır (Nagy, 1979: 13).

Ticari risk ve ülke riski arasındaki fark, riskin gerçekleşme sebebinin borçlu ülke hükümetinin kontrolü altında olup olmaması üzerine odaklanmıştır.

Bir ülkenin sahip olduğu siyasi istikrarsızlık ve uluslararası diğer gelişmeler sebebiyle taşıdığı siyasi ve ekonomik riskin sermayenin değerini, maliyetini artırması ihtimalidir. Kredi talebinde bulunanlar için böyle bir durum karşısında daha yüksek faiz oranlarına katlanma durumu söz konusu olur. Yüksek faiz oranı nedeniyle ekonomik birimler sahip oldukları yatırım fikrini hayata geçirmekten vazgeçerler; çünkü yatırım risk taşıdığı ve geri dönüşü uzun vadede gerçekleştiği için ekonomik birimler bu krediyi kullanmada çekingen davranırlar (Ocakçı, 2009: 34).

Ülke riski, ülkelerin kredi notları baz alınarak belirlenmektedir. Kredi notu; ekonomik, sosyal politik ve çevresel faktörler dikkate alınarak belirlenmektedir. Ülke

riskinin ölçülmesi bağımsız rating kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Rating kuruluşlarının ülke riskini bağımsız şekilde belirlemesi nedeniyle bu değerler uluslararası finans kurumlarınca daima dikkate alınmakta ve uluslararası fon akımlarını etkileyen en önemli etken olmaktadır (Atılal, 2008: 1).

2.2.4. Diğer Riskler

Çalışmanın bu bölümünde bankacılık sektörünün maruz kaldığı risk gruplarından dördüncüsü olarak ele aldığımız diğer riskleri; genel işletme riskleri, hisse senedi fiyat değişim riski, karşı taraf riski, takas yada teslim riski, yoğunlaşma riski ve baz riski olmak üzere altı başlık altında açıklanmaya çalışılmıştır.

2.2.4.1. Genel İşletme Riskleri

Genel işletme riskleri her işletmede karşılaşılabilecek hırsızlık, çalışanların bilerek yada bilmeyerek mevzuata aykırı davranışları, yaptıkları işle ilgili hileler yapmaları, bankaların bilgisayar sistemlerine girilerek bankanın zarara uğratılması sonucu kaynaklanan risklerdir.

Bu risklerin bir kısmı suiistimalden doğan risklerdir ve evrensel bir biçimde tekrar tekrar denenen risklerdir. Bu riskler bankanın bilançosuna direk olarak yansıtılmaz. Riskin gerçek bir zarara dönüşmesi sonrasında gelir tablosunun olağanüstü gider ve zararlar kaleminde gösterilir (Ziraat Bankası, 2000: 25).

2.2.4.2. Hisse Senedi Fiyat Değişim Riski

Menkul kıymetler portföyünde veya mali duran varlıklar grubunda bulunan ve şirkete ortaklık veya kârından pay alma hakkı tanıyan menkul kıymetlerin (Hisse Senetleri, Gelir Ortaklığı Belgesi, Kâr-Zarara Katılım Belgesi, Yatırım Fonları, İştirakler, Bağlı Ortaklıklar, Bağlı Menkul Kıymetler gibi) şirketin dağıttığı temettü veya benzeri gelirlerin azalması sonucunda yada genel ekonomik durumda meydana

gelen olumsuz gelişmeler ile oluşan fiyat düşmeleri nedeniyle doğan zarar olasılığıdır (Kaval, 2000:27).

Bankalar kâr paylarını artırmak ve sermaye kazancı sağlamak, likiditesi yüksek menkul kıymetlerde kalmak gibi birçok nedenlerle hisse senetlerine yatırım yaparlar. Fakat hisse senetleri, sabit getirili menkul kıymetlere oranla daha fazla risk taşıyan yatırım araçlarıdır. Hisse senedinde getiri hiçbir zaman önceden garanti edilmemektedir. Şirketlerin tasfiyesi halinde alacaklılar alacaklarını hisse senedi sahiplerinden de talep etmektedirler.

Hisse senedi fiyatları sabit değildir. Borsadaki hareketlilik hisse senedi fiyatlarına da yansımaktadır. Fiyatlardaki bu değişim sırasında bankalar yapmış oldukları yatırımlarından dolayı zarar edebilirler. Bankalar bu yatırımlarını nakde dönüştürmek istedikleri zaman satış zorluğu ve maddi kayıpla da karşılaşabilirler. Bu nedenle bankalar da hisse senedi hareketlerinden kaynaklanan risklerini asgariye indirebilmek için elinde bulunan menkul değerlerinin çeşitlendirilmesi yoluna giderler.

Hisse senedi değişim riskinden korunmak için hisse senedinin ne zaman alınacağı, toplu ekonomik durum, sektör ve firmanın durumu göz önüne alınmalıdır. Ayrıca borsa endeks sözleşmeleri ve taahhüt sözleşmeleri bu riskten korunma yöntemleridir.

2.2.4.3. Karşı Taraf Riski

Saklama kuruluşlarınca kullanılan herhangi bir “karşı-taraf” borca girer veya başarısızlığa düşerse ve bu borç veya başarısızlık söz konusu saklama kuruluşu tarafından telafi edilirse, karşı-taraf riski ortaya çıkar. Bu risk, saklama kuruluşunun iş yaptığı herhangi bir diğer karşı-taraf, dış piyasalar ve brokerler gibi organizasyonları kapsayacaktır. Bu tip riskin kontrol edilmesi zordur. Bununla beraber, bazı sigorta poliçeleri böyle bir riske karşı yapılacak sigortaya izin vermektedir.

2.2.4.4. Takas ya da Teslim Riski

Bu risk, finansal işlemin takasının bazı aksaklıklardan dolayı geç gerçekleştirilmesi ya da hiç bir zaman gerçekleştirilmemesi olarak ifade edilebilir. Yanlış menkul kıymet işlemleri de bu riskin alanına girer. Bu riskleri asgariye indirgeyebilmek için, işlem sürecini hızlandırmak ve hatalı alım/satım işlemlerini ortadan kaldırmak üzere, saklama kuruluşları, kıymetleri kaydi şekilde tutarak menkul kıymetlerin fiziki dolaşımını engellemelidirler.

Vadeli işlemlerde vade bittiği halde, karşı taraf yükümlülüğünü yerine getirmemiş ve getirmeme ihtimali devam ediyor ise ve bu arada menkul kıymetin cari değeri, anlaşılmış takas fiyatının altına düşmüş ise bir zarar söz konusudur. Bu zarar olasılığı takas veya teslim riski olarak adlandırılır. Bu riskleri karşı taraf riskinden ayıran özellik, karşı taraf riskinde işlemin önceden tayin edilmiş vadesi dolmadan karşı tarafın yükümlülüğünü kendi durumundan dolayı yerine getirememe söz konusu iken, takas riskinde vadenin dolmuş olmasıdır. Ancak bu risk türünde, karşı tarafa yüklenemeyen, onun taahhüdünü yerine getirmeme gibi bir kastı olmadan, henüz taraflar edimlerini yerine getirememektedirler. Yani takas veya teslim riskinde, para henüz batmamakta, ancak gecikmeden dolayı taraflar ellerinde olması gereken aktifleri kullanamamakta ve bu arada fiyat düşmesi nedeniyle bir taraf zarar görmektedir (Kaval, 2000: 28).

2.2.4.5. Yoğunlaşma Riski

Bankanın öz sermayesinin büyük bir bölümünü aynı sermaye piyasası araçlarının ya da bir kişi veya kuruma bağlaması ayrıca fonlamayı aynı kişi ya da kurum üzerinden yapmış olmasından kaynaklanan riske yoğunlaşma riski denir. Bu risk ile ilgili olarak Basel komisyonu ve Avrupa Topluluğu öngörülleri birbirlerine paraleldir. Yoğunlaşma riskinin başladığı sınır veya sermaye tabanı %25 i kabul edilmektedir.

2.2.4.6. Baz Riski

Menkul kıymetin peşin piyasa fiyatı ile vadeli fiyatı arasındaki farka “baz” denir.

Peşin piyasa ile vadeli piyasalardaki fiyat değişimi birebir aynı ise baz sabittir. Ayrıca, vadeli işlem piyasalarında baz vadeye belli bir süre varken pozitif yada negatif olur, fakat vade sonuna doğru yavaş yavaş azalır ve vade sonunda sıfır olur.

Özellikle korunma amaçlı işlemlerde korunma dönemleri ile vadeli işlem sözleşmesinin vadesi uyuşmuyorsa o zaman baz riskinin varlığından söz edilebilir.

Tablo 2.1. Korunma Tipine Göre Baz Fiyat Riskinin İncelenmesi

KISA KORUNMA	UZUN KORUNMA
Peşin fiyat vadeli işlem fiyatından daha az düşerse	Peşin fiyat vadeli işlem fiyatından daha az artarsa
Peşin fiyat artar ve/veya vadeli işlem fiyatı düşerse	Peşin fiyat vadeli işlem fiyatından daha fazla düşerse
Peşin fiyat artar ve/veya vadeli işlem fiyatı düşerse	Peşin fiyat düşer ve/veya vadeli işlem fiyatı artarsa

BÖLÜM III

BANKACILIKTA KREDİ RİSKİ VE YÖNETİMİ

Bu bölümde öncelikle kredi riski ve kredi riski oluşum süreci açıklanmıştır. Daha sonra bankalarda risk yönetiminin amaç ve önemi üzerinde durularak, risk yönetim sürecini oluşturan aşamalardan bahsedilmiş ve bankacılıkta risk yönetiminin tarihsel gelişimi kısaca anlatılmıştır. Son olarak kredi riskinin ölçülmesi konusunda bankacılık rasyoları hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Kredi Riski

Kredi riski “banka müşterisinin yapılan sözleşme gereklerine uymayarak sorumluluğunu kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesinden sonucu bankanın maruz kaldığı risk” şeklinde tanımlanmaktadır (Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik, Md.3: v).

Kredi riski, kredinin tutarı ile sınırlı olarak algılanmasına rağmen aslında daha geniş bir kavramdır. Banka için karşı taraf olarak kabul edilen banka müşterisinin yükümlülüğünü yerine getirmemesi kredi riski olarak tanımlanmaktadır.

Bankalar kullandıkları her bir kredi için risk/getiri ilişkisini değerlendirmeli ve ayrıca kârlılık hesabı da yapmalıdır. Çünkü bankalar için kredi vermek hem risk almayı hem de kâr elde etmeyi gerektirir. Kullandırılan krediler, tüm maliyetler dikkate alınarak bankaların üstlendiği riskleri karşılayacak şekilde fiyatlandırılmalıdır.

Bankalar kredi riskine ilişkin hedef ve stratejilerini yazılı olarak belirlemek ve bu stratejilere uygun politika ve formüller geliştirmek zorundadır.

Bankaların yönetim kurulları tarafından alınabilecek risk ile kredi faaliyetleri için kullanılabilecek özkaynak seviyesi ve kredi işlemlerinden sorumlu yönetimin teknik bilgi ve kapasite seviyesine uyumlu olarak oluşturulan kredi riski stratejisi onaylanır. Ayrıca en az yılda bir olmak üzere dönemsel olarak, bankanın finansal

durumu, piyasa koşulları ve eğilimleri ile özkaynak düzeyi çerçevesinde uygunlukları incelenir.

Kredi riski stratejisinde, bankanın sermayesi ile birlikte diğer kaynakların da maliyetleri dikkate alınarak, temeli karlılık olan faaliyetler için kabul edilebilir risk ile getiri ilişkisi belirlenir. Kredi riski stratejileri süreklilik esastır. Sürekliliğin sağlanabilmesi için ekonomik döngünün birçok evrelerinin kredi portföyleri üzerinde oluşturacağı etkiler de dikkate alınır ve stratejiler bu kapsamda oluşturulur.

Bankalarda verilen kredinin vadesi belirlenirken beklenen getirinin karşılığında alacakları risklerde hesaplanmalıdır. Bu risk hesaplaması yapılırken fiyatlandırılabilen öğeler ve fiyatlandırılmayan öğeler ayrı ayrı dikkate alınmalıdır. Günümüzde bankalar kredi ürünlerinin dışında farklı finansal ürünlere bağlı olarak kredi riski ile karşı karşıya kalabilirler ancak bir bankanın en yüksek kredi riski müşterilerine tahsis ettiği kredilerdir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu' nun 48. Maddesi kapsamında kredi riski taşıyan işlemler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır;

- Kullanılan nakdi krediler
- Verilen teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdi krediler ve bu niteliğe haiz taahhütler.
- Satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları
- Tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler
- Varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar
- Vadesi geçmiş nakdi krediler
- Tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler
- Gayri nakdi kredilerin nakde tahvil olan bedeller
- Ters repo işlemlerinden alacaklar
- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler
- Ortaklık payları

Bankalarda Kredi riskinin gerçekleşmesinin sonuçlarını aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

1. Temerrüt, borçlunun almış olduğu kredi borcunu ödeyebilecek kudretinin olmaması ya da işletmenin sermayesinin veya özkaynaklarının kredinin tahsili için yetersiz kalması durumlarından herhangi birinin var olma durumudur.
2. Kredinin geri ödenmemesi sebebiyle, banka tahsil edemediği krediyi, piyasada yükselen faizler ile değerlendirememesi ve gelir kaybına uğraması. Ayrıca tahsili gecikmiş alacakları için karşılık ayırmak zorunda kalmasıdır.

Bankalar kredi riskine karşı farklı stratejiler geliştirebilir. Bu stratejileri aşağıdaki gibi sıralamamız mümkündür.

- Kredi çeşitlendirmesi
- Kredi tayinlaması
- Kredi-riski analizi yapmak
- Kısıtlayıcı sözleşmeler yapmak
- Teminat istemek
- Müşterilerle uzun süreli iyi ilişkiler kurmak

3.2. Kredi Riskinin Oluşum Süreci

Kredi riski banka müşterisinin bankaya gelmesi ve kredilendirme için yapılan ilk girişimle başlar. Açık belirtilerle meydana çıkmadığı zamanlarda bile gizli ya da açık olarak varlığını sürdürür.

Kredi riskinin oluşum sürecini aşağıdaki şekilde sınıflamak mümkündür.

3.2.1. Başlangıçtan İtibaren Var Olan Kredi Riski

Bankalarda bireysel kredi müşterilerine ve bağlı olduğu şirket gruplarına karşı üstlenebilecekleri kredi sınırlarının belirlenmesi için dâhili raiting sistemleri kullanılır. Raiting sisteminin uygulanacağı limitler genellikle bankanın sistemine göre

belirlenmekte olup, daha iyi raitinglere sahip müşteriler için daha yüksek risk alma limitleri uygulanmaktadır.

Kredi verilmeden önce, kredi müşterisi hakkında doğru ve etkin bir müşteri kredi değerlilik incelemesi yapılmaması sebebiyle yanlış verilen kredilendirme kararlarından kaynaklanan kredi riski, kredilendirme kararından itibaren gerçekleşir. Bankanın tahsis ettiği kredileri doğru fiyatlandıramaması ve dolayısıyla alınan risklerin yeterli ölçüde karşılanamaması olarak da ifade edilebilir.

Bankalar kredi vermeden önce kredi müşterisini tanımalı krediyi kime vereceğini bilmelidir. Bunun için, yeni bir kredi verme girişiminde bulunmadan önce kredi alacaklısını tanımalı güvenilirliğinden emin olmalıdır. Tahsis edeceği kredinin yasal olmayan işler yapan kişiler tarafından kullanılmasını engellemek için özenli politikalar oluşturmalıdır. Bankalar bu işlemleri kredi kayıtlarına ulaşarak, referanslar alarak, şirketin yönetiminden sorumlu yetkilileri istihbarat yaparak, kişisel referansları ve finansal kayıtları kontrol ederek yapabilir.

Bankaların riski azaltmak adına başvurdukları diğer bir yol netleşme anlaşmalarıdır. Özellikle interbank işlemlerinde kullanılan bir uygulamadır. Ancak riskin gerçek anlamda azaltılması için söz konusu anlaşmaların güvenilir ve yasal olarak uygulanabilir olması gerekmektedir.

Sonuç olarak riskler farklı zamanlarda meydana gelmiş olsalar bile aslında ilk olarak verilen kredilendirme kararı ile oluşurlar. Yanlış verilen kredilendirme kararı ile risk oluşmuş demektir (Şakar,2002b:220).

3.2.2. Sonradan Oluşan Kredi Riski

Bankalar kredi vermeden önce ne kadar da doğru müşteri kredi değerlilik incelemesi yaparlarsa yapsınlar birçok nedenden dolayı sonradan da kredi riski oluşabilmektedir. Bu nedenle bankalar birçok kötümser senaryoları ve bunun kredi alan müşteri üzerindeki etkilerini değerlendirmelidir (Şakar,2002b:221).

Kredi müşterisinin raitingleri ve mali gücü ne kadar yüksek olursa olsun her kredi verilirken gelecek zaman içinde ortaya çıkabilecek belirsizliklerden kaynaklanabilecek bir risk mutlaka bulunmaktadır.

Sonradan oluşan kredi riski sebeplerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Şakar, 2002b:221).

- Kredilendirilen projenin iş akışında ortaya çıkan sorunlar
- Kredilendirilen firmanın nakit akışında meydana gelen olumsuzluklar
- Kredilendirilen firmanın alacaklarının bir kısmını tahsil edememesi
- Ekonomik–siyasi krizler
- Teminat olarak alınan varlık ya da alacaklarda ortaya çıkan değer azalımı
- Sermaye grupları aynı olan firmaların risklerinin kredilendirilen banka müşterisine yansması
- Aynı müşteri grubuna yüksek limit tanınmış olması
- Faizlerin yükseldiği dönemlerde yatırım faiz oranlarının da yükseltilmesi sonunda anapara tutarlarını aşan faiz risklerinin oluşması
- Döviz ile yapılan yada dövize endeksli yatırımlarda beklenmedik kur artışları

3.2.3. Sonradan Oluşan Kredi Riskinin Belirlenme Aşamaları

Bankaların ilk aşamada doğru müşteri değerlilik incelemesi yapmalarına rağmen farklı birçok nedenden dolayı sonradan oluşan kredi riskinin belirlenmesi 4 aşamada yapılabilir. Bunlar (Şakar, 2002b:221);

- Kredinin gecikmesi, kısmen veya tamamen ödenmemesi/ödenememesi
- Kredinin uzatılması veya yenilenmesi
- Kredinin idari takibe alınması
- Kredinin kanuni takibe alınması

3.2.3.1. Kredinin Gecikmesi, Kısmen veya Tamamen Ödenmemesi / Ödenmemesi

Bir kredinin sorunlu hale geldiğinin en açık belirtisi, vadesi gelen kredinin ödemelerinde gecikmeler meydana gelmesi yada hiçbir şekilde ödemenin yapılmamasıdır.

Bu kadar açık olmamakla beraber bir alacağın vadesi gelmediği zamanlarda bile bazı diğer belirtilerin oluşması riskin oluşmaya başladığını gösterir. Bunlar (Şakar, 2002b:222):

- Kredi müşterisi ile olan bağlantı ve iletişimin kesilmesi, teminatlara bağlanan kredilerin donuk çalışmaya başlaması alacakların vadeleri gelmemiş bile olsa risk belirtisi olarak düşünülür.
- Krediyeye bağlanan teminatların değerlerinde oluşan kayıplar ve bu kayıpların yerine yeni teminatların alınamaması.
- Müşterilerin çek ve senetlerinin ödemelerinde oluşan aksaklıklar.
- Teminat mektuplarına bağlanan projelerde oluşan aksaklıklar ayrıca vadeli ve görüldüğü yerde ödemeli akreditifler vadeleri gelmemiş bile olsa riskli olarak düşünülmelidir.
- Kredilendirilen firmanın bağlı olduğu grupta oluşan riskin bankanın müşterisini de etkilemesi firmanın kendi riski olmasa da bağlı bulunduğu grupta ortaya çıkan riskten etkilenmesi.
- Sektörel, genel, yerel ya da uluslararası krizlerin kredilendirilen firmayı etkilemesi.

Bütün bu durumlardan birinin veya birkaçının gerçekleşmesi, kredinin vadesi gelsin veya gelmesin ödemelerde bir aksaklık olsun veya olmasın kredi riskinin oluşmaya başladığının bir göstergesidir.

3.2.3.2. Kredinin Uzatılması ve Yenilenmesi (Yapılandırma)

Kredinin ödemelerinde birtakım sebeplerden dolayı aksamalar oluyor ya da ödemelerin aksayacağı varsayılıyorsa müşterinin de talebi doğrultusunda, kredinin eski

kullandırım koşulları geçerli olmak üzere kredi vadesi bankanın yetkili organları tarafından uzatılabilir veya kredi bütün koşullar yenilenerek kredi müşterisi adına yada aynı gruba bağlı olan başka bir firma için yenilenebilir. Kredinin vadesi yenilendiği için bütün süreç yeniden başlamış olacaktır (Şakar, 2002b:223).

Bankalar kredi işlemlerinde vade erteleme ve uzatmaları, müşteriye ek finansman sağlama, sözleşme maddelerinde müşteri lehine değişiklik yapma gibi işlemleri ancak yönetim kurulunca onaylanacak ve diğer kredi riski politikalarıyla tutarlılık arz edecek yazılı bir politika çerçevesinde yeniden düzenlenebilir. Bankalarca oluşturulacak yeniden yapılandırma politikaları, asgari olarak;

1. Onay otoriteleri ve raporlama sorumlulukları,
2. Yeniden yapılandırma uygulanacak kredi sözleşmelerinin yürürlüğe girme ve son yeniden yapılandırılma tarihlerinden itibaren geçmesi gereken asgari süre,
3. Yeniden yapılandırılmaya tabi tutulabilecek kredilerin faiz veya anapara geri ödemelerinde gerçekleşen azami gecikme süreleri ve borçlunun yeniden yapılandırılması planlanan kredi geri ödemelerinde tahakkuka intikaline ilişkin tarihsel diğer kıstaslar,
4. Bir kredi işlemini için en fazla ne kadar yeniden yapılandırılabilceği,
5. Borçlunun geri ödeme kabiliyetinin yeniden değerlendirilmesi, konularına atıfta bulunmalıdır (Bankacılar Dergisi, 2006: 43).

3.2.3.3. Kredinin İdari Takibe Alınması

Problemlili hale geldiği kesinleşen kredinin yasal yollara başvurularak takibine geçilmeden önce idari yollara başvurularak tahsil edilmeye çalışılmasına kredinin idari takibi adı verilir. İdari takibin amacı krediyi kanuni yollara başvurmadan tasfiye edebilmektir (Şakar, 2002b:223).

Bir kredinin ödemesinde meydana gelen 90 günlük gecikmeden sonra kredi standart ödeme planından çıkartılır. Bu durumda kredi borçlusunun sözleşme koşullarını yerine getiremeyeceği kabul edilerek ihtar çekilir ve yükümlülüklerinin tamamını 7 gün

içerisinde yerine getirmesi istenir. Borçlu kendisine tebliğ edilen yasal süre içerisinde tebliğde belirtildiği şekilde borçlarını ödemez ise banka belli bir süre icra işlemleri başlatılmadan önce idari takip sürecine başvurur. İdari takip bankanın tahsilat ekipleri aracılığı ile yapılarak borçlu aranır ve müşteri için yeniden bir ödeme planı hazırlanarak borçlu ödemeye bağlanmaya çalışılır.

Bu aşamada en önemlisi kredi için artık temerrüt faizinin işliyor olmasıdır. Müşteri kendisi için düzenlenen yeni ödeme planına göre yapması gereken ödemelerini zamanında yerine getirmemezse, yasal takip süreci başlatılır ve icra takibi başlar.

İdari takip süreci her bankanın uyguladığı bir süreç değildir. Bazı bankaların gecikmeleri 90 günü geçmiş alacakları için doğrudan yasal takip sürecini başlatmak yerine borçluya tebligat yaptıktan sonra temerrüt faizi uygulayarak borcu yeni bir ödeme planına bağladığı bir süreçtir. Bazı bankalar idari takip sürecini uygulamadan gecikmenin yaşandığı 90 günün sonunda kanuni takip sürecini başlatabilirler.

İdari takip sürecinde bilinmesi gereken başka bir konu ise idari takibe uğrayan borçluların gecikme durumlarının Kredi Kayıt Bürosu (KKB) kayıtlarında yer almasıdır. Aynı kanuni takibe uğrayan borçlular gibi idari takibe uğrayan borçluların da başka kurumlar ile tekrar bir kredi ilişkisi kurmaya çalıştıklarında KKB kayıtları nedeniyle kredi taleplerinin kabul edilmeme olasılıklarının artmasıdır (www.tuketicifinansman.net).

3.2.3.4. Kredinin Kanuni Takibe Alınması

Kredi müşterisinin maddi durumunda meydana gelen aksamalar, ekonomide yaşanan olumsuzluklar kredilerin vadesinde ödenmesinde zaman zaman aksamalara neden olabilir. Bankalar zamanında ödenemeyen bu kredileri yasal süreçlerin sonunda “sorunlu krediler” grubuna alarak kanuni takip başlatmaktadırlar.

Faizi ve anaparası zamanında tahsil edilemeyen kredilere sorunlu kredi denir. Ayrıca dönem faizi zamanında tahsil edilse bile kredi borçlusunun maddi durumunda bozulma şüphesi görülen krediler de ileride dönem faizleri ve anaparanın tahsil

edilememe riskini doğuracaktır. Bu sebeple verilen kredide bugün için sorun görülmesi bile gelecekte risk ihtimali olan kredilerin de sorunlu krediler kategorisinde görülmesi gerekir.

Sorunlu kredilerin toplam banka kredilerinin belirli bir oranını özellikle yönetilebilir bir oranını geçmemesi gerekir. Aksi takdirde bu krediler bankanın mali bünyesinde önemli hasarlara yol açarak bankayı taahhütlerini yerine getirememe gibi çok olumsuz bir sonuca sürükleyebilir. Bankalar bilanço yapıları gereği diğer finans kurumlarına oranla daha hassastırlar (Boyoğlu, 2002:9).

İdari takip sürecinin sonunda olumlu bir sonuç alınamayacağı kesinleştiği zaman hesapla ilgili tüm belge ve bilgiler yasal bölüme aktarılarak yasal süreç başlatılır. Yasal sürecin başladığı bu aşama riskin büyük oranda gerçekleştiği bir aşamadır.

Kanuni takip sürecinin sonuçlandıktan sonra nakde çevrilebilen alacaklar varsa öncelikle yasal harcamalar karşılanır, daha önceden ayrılmış olan karşılıklar ters kayıtlarla kapatıldıktan sonra geriye kalan ile anapara tahsilatı yapılır, birikmiş ve reeskont edilmiş faizler ve bu faizler üzerindeki yasal kesintiler tahsil edilir ve eğer hala kalan nakit varsa bu kalanla da reeskont hesabına alınmayan hak edilmiş faizler ve bu faizler üzerindeki yasal kesintiler tahsil edilerek hesap kapatılır.

3.3. Bankacılıkta Risk Yönetimi

Bankacılık sektöründe risk yönetimi; bir bankanın nakit girişlerinin meydana getireceği risk-getiri yapısını, faaliyetlerinin niteliğini ve seviyesini kontrol altında tutarak izlemek amacıyla meydana getirilen ölçü belirleme, bilgi alış verişi, uygunluk denemesi, karar alma ve uygulama süreçlerine ilişkin bir sistemdir.

Risk yönetimi; bankaların karşılaşabileceği muhtemel risklerin banka genelinde etkin ve verimli bir koordinasyonla merkezi olarak yönetilmesidir. Bir başka ifadeye göre ise, bankanın hem likit kalmasını hem de karlılığını garanti etmek amacıyla mevcut risklere karşı uygulanan politikaların toplamı, risk yönetimi olarak adlandırılmaktadır (Kaval, 2000: 24).

Bankaların risk yönetimi faaliyetlerine ilişkin olarak farklı çıkar gruplarının farklı beklentileri vardır. Hissedarlar bankanın piyasa değerinin maksimize edilmesini; denetim otoriteleri ise bankaların sermayeleriyle orantılı olarak risk almalarını ve koşullar kötüye gittiğinde ortaya çıkacak zararların sermaye ile karşılanabilmesinin bugünden teminini isterler (Altıntaş, 2006: 3).

Her iki grubun da sonuç olarak isteği bankanın sağlıklı bir finansman yapısı ile piyasa değerinin arttırılmasıdır. Bu sebeple risk yönetimi sistemleri ve riske dayalı sermaye düzenlemeleri yalnızca mevzuatın getirmiş olduğu zorunluluklar şeklinde algılanmamalıdır. Bankalar açısından risk yönetimi, maruz kalınan ve/veya kalınabilecek risklerin belirlenmesi, belirlenen risklerin çeşitli metotlar ve modellerle ölçülmesi, tanımlanan ve belirlenen risklere karşı uygulanacak risk yönetim tekniklerinin tespit edilmesi ve bunların uygulanması, uygulanan risk yönetimi politikalarının ve yapılan faaliyetlerin değerlendirildiği bir süreçtir (BDDK, 2006:14).

Bankacılık faaliyetleri açısından risk yönetimi, bankanın hedefleri doğrultusunda gerçekleştirdiği işlemler, faaliyetler esnasında ve sonucunda karşılaşılabileceği risklerden dolayı oluşabilecek muhtemel zararların algoritmik esaslara uygun olarak tanımlanması, kontrol ve minimize edilmesidir (Yaslıdağ, 2004: 37).

Yaşanan uluslararası finansal krizler ve skandallar, düzenleyici ve denetleyici kurumların risk yönetimi kapsamında belirli standartlar ve yaptırımlar geliştirilmesine neden olmuştur. Bankacılık sektöründe risk yönetiminin tarihi gelişimine bakıldığında bankaların her risk türünü bağımsız olarak ele alıp inceleyen geleneksel risk yönetimi yerine riskler arasındaki etkileşimleri gözlemleyen kurum çapında bütünleşmiş risk sistemlerine doğru bir yönelişin eğiliminde oldukları görülmektedir.

3.3.1. Bankacılıkta Risk Yönetiminin Amaçları

Bankacılıkta risk yönetimini, bankanın kuruluşundaki temel amacın dışında tutmak imkânsızdır. Her ticari işletmede olduğu gibi bankalarda asıl amaç kârı maksimize ederek ortaklarca yatırılan sermayeden en maksimum getiriye elde

edebilmektir. Bu ise ancak finansal performansın yüksek tutulabilmesi ile mümkün olacaktır.

Bankacılıkta risk yönetiminin, bankaların karşılanamayacak ölçüde ve kabulü mümkün olmayan zararlarla karşılaşmasını önlemek ve bankanın finansal performansını iyileştirmek gibi iki temel hedefi bulunmaktadır (Bessis, 1998: 2).

Risk yönetimi ile bankanın karşı karşıya kaldığı ve üstlendiği risklerin iyi bir şekilde yönetilmesi ayrıca risk getiri dengesinin iyi değerlendirip, sermayenin kârlı bir biçimde yönetilmesi hedeflenmektedir.

Risk yönetiminin amacı bankanın risk almasını önlemek değildir. Aksine karşılaşılabilecek riskleri azaltıp zarar doğmasını engelleyerek faaliyet hacminin genişlemesini sağlayıp kârlılığı ve finansal performansı artırmaktır. Risk yönetimi finansal performansın ölçümünde aktif getirisi (net kar / toplam aktifler) veya öz varlık getirisi (net kâr / toplam öz kaynaklar) gibi mali tablolardan üretilen geleneksel finansal oranlar yerine, daha sağlıklı olan riske göre düzeltilmiş getirileri esas alabilir (Altıntaş, 2006: 3).

Bankacılık sektörü risk alma temeli üzerine kurulmuştur. Bu nedenle risk yönetim faaliyetleri büyük önem arz etmektedir.

Bankaların riskten kaçarak ayakta kalmaları söz konusu değildir. Çünkü bankacılık tam tersine risk alma işidir. Bu nedenle risk yönetiminin amacı bankanın risk almasını önlemek değil, riskleri başarılı bir şekilde yöneterek bankanın kârlılığını artırmaktır.

3.3.2. Bankacılıkta Risk Yönetiminin Önemi

Risk yönetimi yetersiz olan bankalar olması muhtemel krizleri daha önceden kestiremez ve gerekli tedbirleri alamazlar. Bu nedenle özkaynaklarına göre çok daha fazla risk almaları kaçınılmaz olur.

Güçlü risk yönetimine sahip olan bankalar, risklerini kontrol ederek kayıplarını en aza indirir, riske ayarlı kârlılık analizleri ışığında daha kârlı ürünlerde büyüyerek hissedarları için değer artışı yaratırlar. Bu bankalar aynı zamanda aldıkları riskleri detaylı inceler, olası krizlerde kayıplarını önceden belirler ve bu kayıpları en aza indirmek için tedbirler alırlar (Köylüoğlu, 2001: 1).

Başlangıçta aktif pasif yönetiminin altında değerlendirilen risk yönetimi faaliyetleri zaman içerisinde çeşitlenmiş ve daha geniş bir süreci kapsar hale gelmiştir. Günümüzde risk yönetimi bankanın tüm risklerini ele alırken aktif pasif yönetimi sadece bilançoda izlenebilen riskleri ele almaktadır (Mandacı, 2003: 73).

Bankalarda risk yönetimi faaliyetlerine ihtiyaç duyulmasının sebeplerini aşağıdaki şekilde sıralamamız mümkündür.

- Hızla gelişen teknolojinin yoğun olarak kullanılması sonunda maliyetlerin azalması ve yapılan işlemlerin sayısının artması.
- Son yıllarda yaşanan globalleşme sonucunda uluslar arası bankacılık faaliyetlerinin artması.
- Banka birleşmeleri ve satın almalarındaki artış ile müşterilere sunulan ürün çeşitlerindeki artışlar.
- Uluslar arası alanda büyük ekonomik sorunlara neden olabilecek finansal krizler.
- İstikrarlı ortamdan değişim ortamına geçilmesi sonucunda piyasalarda yüksek belirsizlik görülmesi.
- Finansal risklerin kontrolü için artan yasal düzenlemeler

3.3.3. Bankacılıkta Risk Yönetiminin Tarihsel Gelişimi

İnsanlar geleceği kesin olarak bilmemelerinden dolayı hayatlarının ilk anlarından itibaren risk gerçeği ile karşı karşıya kalırlar. İlk insan topluluklarından günümüze kadar geçen süreçte, insanlar ve ülkeler arasında ki ilişkiler arttıkça yaşam

daha karmaşık hale gelmiştir. Karmaşık hale gelen yaşam ile birlikte risk artıp daha da güçlendirmiştir.

II. Dünya savaşından 1960 lı yıllara kadar bankacılık sektörü, yabancı kaynakların çok önemli bir bölümünü oluşturan mevduatlara yönelik faiz tavanı sınırlamalarından dolayı, fazla bir değişkenlik göstermeyen kaynak maliyetleri ile çalışmıştır. Bu sebeple o yıllardaki finansal yönetim, aktif yönetimiyle eşdeğerdirdi. 1960 lı yıllarda yaşanan politik istikrarsızlıklar ile artan kredi talepleri, bankaları farklı ve daha yüksek maliyetli yabancı kaynaklara yöneltmiş ve pasif yönetiminin önemi bu süreçte ortaya çıkmıştır (Gup ve Koları, 2005: 118).

1973 yılında finans piyasaları ve ülke ekonomileri açısından sabit kura dayalı BrettonWoods para sisteminin yıkılması dönüm noktası olarak kabul edilmiştir. Bu yıllardan itibaren bankacılıkta risk yönetimi ve risk yönetim araçlarının gelişmesine paralel olarak ‘aktif- pasif yönetimi’ sistemli bir kimlik kazanmıştır.

Aktif-pasif yönetimi, faiz oranlarındaki değişmelere karşı net gelir ve öz sermayedeki kayıpları sınırlamak amacıyla banka faaliyetlerinin kontrol altına alınması çalışmalarıdır (Rose, 2002: 200).

Her ülkenin kendi kur politikasını kendisinin belirlemiş olduğu zaman içerisinde finansal ve reel piyasalarda karşılaşılan riskler hem çeşit hem de sayısal olarak artmış; bu sebeple de neden olabilecekleri kayıplar özellik olarak daha önemli hale gelmiştir. 1980 li yıllardan itibaren dünyada en belirleyici özellik olan globalleşme süreci, iletişim teknolojisinin verdiği imkânla finans piyasalarının büyük bir süratle büyümesine ve gelişmesine imkân tanımış ‘reel piyasa-finance piyasa’ etkileşiminde en önemli unsuru olan bankacılık olan finansal piyasaların önemini ön plana çıkarmıştır.

1980 yılının sonlarında ortaya çıkan finansal kurum iflasları her ne kadar geleneksel risk önleme çalışmalarının yetersizliğini göz önüne serse de özellikle 90 lı yılların başında daha da yıkıcı etkiler gösteren finansal krizler aktif-pasif yönetiminin kullanıldığı geleneksel risk ölçüm yaklaşımlarının yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

Risklerden sürekli kaçınmanın imkânsız olduğunun anlaşıldığı yeni süreçte, risklerin belirlenip kaçınılmasından çok, etkin bir biçimde yönetildiği risk yönetim felsefesi egemen olmuştur (Fıkırkoca, 2003: 24).

Gelişen teknoloji ile birlikte birçok alanda olduğu gibi bankacılık sektöründe de işlem süreleri kısalmış ve daha yoğun bir hale gelmiştir. Meydana gelen bu süreçte bankalar çok kısa sürelerde ortaya çıkan ve büyük etkiler bırakan riskler ile karşı karşıya kalmışlardır. Geleneksel bir yöntem olan aktif-pasif yönetimi yönteminde piyasadaki fiyat hareketliliğine yönelik orta ve uzun vadeli hesaplamalar yapılabilmekte iken; teknolojik gelişmeler ile birlikte kısa sürede ortaya çıkan olası değişimler finansal raporlara hemen yansımamaktadır. Bu nedenle fiyatlardaki kısa vadeli değişimin etkisi ölçülememektedir.

1990 lı yıllardan itibaren özellikle gelişmiş ülkelerde bankalar tarafından kullanılmaya başlanan ‘Riske Maruz Değer (RMD)’ temelli yöntemler, söz konusu eksikliklerin giderilmesinde çok önemli katkılar sağlamıştır (Bolgün ve Akçay 2003: 204).

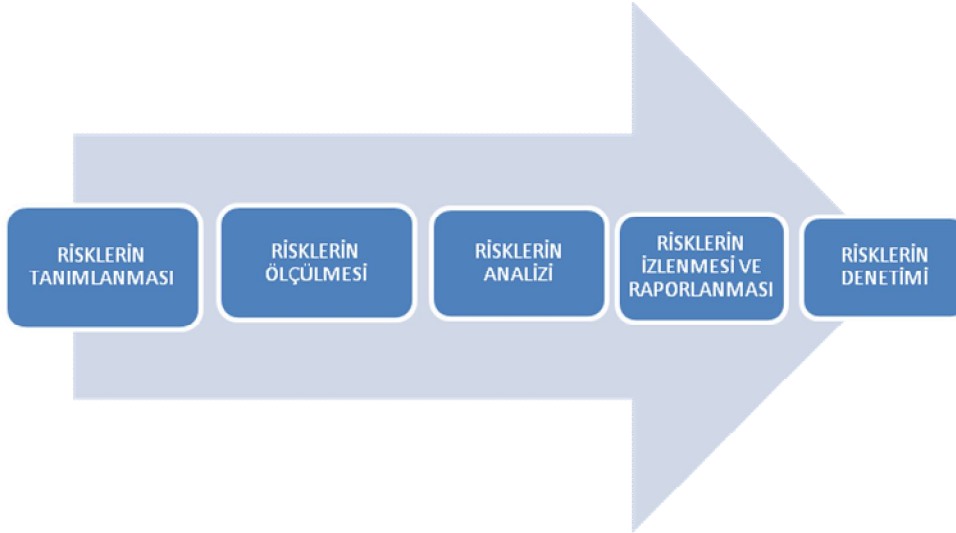
Günümüzde bankacılık sektörü risk yönetimi, aktif-pasif yönetimi gibi klasik yöntemlerle RMD bazlı modern yöntemleri de için alan; riskten sürekli kaçınmak yerine onu doğru olarak tanımlayıp amaçları doğrultusunda kullanabilen bir yönetim anlayışını benimsemiştir.

3.3.4.Bankacılıkta Risk Yönetimi Süreci

Bankaların bütün faaliyetlerinde ve bu faaliyetler için aldıkları kararlarda mutlak bir risk söz konusudur. Bankacılık sektöründe risk, önlenemeyen ve giderilemeyen bir gerçektir. Başarılı olmak riskten kaçınmak ile değil güçlü bir risk yönetimi ile gerçekleşir. Güçlü bir risk yönetimi ise yalnız risklerin belirlenmesi ve analitik modeller ile ölçülmesinden meydana gelmez. Yönetim belirlenen ve ölçülen risklere karşı gerekli önlemler almaz ve uygulamaz ise risk yönetimi başarılı olamaz.

Bankacılıkta risk yönetim süreci risklerin tanımlanması, risklerin ölçülmesi, risklerin analizi, risklerin izlenmesi ve raporlanması ve risklerin denetimi başlıkları altında beş aşamadan oluşmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde bu aşamalar incelenmiştir.

Şekil 3.1. Bankacılıkta Risk Yönetimi Süreci

3.3.4.1. Risklerin Tanımlanması

Yönetimlerin karar mekanizmalarında sağduyulu ve aktif davranabilmeleri açısından risklerin tanımlanması ve ölçülmesi, en önemli aşamadır. Belirsizliklerle mücadele edebilmek için, riski önceden bilmek, tanımlamak ve derecelendirmek gerekmektedir.

Risk yönetim sürecinde ilk yapılması gereken risklerin tanımlanması ve özelliklerinin belirlenmesidir. Bankalarda yoğunlaşılan alana, müşteri profiline ve faaliyet gösterilen piyasaya göre karşılaşılabilecek riskler de farklılaşır. Özellikleri bilinemeyen ve tahmin edilemeyen risk yönetilemez.

Bankalarda risk yönetiminin başarılı olmasında en önemli rol risklerin tanımlanması aşamasında riskler ve özelliklerinin ortaya konulmasıdır. Bankaların amaçlarını ve faaliyetlerini gerçekleştirmesini etkileyen, bankanın iç veya dış yapısından kaynaklanan risklerin belirlenmesi, bu riskleri azaltmaya yönelik olarak

geliştirilecek ölçüm, kontrol usul ve yöntemlerinin belirlenmesi açısından da gereklidir (Elitaş ve Özdem, 2006:148).

3.3.4.2. Risklerin Ölçülmesi

Risklerin sayısallaştırılarak ölçülebilir hale getirilmesidir. Risklerin tanımlanması aşamasında belirlenen riskler ölçülebilir hale getirilmekte ve analitik olarak ifade edilmektedir. Bu aşama ile elde edilen sonuçlara göre maruz kalınan risklere karşı tutarlı bir risk ölçüm yöntemi geliştirilmelidir.

Risk ölçülmesi ile ilgili kavramlardan birisi de Riske Maruz Değer – Value at Risk (RMD-VaR) kavramıdır. RMD “belirli bir zaman aralığında ve belirli bir güven düzeyinde ortaya çıkması beklenen kayıp” olarak ifade edilmektedir. RMD modelleri, farklı özelliklere sahip bankaların farklı ihtiyaçlara cevap vererek, riskin daha hassas olarak ölçülmesine ve risk-getiri dengesinin sağlanmasına imkan vermektedir (Mandacı, 2003: 67).

Riskin ölçülmesi sonucunda, büyük zararlara neden olabilecek risklerin ve oluşma ihtimali en fazla olan risklerin ilk önce devreden çıkarılması sağlanabilecektir.

3.3.4.3. Risklerin Analizi

Risk analizi, tanımlanan ve somut hale getirilen risklerin yönetilmesi ve kontrol edilebilmesi için yapılan çeşitli değerlendirmelerdir. Ölçülen ve somut hale getirilen riskler için riskten kaçınma, risk transferi, risk azaltımı ve riskin üstlenilmesi gibi birçok seçenek tercih edilmektedir.

3.3.4.4. Risklerin İzlenmesi ve Raporlanması

Risklerin izlenmesi ve raporlanması aşamasında risk yönetiminde kullanılan bilgiler toplanarak birtakım yöntemler aracılığı ile analiz edilerek raporlara

dönüştürülmektedir. Bu aşamada elde edilen bilgiler bankanın çeşitli yönetim kademelerinde kullanılarak alınan kararlara ışık tutmaktadır. Bu nedenle risklerin izlenmesi ve sonuçlarının raporlanması faaliyetleri rutin aralıklar ile sürekli olarak yapılmalıdır.

Bankalarda risk yönetim grubu, çeşitli riskleri günlük olarak izler ve analiz eder. Risk yaratma ihtimali olan işlemleri bu işlemin hacmini öz kaynaklarının gücünü dikkate alarak belirler. Risklerle ilgili bilgilerin doğru zamanda, doğru kişiye rapor edilmesi sağlanır. Risk bütünleştirme işleminde bilgi kaybının en aza indirilmesi konusunda gerekli tedbirler alınmalıdır. Risklerin araştırılması, teyit edilmesi, iç denetim ve dış denetim birimlerince kontrol ve denetim altında tutulmalıdır (Altıntaş, 2006:5).

3.3.4.5. Risklerin Denetimi

Risklerin etkin bir şekilde yönetilip yönetilmediği ve tespit edilen sınırlar çerçevesinde kontrol edilip edilmediğinin belirlenmesi, risklerin denetimi aşamasında gerçekleşir. Risk yönetim sürecinin doğruluğu, tutarlılığı ve bütünlüğü bütün bu süreçlerden bağımsız olarak faaliyet gösteren iç denetim biriminin denetimi altındadır.

Bankacılık denetim otoritesinin risk yönetiminden beklentisi, bankanın sermayesiyle orantılı risk almasını sağlamak ve işler ters gittiğinde ortaya çıkacak zararın sermaye ile karşılanabilmesini bugünden sağlamak, diğer bir ifade ile beklenmedik durumlarda ortaya çıkacak zararın, öz kaynaklarla karşılanamayıp, yabancı kaynaklara halktan toplanan mevduata sirayet etmesini önlemek için bugünden önlem alınmasını sağlamaktır. Bu ise bankalarda çok iyi risk yönetim sistemlerinin kurulması ve devamlılığının sağlanması ile mümkün olabilir (Altıntaş, 2006: 2-3).

3.3.5. Bankacılıkta Kredi Riskinin Giderilmesi

Kredi riskinin giderilmesi kredi riski oluşmadan önce alınabilecek önlemler ve kredi riski oluşuktan sonra riskin giderilmesi olmak üzere iki biçimde ele alınabilir. Aşağıda bunlara değinilecektir.

3.3.5.1. Kredi Risk Oluşmadan Önce Alınabilecek Önlemler

Kredi verilmeden önce alınacak bazı önlemler riski azaltabilir veya tamamen ortadan kaldırabilir. Müşteri değerliliğinin doğru olarak tespit edilmesi ve müşteri değerlilik kategorilerine göre uygun fiyatlandırma yapılması kredi riski oluşmadan riskin giderilmesine imkân sağlayabilir. Mali analiz, istihbarat, uygun teminat yapılanmasının sağlanması ve aktif takip sürecinin doğru yapılması kredi riski oluşmadan önce alınabilecek önlemlerin başında gelmektedir.

3.3.5.1.1. Mali Analiz

Bankaların kredi kullandırdığı ya da kredi kullandırmayı planladığı müşterilerinin ödeme güçlerini ve bu güçlerinin sürekliliğini, kullandıkları kredileri geri ödeyecek ölçüde kaynak oluşturup oluşturamadıklarının tespit edilerek, müşterilerin ne tür, tutar, vade ve teminatlarla kredilendirilmeleri gerektiğinin saptanması işlemine mali analiz denir. Ayrıca gizlilik, tarafsızlık, doğruluk ve geçerlilik ilkeleri kapsamında elde edilen bilgilerin belirli tekniklerle analiz edilerek raporlanması ve bu raporların sayesinde müşteriler hakkında belirli yargılara varılması mali analiz tekniğinin bütünüdür.

Mali analiz için kredilendirilecek firmanın bilanço ve gelir tablosu, temel mali tabloları, nakit akım tablosu, fon akım tablosu teknik bir şekilde incelenir. Bu inceleme sonunda firmanın bankadan alacağı krediyi tümüyle ve zamanında geri ödeyip ödeyemeyeceği ödeyecek ise kredinin limiti, vadesi saptanabilir.

Finansal analiz yoluyla sağlanan bilgiler, işletme yönetimi ile ilgili çeşitli konularda alınan kararların temelini oluşturduğu gibi sağlıklı bir plânlama için de gerekli bulunmaktadır. İşletmelerin başarılı olabilmeleri, değişen ekonomik koşullara daha rahat uyum sağlayabilmeleri açısından risk yönetimi önemli olmakla birlikte, risk yönetimi sürecinin etkin bir şekilde işleyebilmesi açısından da finansal analiz oldukça önemlidir (Poyraz, 2008: 70).

Finansal tablolardan yararlanan işletme yönetimleri, diğer kişi ve gruplar, faaliyetlerini denetlemek ve değerlendirmek, bu değerlendirmelere dayanarak geleceğe yönelik planlar yaparak sağlam adımlar atabilmeyi amaçlamaktadırlar. Bankalar ise finansal analizi kredilendirilmiş ya da kredilendirilecek firmaların faaliyetlerini değerlendirerek, bu firmaların borç ödeme güçlerini belirlemek için kullanmaktadırlar. Mali analiz yoluyla Kullanılan kredilerin geri dönüp dönemeyeceğinin önceden belirlenebilmesi, kredi riskinin minimize edilmesi açısından oldukça önemlidir.

Özetle, bankalar açısından finansal tablolar analizinde temel amaç, tabloların düzenlendiği tarihte firmaların;

- Borç ödeme güçlerinin ve bu gücün gelecekte devam etme olasılığının,
- Gelirlerinin geçmiş dönemlerde göstermiş olduğu eğilimin,
- Gelecek dönemlerde, talep ettikleri kredileri geri ödeyebilecek ölçüde fon yaratıp yaratamayacaklarının tespit edilmesidir (Akgüç,2006: 30).

3.3.5.1.2. İstihbarat

Bankacılıkta istihbarat, farklı kaynaklardan yararlanılarak gerçek ve tüzel kişiler hakkında ticari, mali ve moral yönünden araştırma yapılarak bilgi toplanması ve toplanan bilgilerin değerlendirilmesi işidir (Çiloğlu,1988: 7).

Kredinin güvenli, verimli ve akışkan olarak plase edilmesine özen gösterilmesi gerekir. Kredinin seyyal olarak çalışması, verimli ve güvenli bir şekilde kullanılabilmesi için kredi talebinde bulunan işletmenin tanınması ile mümkün

olabilmektedir. İşletmenin tanınması ise ancak yapılacak istihbaratla sağlanabilir. Bu nedenle istihbarat, bankalar açısından büyük önem taşımaktadır (Çiloğlu,1988:7).

Kredi işlemi temelde borçlunun aldığı parayı vadesinde ödeme sözüne dayanır. Zaman unsurunun mevcut olduğu her işlemde olduğu gibi krediler içinde risk unsuru bulunmaktadır. Bu bağlamda bankacılıkta istihbaratın amacı özetle riski azaltmaktır (Çiloğlu, 1988: 7-8).

Müşterinin kredi talebi olduğunda, müşteri ile ilk kez çalışılıyorsa müşteri hakkında bilgi toplanır. Müşterinin iş konusu, ortakları, sermaye yapısı, yönetimde etkin olan ortak, yönetim kadrosu hakkında bilgiler, başka bankalarla ilişkileri, mevcut kredi limit ve riskleri, geciken ödemeleri gibi konularda edinilen bilgiler ve ön istihbarat olarak anılan bu süreç, firmanın bankanın kredilendirme ön koşullarına uyup uymadığının tespit etmek için yapılır. Daha önce çalışılmakta olan müşteriler için ön istihbarat süreci çok geniş olarak yapılmamalı fakat firma için gerçekleşen sermaye, ortak, yönetim değişiklikleri ile mali durumundaki değişikliklere ilişkin bilgiler güncellenmelidir (Şakar, 2002a: 106).

Müşteriyi iyi tanımak, bankanın isabetli, süratli karar ve tedbir alması açısından büyük önem arz etmektedir. İyi tanınmayan bir müşterinin talepleri isabetli ve emniyetli cevaplandırılmazsa, alınacak kararlarda yanılma payı yüksek olur. Müşterilerin kredi talepleri değerlendirilirken isabetli ve emniyetli bir karara varılabilmesi için istihbarat yapılması bir gerekliliktir (Çiloğlu,1988:8).

Bankacılık sektöründe istihbaratın amaçları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- İşletmelerin durumları hakkında kapsamlı bilgi ve görüş sahibi olmak,
- Kredi verme hazırlığının belirli ilke ve esaslara dayanan bir disiplin altına alınması,
- İşletmenin ödeme güçlerini önceden tespit etmek suretiyle kredi riskini minimize etmek ya da tamamen ortadan kalkmasını sağlamak.

Bankacılıkta istihbaratın belli prensipleri vardır ve bu çerçevede yapılması gerekir. Bu prensipler, gizlilik, tarafsızlık ve doğruluk ve sürekliliktir. Bunlar aşağıda sırasıyla özetlenmiştir.

Gizlilik: Bankacılık faaliyetleri sonucunda müşterilere ait bir takım bilgiler inceleme elemanları tarafından öğrenilmektedir. Bankalara duyulan güven ve itibarın sarsılmaması için inceleme elemanlarının görevi nedeniyle elde ettiği bilgileri açıklamaması gerekir (Çiloğlu,1988:8).

01.11.2005 tarihli Mükerrer Resmi Gazete ‘de yayımlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 73 üncü maddesine göre; *“Bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri bankalara veya müşterilerine ait sırları, bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bankaların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları hakkında da bu hüküm uygulanır. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder”*.

Tarafsızlık ve Doğruluk: İnceleme elemanının tarafsız olması, ön yargıdan uzak ve objektif bir şekilde değerlendirme yapması esastır. Toplanan bilgiler gerçek durumu ortaya koyacak şekilde değerlendirilmelidir. Bu hususu sağlamak için edinilen bilgi ve belgelerin farklı kaynaklardan doğrulanması, birbirini doğrulamayan bilgilere fazla itibar edilmemesi gerekmektedir (Çiloğlu,1988:8-9).

Süreklilik: Kredi verilmeden önce belirli bir zamanda yapılan istihbarat, firmanın yalnızca belirli bir dönemdeki durumunu ifade eder. Bu nedenle istihbaratın süreklilik ilkesi gereği kredi kullandırıldıktan sonra da takip esastır. Verilen kredilerin amacına uygun kullanılıp kullanılmadığı, firmanın protestolu senet, yazılmış çeklerinin bulunup bulunmadığı, teminatlarda bir açığın olup olmadığı gibi takiplerinin sürekli ve düzenli olarak yapılarak istihbaratın sürekliliği sağlanmalıdır.

Bankalar istihbaratı farklı kaynaklardan yararlanarak yaparlar. Kısa sürelerde ve kısıtlı kaynaklarla yapılan istihbaratın çok sağlıklı olması beklenemez. İnceleme ve araştırma yapılırken her türlü kaynaktan yararlanmalıdırlar. İstihbaratın birçok kaynağı vardır ama en önemlileri; özel, resmi ve yarı resmi kaynaklardır.

3.3.5.1.3. Teminatlandırma

Banka kredi kullandırırken hangi şartları sağlarsa sağlasın mutlaka bir kredi riski üstlenmektedir. Bu riskin yönetilmesinde ve asgariye indirilmesinde teminat konusu gündeme gelmektedir (Savaşal, 2003: 32).

Güvenceye alınmış bir kredide, borcun vadesinde ödenmemesi halinde, bankanın teminatı nakde çevirerek kredinin kapatılmasında kullanmaya hakkı vardır. Bankalar müşterilerini, genelde teminat karşılığında kredilendirirler. Bankalar yalnızca çok iyi tanıdıkları büyük ve finansal yapısı sağlam müşterilerine teminatsız vadeli kredi verebilirler (Berk, 2001:116).

Krediye karşılık alınacak teminatlar belirlenirken, kredi riskinin azaltılması hedeflenmelidir. Alınan teminatlar firmaların faaliyetlerini sürdürmesine engel olmamalıdır. Kredi için teminat alırken öncelikle;

- Genel olarak firmanın mali ve güvenilirlik durumu ve teminatın gereklilik derecesine,
- Kullanılması söz konusu olan kredinin dayanağı projeye dikkat edilmeli ve teminat da buna göre temin edilmelidir (Savaşal, 2003: 32).

Teminatın türü ve niteliği kredinin risk derecesini önemli ölçüde etkilemektedir. Bankacılıkta birinci grup teminatlolu olarak nitelendirilen krediler ya çok sınırlı risk taşırlar ya da hiç risk taşımazlar. Bu sebepten, bu tür krediler için hesap durumu alınması ve incelenmesi dahi gerekli olmadığı halde, likiditesi düşük teminatlarla güvence altına alınan krediler, yüksek risk gruplarına girmektedirler. Bankalar tarafından borçlunun ödeme gücü dışında ayrıca bir teminat istenmesinin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Akgüç, 2000: 329).

1. Teminat istenmesinin en önemli nedeni, borçlunun ödeme gücü konusunda bankanın tam bir güvene sahip olamamasıdır. Bu güven eksikliği, borç alanın mali açıdan zayıf görülmesi, ağır bir borç yükü altında olması, geçmiş

performansının yetersiz oluşu, geçmişte yeterli ölçüde fon yaratamaması, yönetiminin başarılı bulunmaması gibi faktörler sonucu olabilir.

2. Bir diğer neden banka, gerektiğinde teminatı, borçlunun krediyi zamanında geri ödemesi için zorlayıcı bir araç olarak kullanabilmeleridir. Bankalarca teminatın paraya çevrilmesi olanağı, borçluyu, krediyi vadesinde ödemeye zorlayıcı, borçluyu kredi koşullarına uymaya zorlayıcı, disipline edici bir önlem olmaktadır. Bankanın amacı teminat alınırken gelecekte paraya çevrilme değil, bundan yararlanarak, bankanın belirli politikaları, belirli koşulları borçluya kabul ettirmektir.
3. Banka açısından, verilen krediden elde edilen verimin yükselmesi, teminat almanın diğer bir nedenini oluşturmaktadır.
4. Bankalara komisyon şeklinde ek bir gelir sağladığında, teminat alınması banka gelirlerini arttırıcı bir etkidir.
5. Bazı tür kredilerde bankalar tarafından alınan teminatın nedeni bir gelenek, bir alışkanlık olmasıdır.

Teminatlar krediyi kullanan veya üçüncü bir kişi tarafından kredi karşılığında sağlanabilir. Müşteri tarafından gösterilen teminatlar genellikle gayrimenkul, menkul ipoteği, işletme rehini gibi maddi teminatlardır (Kaval, 2000: 61).

Teminat olarak gösterilen varlık veya alacakların aşağıda belirtilen özellikleri taşıması gerekir;

- Riski karşılayabilecek kadar büyük değerinin olması,
- Teminatın rehinli alacaklısının banka olarak ve doğru biçimde sigortalanması,
- Koşullar uygun ise banka tarafından muhafaza edilmesi,
- Zaman içerisinde değer aşınması olduğu takdirde yeni veya ek teminat alınması,

Ek teminat alınması; BDDK,2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun ek Tebliğin 40. Maddesinde“*Bankalar teminatlı kredi işlemlerinde, teminat gereksiniminin nedenlerini de dikkate alarak teminatta oluşabilecek değer kayıpları veya kredide yaşanabilecek olası bozulmaların ilave teminat ihtiyacı doğurup doğurmayacağını değerlendirir. İlave teminat gereksinimi doğabileceğinin öngörülmesi halinde, ilave teminat alınmasının sağlanması bakımından bunu gerektirir durumlara, yapılan işleme ilişkin sözleşmelerde hukuki ihtilaflara mahal vermeyecek şekilde yer verilmesi sağlanır. Bankalar aldıkları teminatlar için ilave teminat gereksimi değerlendirme usul ve esaslarını kredi ve teminat türleri bazında yazılı şekilde oluşturur*” şeklinde belirlenmiştir.

3.3.5.2. Kredi Riski Oluştuktan Sonra Riskin Giderilmesi

Kredi riski meydana geldikten sonra riskin giderilmesi için ilk önce idari takip; çözülemediği durumlarda ise kanuni takip süreci başlatılır. Bankaların amacı en kısa sürede ve en az kayıpla kredi riskinin tüm gecikme bedelleri ile birlikte tahsil edilmesidir. Risk genelde iki şekilde tasfiye edilmeye çalışılır.

- Riskin devri veya satışı
- Teminatın veya teminatların devri veya satışı

3.3.5.2.1. Kredi Riskinin Devri veya Satışı

Kredinin tüm haklarıyla birlikte bir başka bankaya devredilmesi ya da satılmasıdır. Krediyi satan ya da devreden banka için kredinin arz ettiği riskten kısmen ya da tamamen kurtulmak anlamına gelirken, krediyi satın ya da devir alan banka açısından bakıldığında kredinin yeniden yapılandırılmasından sonra ucuza elde edilmiş bir aktif haline gelebilir. Krediyi satın alan ya da devralan banka;

- Kredi borcunun vadesini uzun tutarak borçlunun borcunu daha uygun fiyatla ödemesini sağlar ve uzun vadeli kaynaklarını kârlı bir biçimde değerlendirmiş olabilir.

- Borçlu bir şirket ise şirketin hisselerinin bir bölümünü ya da tamamını piyasa koşullarına göre oldukça kârlı bir fiyattan alarak şirket yönetiminde pay sahibi olabilir.

Her iki durumda da alan ve satan açısından kârlı bir işlem söz konusudur. Bu yöntem hiçbir koşulda kâr beklentisi yaratmayan batıklar için uygulanmaz.

Kredi riskinin devri yada satışı borçluların farklı bankalara olan kredi borçlarını tek bir bankada toplamalarına da imkan sağlayan bir yöntemdir. Aslında bir nevi ihtiyaç kredisidir. Farklı bankalara olan borçların ödeme tabloları ile birlikte bu borçların transfer edilmesi istenilen bankaya başvurularak bu üründen faydalanılabilir.

Bu ürünü kredi kartı borçlarının transferi içinde kullanmak mümkün olabilir. Kredi kartı ya da kredi borçlarının hepsi, borçların transfer edildiği banka tarafından kapatılır ve borçlar yeniden yapılandırılarak eşit taksitler halinde ödenmesine olanak sağlanır.

Kredi kullanılan dönem ile içinde bulunulan dönemdeki olumlu faiz farklarından faydalanmak için kredi borç transferi yapılabilir. Borç transferi yaparken dikkat edilmesi gereken önemli hususlar arasında, borç transferini yapılan bankanın talep edeceği dosya ve diğer adlar altındaki masraflar yer almaktadır.

3.3.5.2.2. Teminatların Devri veya Satışı

Bankalarda kredi riski oluştuktan sonra riskin giderilmesi için uygulanabilecek ikinci yöntem teminatların devri veya satışlarıdır. Banka elinde bulunan teminatları bir başka bankaya ya da üçüncü şahıslara devredebilir ya da satış yapabilir. Teminatların satışına ya da devrine yasal süreçteki tüm koşullar yerine getirildikten sonra karar verilir. Teminatlar satış fiyatı yüksek ise üçüncü şahıslara satış yapılırken, düşük olduğu durumlarda ise banka kendisinin alıcı olduğu şartlarda satış işlemini gerçekleştirir.

İpotekli gayrimenkullerin fiyatlarının düşük olduğu durumlarda bankanın kendi adına satış yapması görünüşte sorunlu alacaklarını kapatmış olabilir ancak karşılığında başka bir donuk aktif yarattığı için likitide ve kârlılık açısından sorun çözülmuş

sayılmaz. Bu sorunun gerçek anlamda giderilip giderilmediği ipotekli gayrimenkullerin piyasada satışından sonra anlaşılabilir. Piyasaya yapılan satış sonrasında tüm gecikme faizleri ile risk kapatıla biliniyor ise sorunlu alacak tümüyle giderilmiş, kapatılamıyor ise kısmen giderilmiş demektir.

3.4. Basel ve Kredi Riski Yönetimi

Çalışmamızın bu bölümünde, Basel hakkında genel bilgiler açıklamalar yapıldıktan sonra Basel I, Basel II Sermaye Yeterliliği düzenlemeleri ve Basel I, Basel II arasındaki farklılıklar ele alınmıştır. Son olarak Basel III hakkında genel açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır.

3.4.1. Uluslararası Ödemeler Bankası ve Basel Komitesi

Küreselleşmenin giderek yaygınlaşması ülkeleri hem birbirine bağlı hale getirmiş hem de herhangi bir ülkenin finansal piyasalarında yaşanan krizin diğer ülkelere de bulaşmasına neden olmuştur. Bu sebeple birçok alanda olduğu gibi risk yönetiminde de uluslararası standartlar oluşturmayı mecburi hale getirmiştir.

Bankalar için risk yönetimi ve sermaye yeterliliği konusunda ortak kararlar geliştiren Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS-Banks of International Settlements) 1930 yılında İsviçre'nin Basel şehrinde kurulmuştur. Ülkelerin uygulamalarında bazı değişiklikler olsa da temelde özellikle gelişmiş ülkelerin BIS standartlarını baz aldıkları görülmektedir.

BIS'in hedeflemiş olduğu amaç ve faaliyetleri aşağıda sıralanmıştır.

1. Merkez bankaları için bir işbirliği forumu oluşturmak,
2. Uluslararası piyasalarda istikrarı sağlamak için çeşitli araştırmalar yapmak ve önerilerde bulunmak,
3. Merkez bankası müşterileri ve uluslar arası organizasyonlar için temel bankacılık faaliyetlerinde bulunmak.

Basel Komitesi para ve bankacılık sisteminde görülen aksaklıklar nedeni ile bankacılık alanında düzenlemeler ve denetime yönelik uygulamalar konusunda 10 ülkenin Merkez Bankası başkanları tarafından 1974 yılında oluşturulmuştur.

Basel Komitesi resmi olarak kanun ve kurallar koyma yetkisine sahip değildir ancak, bankacılık sektörü düzenlemeleri ile ilgili tasarı ve teklifler üreterek bunları tartışmaya açabilmektedir. Komite, yalnızca kapsamı oldukça geniş standartlar ortaya koyarak ve bunları ülkelere tavsiye ederek uluslararası standartta düzenleme ve gözetim uygulamalarının birbirlerine yakınlaşmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu standartları uygulayıp uygulamamak veya uygulanacaksa bunun hangi tarih ve yasal süreçlerde yapılacağına karar vermek tamamen ülkelerin düzenleme otoritelerinin yetkisindedir. Düzenlemeleri tavsiye niteliği taşımaktadır, fakat düzenlemelerine uymayan ülkelerin bankacılık sistemleri, uluslararası platformda dışlanmakta, risk primleri de olumsuz yönde etkilenmektedir (Değirmenci, 2003: 14).

Komitenin faaliyetlerini üç başlıkta toplamak mümkündür;

- 1- Ülkeler arasında bankaları tarafından mevzuat ile ilgili bilgilerin paylaşımı ve değişimi konusunda denetimi sağlamak
- 2- Bankacılık sektöründe Uluslar arası faaliyetlerinin denetimindeki etkinliği artırmak
- 3- Bankacılık sektöründe denetim gözetim ve düzenlenmesi ile ilgili gerekli alanlarda ihtiyaç duyulan minimum standartlar koymak.

Komite son yıllarda uluslar arası riskin artmasıyla birlikte sermaye rasyosunun da bozulduğunu dikkate alarak özellikle sermaye yetersizliği üzerine de yoğunlaşmıştır. Komitenin amacı dünyada denetleme yöntemlerini ayrıntılı bir şekilde düzenlemek değil, sadece ortak standartlar ve yaklaşımlar geliştirerek uluslararası aynı bakış açısını oluşturmayı amaçlamaktadır (Babuşçu, 2005: 187).

3.4.2. Basel I ve Basel II Uzlaşıları

Basel I, 1988 yılında Basel Komitesi tarafından çıkarılmış olan düzenlemelerdir. Bu düzenleme ile bankaların kredi riski taşıyan faaliyetleri ile ellerindeki sermaye arasında bağlantı kurulması hedeflenmiştir. Komite 5 risk ağırlığı belirlemiş ve bankanın bütün aktiflerini bu sınıflandırmaya tabi tutarak sermaye ile ilişkilendirmiştir (Babuşçu,2005:262).

Basel I başlangıçta uluslararası aktif bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesi için düzenlenmekle birlikte kısa sürede uluslararası standart haline gelmiştir. Hâlihazırda 100’den fazla ülke sermaye yeterliliği hesaplamalarında Basel-I uzlaşısını esas almaktadır (Altıntaş, 2006: 63).

1988 Basel Uzlaşısı, bankaların sermaye yeterlilik oranlarını artırma yönünde olumlu katkılar yapmıştır. İlk amaçladığı banka çevresinin ötesinde de kabul görmüştür ancak zaman içinde ortaya çıkan gelişmeler bu yaklaşımın bazı açılardan yetersiz kaldığı görüşünü kuvvetlendirmiştir. Bu konuda ileri sürülen eleştiriler iki başlık altında özetlenebilir:

1. Risk Temelli Sermaye yaklaşımında kullanılan sermaye kavramı, bir bankanın beklenen ya da beklenmeyen kayıplarını karşılama kapasitesini yeterince ifade etmemektedir.
2. Kullanılan risk ölçütü doyurucu değildir. Varlıkların riski değerlendirilirken kredi riskindeki farklılıklar yeterince göz önüne alınmamıştır. Bunun sonucu olarak bankalar Risk Temelli Sermaye Oranlarını tutturabilmek için mali araç değişikliği yaparak “arbitraj” yoluna gidebilmişlerdir (TBB, Sermaye Yeterliliği Konusunda BIS Tarafından Getirilen Yeni Öneriler ve Değerlendirmesi:1-2).

Anlaşmada bazı işlemler için risk hafifletme tekniklerine ilişkin uygun teşvikler öngörülmemektedir. Örnek verecek olursak, munzam teminat için sadece minimum düzeyde sermaye telafisi vardır ve bazı durumlarda anlaşmanın yapısı, kredi riski

hafifletme tekniklerinin kullanılmasını teşvik etmemektedir (TBB, Yeni Bir Sermaye Yeterliliği Çerçevesi: 8).

Uluslararası piyasalardaki gelişmeler, mevcut düzenlemenin değişen koşullar karşısında yetersiz kalması, risk çeşitlerinin artması gibi unsurlar yeni sermaye standartları oluşturmayı zorunlu hale getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında Basel I ortaya çıktığı dönemdeki ihtiyaçları karşılayan, ancak günümüzde risk ölçme yapısının yetersizliği nedeniyle eksik kalan bir uygulama haline gelmiştir. Haziran 1999'da ilk taslak metni yayınlanan "Basel II Yeni Sermaye Uzlaşısı", daha hassas risk ölçümüne ulaşma amacı taşıyan bir düzenleme olarak ortaya konulmuştur. Bu metne son şekli Haziran 2004'te verilmiş olup, "Basel II, 2. Sermaye Uzlaşısı" adı altında kesinleşmiştir (Babuşçu, 2005: 263).

Basel II' ile birlikte bütün bankalarda uygulanacak tek düze sermaye yeterliliği ölçümünden vazgeçilmiştir. Basel I'de ki kredi riski ölçümü Basel II'de değiştirilmiş, sermaye yeterliliği oranı payında herhangi bir değişiklik yapılmazken, asgari oran %8 olarak muhafaza edilmiştir.

Bankalar tek bir tip risk tehdidi altında değildir. Piyasa riski, likidite riski, faiz oranı riski, kredi riski, kur riski olarak 5 tip riske maruz kalabilirler. Bütün bu riskler karşısında önemli olan bankaların önlemlerini sağlam bir şekilde almalarıdır. Bu da iyi bir risk yönetim politikası ile sağlanabilir.

Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle finansal riskler ve sonuçlarının geniş kapsamlı ve ağır olması sebebiyle risk yönetimine uluslar arası standartlar getirilerek Basel I ve Basel II oluşturulmuştur. Ülkemizde 1 Temmuz 2012'den itibaren kredi riskinin ölçümünde standart yöntemin uygulanmaya başlamasıyla, Basel II tam olarak uygulanmaya başlamıştır. Ancak son zamanlarda yaşanan küresel finansal kriz en son kabul edilen Basel II'nin bile uluslararası risk yönetiminde yeterli olmadığını göstermiştir.

3.4.2.1. Basel-I ve Basel-II Uzlaşılarının Benzer Yönleri

Basel-II’de önceki uzlaşıdaki niteliklerini koruyan maddeler şöyledir (Ayan, 2007: 41).

- Basel-I Uzlaşısı’nda %8 olarak saptanan sermaye yeterliliği oranı alt sınırı değişmemiş yeni Uzlaşısı’da da aynen korunmuştur.
- Basel-I Uzlaşısı’nda belirlenen “sermaye tabanı” hesaplama yöntemi yeni Uzlaşısı’da da büyük ölçüde benimsenmiştir.
- 1996 yılındaki genel olarak yenilenen ve bu haliyle içsel yaklaşımları da içeren piyasa riski ölçüm yöntemlerine dönük olarak yeni Uzlaşısı’da önemli bir değişiklik yapılmamıştır.

3.4.2.2. Basel-I ve Basel-II Uzlaşılarının Farklı Yönleri

Basel-II Uzlaşısı Basel-I Uzlaşısına oranla çok önemli farklılıklar getirmektedir (Ayan, 2007: 41).

- Basel-I’de yer alan, kredi riski açısından sermaye yükümlülüğünün OECD ülkesi olup olmama kriterine göre belirlenmesi prensibine dayanan “kulüp kuralı” Basel-II ile birlikte kaldırılmaktadır. Basel-II’de kredi riski, krediyi alan tarafların kredi notlarına göre belirlenmektedir. Basel-II’de yer alan bazı yöntemler bağımsız derecelendirme şirketleri (örneğin Standart&Poors, Fitch, Moodys, vb) tarafından verilen derecelendirme notlarını kullanırken, bazı ileri yöntemlerde bankacılık denetim otoritesi iznine tabi olmak üzere bankaların kendi değerlendirmelerine dayanarak verdikleri derecelendirme notları dikkate alınmaktadır.
- Basel-I’de sadece kredi ve piyasa riskleri için sermaye zorunluluğu yer almaktadır. Basel-II’de ise bu risklere ilave olarak operasyonel risk sermaye yükümlülüğü de getirilmiştir. Basel-II’de operasyonel risk, yetersiz veya aksayan iç süreçler, insanlar ya da sistemler ya da harici olaylar sonucu ortaya

ıkan zarar riski olarak tanımlanmakta (örneğin zimmet, deprem, bilgi işlem arızası sonucu ortaya çıkan zararlar) ve bankalardan bu riskler içinde sermaye ayrırmaları istenmektedir.

- Basel-II kapsamında sermaye yeterliliğine ilişkin olarak Basel-II'ye özgü detaylı bilgilerin kamuya açıklanması zorunluluğu getirilmektedir. Bu husus Basel-I'de yer almamaktadır (BDDK, 2005: 2).

3.4.3. Basel III

Basel II'deki eksiklerin giderilmesini amaçlayan ek bir düzenleme niteliğindeki Basel III kriterleri, 12 Eylül 2010'da kabul edilmiş ve 2013-2019 yılları arasında kademeli olarak hayata geçirilmesi planlanmıştır.

Dünyanın yüzleştiği en büyük finansal krizlerden birisi olan son dönem gelişmeleri ile birlikte, dışarıdan bakıldığında son derece karmaşık gözükten finansal düzenlemelerin yetersizliği tartışmalarını gündeme getirmiştir. Krizin ortaya çıkardığı eksiklikleri gidermek amacıyla yakın zamanda Basel III olarak adlandırılan düzenleme değişiklikleri gündeme gelmiştir. Basel III olarak adlandırılan düzenleme değişiklikleriyle ulaşılmak istenen hedefler řu şekilde özetlenebilir (BDDK,2010:1-3).

- Kaynağı ne olursa olsun finansal ve ekonomik ani değişikliklere karşı bankacılık sisteminin dayanıklılığının artırılması,
- Kurumsal ve risk yönetimi uygulamalarının geliştirilmesi,
- Bankaların şeffaflığının ve kamuya bilgi verme özelliklerinin artırılması,
- Mikro bazda yapılan düzenlemelerle bireysel olarak bankaların dayanıklılığının artırılması,
- Makro bazda düzenlemelerle finansal sistemin ani değişikliklere karşı direncinin artırılması.

Aşağıda Basel III ile yukarıda yer verilen amaçlarının gerçekleştirilmesi için Likidite Karşılama Oranı, Net İstikrarlı Fonlama Oranı, Sermayenin Güçlendirilmesine Yönelik İlave Tedbirler, Kaldıraç Oranı gibi düzenlemeler açıklanmaya çalışılmıştır.

3.4.3.1. Likidite Karşılama Oranı

Basel III'te likiditelerin güçlendirilmesine ilişkin olarak yer verilen oranlardan ilki Likidite Karşılama Oranı (LiquidityCoverageRatio)'dır.

Bu rasyo ile bankanın, yerel otorite tarafından belirlenecek olan likidite stres senaryosu doğrultusunda, 30 günlük zaman diliminde tüm likidite gereksinimlerini sağlayabilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; bankanın likit varlıklarının toplamının, 30 günlük süre içinde gerçekleşmesi beklenen net nakit çıkışı rakamına bölünmesi ile bulunacak orana Likidite Karşılama Oranı denmekte ve bu oranın en az %100 olması hedeflenmektedir (www.kobitek.com).

$$\frac{\text{Bankanın likit varlıkları toplamı}}{\text{30 günlük periyodun net nakit çıkışı tutarı}} \geq 100\%$$

Bu uygulama Türk bankacılığı açısından kullanılan bir uygulamadır. Ülkemizde Yasal Likidite Hesaplamalarında, Likidite Karşılama Oranı ile benzerlik gösteren, yabancı para ve toplam bazında ayrı ayrı likidite gereklilikleri uygulanmaktadır.

3.4.3.2. Net İstikrarlı Fonlama Oranı

Bankanın mevcut istikrarlı fonlama tutarının, ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama tutarına bölünmesi suretiyle bulunacak olan orana Net İstikrarlı Fonlama Oranı denmektedir. Bu oranın da Likidite Karşılama Oranı gibi en az %100 olması hedeflenmektedir (www.kobitek.com).

Mevcut İstikrarlı Fonlama İhtiyaç Duyulan İstikrarlı Fonlama $\geq 100\%$
--

3.4.3.3. Sermayenin Güçlendirilmesine Yönelik İlave Tedbirler

Basel III ile birlikte amaçlanan hedeflerden bir diğeri de sermayenin daha güçlü hale getirilmesidir. Bu bağlamda Basel III'te "çekirdek sermaye" tanımı güçlendirilmiş olup, indirim kalemlerinde de yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Asgari çekirdek sermaye oranı ve asgari birinci kuşak sermaye oranının aşamalı olarak yükseltilmesi hedeflenerek 2013'ten 2015'e kadar olan dönemde; çekirdek sermaye oranının %2'den %4,5'e; asgari birinci kuşak (ana) sermaye oranının ise %4'ten %6'ya çıkarılması hedeflenmektedir.

3.4.3.4. Kaldıraç Oranı

Küresel krizde bir diğeri büyük sorun tespiti de yüksek kaldıraç oranları idi. Bu nedenle Basel III bu alanda da tedbirlere yer vermektedir.

Bilanço dışı kalemler (belirli oranlar doğrultusunda dönüştürerek) ve aktifler toplamı ile ana sermaye arasında risk bazlı olmayan bir asgari oranın tesis edilmesi planlanmaktadır. Basel Komitesi 2013'ten 2017'ye kadar olacak bir paralel uygulama döneminde Tier 1 sermaye kaldıraç oranı olarak minimum %3'lük oranı test etmeyi hedeflemektedir. Bu hedeflenen oran ile 2018'den itibaren ana sermayenin yaklaşık 33 katı kadar bir bilanço büyüklüğünün oluşturulmasına izin verilmektedir (www.kobitek.com).

Kısaca açıklamaya çalıştığımız bu başlıklara karşı taraf riskinin hesaplanması, alım satım hesapları ile ilgili sermaye gerekliliği hesaplamasında yapılan değişiklikler gibi birkaç başlık daha ilave edilebilir.

Bahsi geçen çalışmalar kısaca Basel III olarak isimlendirilmektedir. Aslında söz konusu düzenlemeler etkileri nedeniyle ciddi finansal sonuçlara yol açsa da sermaye yeterliliği hesaplama felsefesinde önemli sapmalar meydana gelmemektedir. Başka bir deyişle; Basel III, Basel II gibi sermaye gereksinimi hesaplama yöntemini tümünden değiştirmemektedir. Ancak Basel II' nin özellikle son finansal krizdeki gözlemlenen eksikliklerini tamamlayan bir ek düzenlemeler seti niteliğindedir.

3.5. Kredi Riskinin Ölçülmesinde Bankacılık Rasyoları

Rasyo iki değer birbirine oranı anlamına gelmektedir. Bankacılık rasyoları ise bankaların mali tablolarındaki kalemlerin birbirine oranlamasını ifade etmektedir.

Finansal rasyolar yıllardan beri çok sayıda çalışmanın temelini oluşturmuştur. Çoğunlukla işletmenin finansal durumunu ortaya koymada, yalın muhasebe verileri yerine rasyolarla çalışmanın sağladığı birtakım üstünlükler vardır. Bunlardan en önemlisi, finansal tablolar da yer alan temel bilgileri özetleyerek kullanıcıya sunuyor olmasıdır. Ülkemiz açısından ele aldığımızda rasyoların yaygın kullanımındaki diğer bir etkende, rasyoların enflasyonun değişkenler üzerindeki etkilerini de ortadan kaldırmasıdır. Enflasyonun mali tablolara etkisi gerek pay gerekse paydadaki değişken için benzer nitelikte olduğundan rasyonun hesaplanması sırasında enflasyonun yarattığı etki önemli ölçüde azalmaktadır.

Bankacılık rasyolarını “riski sorunlu alacakların aktif içindeki payı ile ölçen rasyolar”, “riski gelir tablosundaki karşılık giderlerinin gelir tablosu tutarları ile karşılaştırarak ölçen rasyolar” ve “riski müşteri değerlik gruplarındaki tutarlarla ölçen rasyolar” olmak üzere üç ana grupta toplamak mümkündür. Aşağıda bunlara değinilmiştir.

3.5.1. Riskin Sorunlu Alacakların Aktif İçindeki Payı ile Ölçülmesi

Riskin, sorunlu alacakların aktif içindeki payı ile ölçülmesi farklı bakış açılarına göre dört farklı oranla elde edilebilir. Aşağıda bu oranlara kısaca değinilecektir. Bu oranların dönemler itibari ile artıyor olması kredi riskinin arttığı anlamına gelmektedir.

3.5.1.1. Brüt Sorunlu Alacaklar Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı Oranı

Bu oran brüt sorunlu alacakların aktif toplamına oranlaması ile hesaplanmaktadır. Brüt sorunlu alacaklar tutarı bilançodaki takipteki alacaklardır. Bu oran, toplam aktif tutarı içindeki sorunlu alacak yüzdesini göstermektedir.

3.5.1.2. Brüt Sorunlu Alacaklar Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı Oranı

Bu oran brüt sorunlu alacaklar toplamının, toplam plase edilebilir ve faizle ilişkilendirilmiş aktif toplamına oranlanması ile hesaplanır. Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı; bireysel ve kurumsal ticari plasmanlar, yatırım bankalarındaki finansal kiralama alacakları, bankalar arası plasmanlar, menkul değerler portföyündeki faizli menkullerin toplamıdır. Diğer bir ifade ile plase edilebilir aktifler; kasa, bankalar, sabit kıymetler iştirakler, borçlu ve geçici hesaplar ve diğer aktifler dışında kalan aktif kalemlerdir.

3.5.1.3. Net Sorunlu Alacaklar Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı Oranı

Bu oran net sorunlu alacakların, aktif toplama oranlanması ile hesaplanır. Net sorunlu alacaklar brüt sorunlu alacakların içinden özel karşılıkların çıkartılması ile hesaplanır. Oran, aktif tutar içindeki net sorunlu alacakların yüzdesini göstermektedir.

3.5.1.4. Net Sorunlu Alacaklar Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı Oranı

Bu oran, net sorunlu alacakların, toplam plase edilebilir ve faizle ilişkilendirilmiş aktif tutara oranlaması ile hesaplanır. Oran plase edilebilir aktif tutar içindeki net sorunlu alacakların yüzdesini gösterir.

3.5.2. Riskin Gelir Tablosundaki Karşılık Giderinin Gelir Tablosu Tutarları ile Karşılaştırılarak Ölçülmesi

Riskin gelir tablosunda yer alan karşılık giderlerinin gelir tablosu tutarları ile karşılaştırılarak ölçülmesinde beş farklı orandan yararlanılabilir. Aşağıda bu oranlara kısaca değinilmiştir. Bu oranların dönemler itibari ile artması kredi riskinin arttığı anlamına gelmektedir.

3.5.2.1. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Faiz Geliri Oranı

Bankalar şüpheli hale gelen alacakları için karşılık ayırmak zorundadırlar. Bankaların kredi ve diğer alacakları için ayırdığı bu karşılıklar gelir tablosunda karşılık giderleri hesabında yeralır. Dönemsel Karşılık giderlerin Dönemsel Net Faiz Gelirlerine Oranlaması ile net faiz geliri içinde hangi oranda karşılık gideri olduğuna bakılır.

3.5.2.2. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Dönemsel karşılık giderlerinin dönemsel vergi öncesi kâr oranlaması ile hesaplanan bu oran ile vergi öncesi kâr içerisinde ne kadar karşılık gideri ayrıldığına bakılmaktadır.

3.5.2.3. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Bilindiği gibi dönemsel vergi sonrası kâr dönem sonunda işletmeye ait olan vergi ve yasal yükümlülüklerden sonraki kâr veya zararı ifade etmektedir. Dönemsel Karşılık Giderlerinin Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâra oranlaması ile karşılık giderlerinin net vergi sonrası kâr içerisinde hangi oranda bulunduğu görülmüş olur.

3.5.2.4. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Karşılık sonrası net faiz geliri, net faiz gelirinden karşılık giderlerinin düşülmesinden sonra kalan net tutarı ifade etmektedir. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Gelirinin Dönemsel Vergi Öncesi Kâra oranlaması ile vergi öncesi kâr içinde hangi oranda karşılık sonrası net faiz gelirin olduğu görülür.

3.5.2.5. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Karşılık sonrası net faiz gelirin dönemsel net vergi sonrası kâra oranlaması ile hesaplanan bu oran, net vergi sonrası kârın içinde hangi oranda karşılık sonrası net faiz gelirin olduğunu ifade etmektedir.

3.5.3. Riskin Müşteri Değerlilik Gruplarındaki Tutarlarla Ölçülmesi

Riskin müşteri değerlilik gruplarındaki tutarlarla ölçülmesinde iki orandan yararlanılabilir. (Şakar, 2002b:226) Bunlar:

- Müşteri Değerlilik Gruplarında Risk Toplamı/Toplam Müşteri Riski
- Grup İçi Sorunlu Alacak Tutarları/Toplam Grup Riski şeklindedir.

Müşteri değerlilik grupların risk toplamının toplam müşteri riskine oranlaması ile bulunan sonuçların değerlendirilebilmesi için bankanın risk anlayışının ve hangi gruptan ne kadar risk almayı planladığının biliniyor olması gerekmektedir. Örneğin riskin

sadece %10 unu C kategorisindeki müşterilerine ayırmayı uygun gören bir bankanın bu gruptaki riski %10 u aştığında genel kredi riskinin arttığı söylenebilir.

Grup içi sorunlu alacak tutarlarının toplam grup riskine oranlaması ile bulunan sonucun dönemlere göre yükseliyor olması, kredi riskinin arttığı anlamına gelir (Şakar, 2002b:226).

BÖLÜM IV

KREDİ RİSKİ YÖNETİMİNE İLİŞKİN BİR UYGULAMA: TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin mali tabloları incelenerek 2007-2012 yılları arasındaki üçer aylık dönemler itibariyle elde edilen bilanço ve gelir tablolarından edinilen verilerle oranlar hesaplanmış ve Garanti Bankasının kredi risklerindeki değişiklikler gözlenmiştir. Ayrıca Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin risk yönetimi hakkında bilgiler verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı

Bankacılık sektöründe kredi riskinin bankacılık rasyoları yardımıyla ölçülmesi ve yönetimini konu alan bu çalışmada Türkiye Garanti Bankası A.Ş'nin kredi risk dağılımlarının incelenmesi temel amaçtır.

Bu temel amaç çerçevesinde bu araştırmanın alt amaçları ise şunlardır;

1. Türkiye Garanti Bankasının kredi risk değişimleri nedir?
2. Türkiye Garanti Bankasının risk yönetimi mekanizmasının işleyişi ne şekildedir?
3. Türkiye Garanti Bankasının uygulanmakta olduğu kredi politikaları, etkin risk yönetimini destekler nitelikte midir?
4. Türkiye Garanti Bankasının uygulanmakta olduğu kredi politikaları, yasal uygulamalarla uyum gösterir nitelikte midir?

4.2. Araştırmanın Önemi

Bankaların kredi alacaklarını zamanında ve tam olarak tahsil edememesi anlamına gelen kredi riski bankacılıkta en eski bir risk türüdür. Bankaların riskleri

kontrol ederek kayıplarını en aza indirmek için iyi bir risk yönetim politikası izlemeleri gerekmektedir.

Günümüzde banka kredilerinin bir bölümünün donuk hale gelmesi, bir bölümünün de tahsilinde karşılaşılan güçlükler, bu çalışmanın temel konusunu oluşturan kredi riski yönetiminin bankacılık açısından önemini somut bir şekilde ortaya koymaktadır.

İşte bu çalışmada bankacılıkta son derece önemli olan kredi riski yönetimi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın bankacılık sektöründe kredi riski yönetimine ilişkin literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Türkiye’de bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında bankacılık sektöründe kredi riski ve yönetimi üzerine yapılan çalışmalar olduğu görülmesine rağmen Türkiye Garanti Bankası’nın herhangi bir dönemine ait kredi risk değişimlerinin izlendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu da çalışmanın önemini artırmaktadır.

4.3. Varsayımlar

Bankacılık sektöründe kredi riskinin ölçülmesi ve yönetilmesini konu alan bu çalışmada Türkiye Garanti Bankasına ilişkin finansal tablo verilerinin doğru olduğu varsayılmıştır.

4.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma Türkiye Garanti Bankası A.Ş üzerinde yapılmıştır. Araştırmada kredi riskini hesaplamak için bankacılık rasyolarından yararlanılmıştır. Türkiye Garanti Bankası A.Ş’ nin 2007-2012 yılları arasındaki üçer aylık dönemler itibariyle elde edilen bilanço ve gelir tablolarından yola çıkılarak bankacılık rasyoları hesaplanmış ve Garanti Bankasının kredi risklerindeki değişiklikler incelenmiştir.

Çalışmanın sınırlılıkları ise; çalışmada risk kavramının yalnızca finans sektörü açısından değerlendirilmiş olması ve Basel I - Basel II- Basel III uzlaşmalarının yalnızca kredi riskine yönelik kriterlerinin göz önünde bulundurulmuş olmasıdır.

4.5. Veri Toplama ve Çözümleme Yöntemi

Çalışmanın literatür kısmında bu alanda yayınlanmış kitap ve daha önce yapılmış olan araştırmaların taranması yoluyla, internet ortamından, ilgili mevzuat, Türkiye Garanti Bankasının ana sözleşmesi ve yönetmelikleri ve konu ile ilgili uzman görüşleri alınarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın uygulama kısmında ise Türkiye Garanti Bankasının kredi risk değişimlerinin incelenmesi amacıyla Türkiye Garanti Bankası finansal tablolarından veriler elde edilmiştir.

Veriler elde edildikten sonra Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin kredi riski bankacılık rasyoları ile hesaplanmıştır. Toplamda dokuz adet rasyo kullanılmış olup kullanılan rasyolar iki ana başlık altında toplanmıştır.

4.6. Türkiye Garanti Bankası A.Ş' nin Tarihçesi

Türkiye Garanti Bankası A.Ş. 1946 yılında Ankara'da kurulmuş ve 1983 yılında Doğu Holding bünyesine katılmış, 14 Aralık 2001 tarihinde ise Osmanlı Bankası ile birleşmiştir. Doğu Grubu bünyesine katıldıktan sonra Banka'nın şube sayısı 1983'te 297'den 2007-1. çeyrek sonunda 515'e; aktif büyüklüğü ise 1983'te 386 milyon dolardan 2007-1. çeyrek sonunda 38,7 milyar dolara yükselmiştir. 31 Mart 2007 itibariyle aktif büyüklüğü 53,6 milyar YTL seviyesine ulaşmıştır. Garanti Bankası, Türkiye'nin en büyük 3. özel sektör bankasıdır. Halka arzı ilk olarak 1990 yılında gerçekleşen Garanti, 1993'te Türkiye'de ilk defa yurtdışına hisse ihracı gerçekleştiren kurum olmuştur. Banka'nın sermayesinin %49'u halka açıktır (www.garanti.com.tr).

Kurumsal, bireysel, KOBİ ve ticari bankacılık alanlarında müşterilerine çok yönlü finansal hizmetler sunan Garanti Bankasının 31 Mart 2007 itibariyle nakdi ve gayri nakdi toplam kredileri 28,7 milyar dolar; mevduat toplamı ise 23,7 milyar dolar

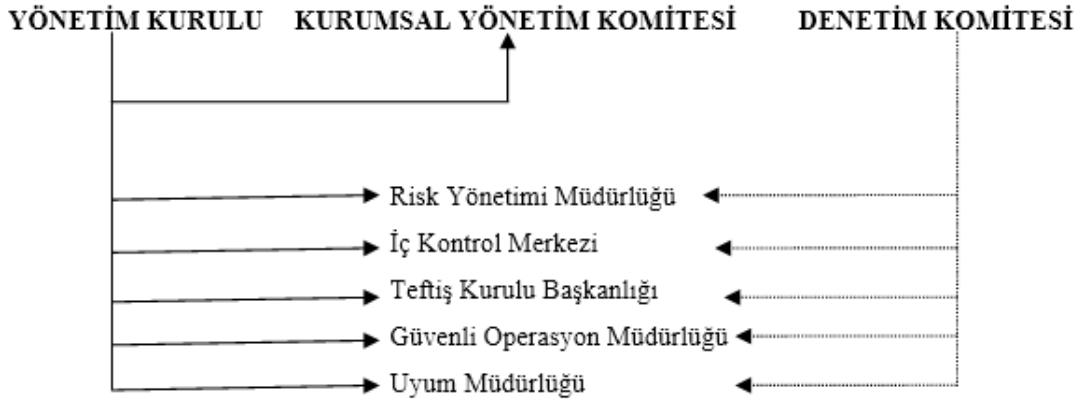
seviyesine ulaşmıştır. Bankacılığın her alanında müşteri odaklı ve teknoloji yoğun bir yaklaşım ile 6,3 milyon'un üzerinde müşteriye, hizmet vermekte olan Garanti Bankası 510 yurt içi şubesi, yurtdışında Lüksemburg, Malta ve KKTC'de şubeleri, 11.600'ün üzerinde çalışanı, 1.589 ATM'si, yaygın kullanıma sahip internet şubesi ve çağrı merkezi ile yaygın ve ulusal kimliğini tanımlamaktadır. Garanti Bankası'nın Hollanda'da Garanti Bank International ve Rusya'da Garanti Bank Moscow isimli bankaları bulunmaktadır. (www.garanti.com.tr).

Doğuş Grubu ile General Electric Consumer Finance (GECF) arasında 22 Aralık 2005 tarihinde eşit ortaklık prensibi çerçevesinde stratejik ortaklık anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, GECF Garanti Bankası'nın sermayesinin %25.5'ini 1.555 milyar ABD doları karşılığında satın alarak banka yönetiminde Doğuş Grubu ile eşit ortaklık hakkına sahip olmuştur.

4.7. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'in Risk Yönetimi ve İç Denetim Organizasyonu

Garanti Bankası risk yönetimi ve iç denetim organizasyonu; Yönetim Kurulu, Denetim Komitesi, Kurumsal Yönetim Komitesi ve diğer icracı fonksiyonlardan bağımsız olarak doğrudan yönetim kuruluna bağlı olan Risk Yönetim Müdürlüğü, İç Kontrol Merkezi, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Güvenli Operasyon Müdürlüğü ve Uyum Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Şekil 4.1. Garanti Bankası Risk Yönetimi ve İç Denetim Organizasyonu

Yönetim Kurulu: Garanti Bankası'nda risk yönetimi ve iç denetim organizasyonunun başında Yönetim Kurulu bulunmaktadır. Bankada faaliyetlerin etkin bir biçimde yürütülmesini sağlamak, iç denetim ve kontrol sistemin işleyişi ve bankanın sermayesi ile uyumlu risk alma düzeyine uygun bir biçimde risk yönetim politikaları ve stratejilerinin oluşturmakla yükümlüdür (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012:134).

Denetim Komitesi: Yönetim Kurulunun denetim ve gözetim yükümlülüğünün yerine getirilmesini teminen faaliyet göstermektedir. Komite bankanın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemlerle muhasebe ve raporlama sistemlerinin ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşlarının seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak ve seçilen bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetlerini düzenli olarak izleyerek Yönetim Kuruluna rapor etmekle yükümlüdür (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012: 134).

Kurumsal Yönetim Komitesi: Komite; Esas Sözleşme, Mevzuat ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun Kurumsal Yönetim İlkeleri kapsamında; kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığının belirlenmesi ve Şirketteki olası çıkar çatışmalarının belirlenmesi amacıyla kurulmuştur. Komite; Türk Ticaret Kanunu'nun 378. Maddesi kapsamında oluşturulan Risklerin Erken Belirlenmesi Komitesi, Aday Gösterme Komitesi ve Ücret Komitelerinin görevlerini de üstlenmiştir (Garanti Faktoring Yıllık Raporu, 2012: 16).

Teftiş Kurulu Başkanlığı: Genel Müdürlüğe bağlı birimlerin, şubelerin ve konsolidasyona tabi ortakların denetimini sağlamakla yükümlüdür. Bu denetimleri aşağıda belirtilen başlıklar kapsamında yapmaktadır (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012:134).

- Faaliyetlerinin mevzuata ve iç düzenlemelere uygunluğu
- Mali ve operasyonel bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği
- Varlıkların korunmasına yönelik uygulamaların etkinliği
- Belirlenmiş hedeflere ulaşmak için gerçekleştirilen faaliyetlerin etkinliği ve verimliliği

İç Kontrol Merkezi: Faaliyetlerini İç Kontrol Merkezine Bağlı elemanlar tarafından merkezde ve yerinde kontrol yöntemi ile yerine getirmektedir. Merkezi kontrol kapsamında muhasebe kayıtlarının uygunluğu, tüm şubelerinin bireysel nitelikli kredileri ile yatırım bankacılığı kapsamındaki işlemleri örnekleme olarak inceler. Yerinde Kontrol kapsamında ise, işlemler ve dokümantasyonun banka içi ve yasal mevzuata uygunluğu, risk bazlı seçilmiş Genel Müdürlük birimleri ve şubeleri kapsayacak biçimde, incelemelerini gerçekleştirir (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012: 135).

Güvenli Operasyon Müdürlüğü: Bankanın maruz kaldığı operasyonel risklerin izlenmesi ve kontrolü kapsamında, proaktif bir şekilde dış dolandırıcılık eylemlerini izlemek, tespit etmek, kontrol altına almak ve engellemek için stratejiler geliştirmekle yükümlüdür. Banka tarafından geliştirilen yeni ürün ve hizmetleri dış dolandırıcılık risklerine göre değerlendirerek görüş ve önerilerde bulunmak, istihbarat yönetimi kapsamında dış dolandırıcılık eylemlerine ilişkin bankalar arası ve banka içi bilgi paylaşımı da yaparak dış dolandırıcılık eylemleriyle ilgili gerekli incelemeleri ve araştırmalar yapmak faaliyetleri arasındadır (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012: 135).

Uyum Müdürlüğü: 13.07.2012 tarihinde uluslararası standartlar paralelinde, ayrı birimler tarafından yönetilen uyum faaliyetlerinin Banka içerisinde tek bir noktadan

koordine edilmesi amacıyla kurulmuştur. Uyum Görevlisi'nin görev ve sorumlulukları, aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012:135).

- 5549 sayılı Kanun uyarınca çıkarılan düzenlemelere uyumunu sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı ile gerekli iletişim ve koordinasyonu sağlamak,
- Uyum Programı'nın yürütülmesini sağlamak, bu kapsamda politika ve prosedürler hazırlamak; risk yönetimi, izleme ve kontrol faaliyetlerini yürütmek, iç denetim ve eğitim faaliyet sonuçlarını takip etmek,
- Suç gelirlerinin aklanmasına ve terörün finansmanının önlenmesine yönelik eğitim programına ilişkin çalışmaları Yönetim Kurulu'nun onayına sunmak ve onaylanan eğitim programının etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak,
- Kendisine iletilen veya öğrendiği şüpheli olabilecek işlemler hakkında araştırma ve değerlendirme yapmak ve şüpheli olduğuna karar verdiği işlemleri Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'na bildirmek,
- İlgili resmi ya da özel kuruluşlarla ilişkileri yürütmek.

Uyum Müdürlüğü bünyesinde yapılandırılan Uyum Görevlisi ekibi, bütün bu görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, Teftiş Kurulu, İç Kontrol Merkezi, Eğitim Müdürlüğü ve Hukuk Müdürlüğü ile işbirliği halinde çalışır.

Risk Yönetimi Müdürlüğü: Bankanın faaliyetleri ile uyumlu, uluslar arası standartlara ve yerel düzenlemelere uygun yöntemler ile risklerin ölçüldüğü bir risk yönetimi kurmak ve bu sisteme dayalı olarak risk getiri dengesini korumak Risk Yönetim Müdürlüğü'nün fonksiyonları olarak sayılabilir (Garanti Bankası Faaliyet Raporu, 2012: 9).

Garanti Bankasında kredi risklerinin tutarlı bir biçimde değerlendirildiği sayısallaştırıldığı, fiyatlandırıldığı ve izlendiği bir süreç olan kredi riski yönetimi, tüm kredi portföylerini kapsamaktadır. Bankanın kredi riskine esas tutarı yasal olarak BDDK tarafından çıkarılan “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin” yönetmelik çerçevesinde hesaplanır. Kredi riskinin, yasal

sermaye yeterliliği standart oranının, mevcut düzenlemelerde yer alan asgari sınırın üzerinde kalmasını sağlayacak tarzda yönetimi esastır.

Garanti Bankası'nda 2003 yılından itibaren müşterileri objektif kriterler kullanarak derecelendirmek amacıyla geçmiş veriler üzerinden istatistiksel yöntemler kullanılarak geliştirilen **içsel risk derecelendirme modeli** kredi tahsis aşamasında kullanılmaya başlanmış ve kredilendirme sürecindeki politika ve prosedürler içinde yer almıştır. İçsel risk derecelendirme modeli kredi değerliliğinin tespiti amacıyla, bankalar ve diğer finansal kuruluşlar tarafından firmaların ahlaki ve mali durumlarını doğru olarak tespit etmek için yapılan değerlendirme ve sınıflandırma faaliyetleridir. Garanti Bankası'nda içsel risk derecelendirme modeliyle her bir müşterinin gelecekte temerrüde düşme olasılığı belirlenmektedir. Portföy genelinde içsel risk dereceleri ve sektör, grup, müşteri bazında yoğunlaşmalar izlenmektedir. Bireysel krediler ve kredi kartları portföyü için ise tahsis sürecinde başvuru skor kartları kullanılmaktadır. Bu portföyler için ayrıca davranış skor kartları da geliştirilmiştir. Hazine operasyonları çerçevesinde, karşı taraf riskleri gerekli netleştirmeler yapılarak izlenmektedir.

Garanti Bankası'nda 2007 yılında, tüm risk yönetimi çalışmalarında kullanılmak üzere gelişmiş bir risk yönetimi yazılımı da kurulmuştur (www.garanti.com.tr).

Garanti Bankasında kredi riski oluştuktan sonra oluşan kredi risklerinin giderilmesi konusunda ise; idari veya kanuni takip yolu ile söz konusu riskler giderilerek risk tasfiye edilmeye çalışılır. Riskin tasfiyesinde teminatların devri ya da satışı veya riskin devri ya da satışı yöntemi uygulanmaktadır.

Sonuç olarak kredi riskinin uluslararası standartlar ile uyumlu yöntemler kullanılarak ölçülüp izlendiği Garanti Bankası'nda risk yönetimi faaliyetleri çalışmalarının Basel II düzenlemelerine paralel devam ettiği söylenebilir (www.garanti.com.tr).

4.8. Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Kredi Risk Analizi

Bankaya ait 2007-2012 tarihleri arasındaki mali bilanço ve gelir tablolarından yararlanılarak yapılan oranlamalar sonucu bankanın kredi risklerindeki değişiklikler sonucu oluşturulan tablolar ve tabloların yansıtıldığı grafikler aşağıda sunulmuştur.

4.8.1. Riskin Sorunlu Alacakların Aktif İçindeki Payı ile Ölçülmesi

Riskin sorunlu alacakların aktif içindeki payı ile ölçülmesi dört farklı oranlama ile yapılır.

Aşağıda bu oran sonuçları başlıklar itibariyle gösterilecektir.

4.8.1.1. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı

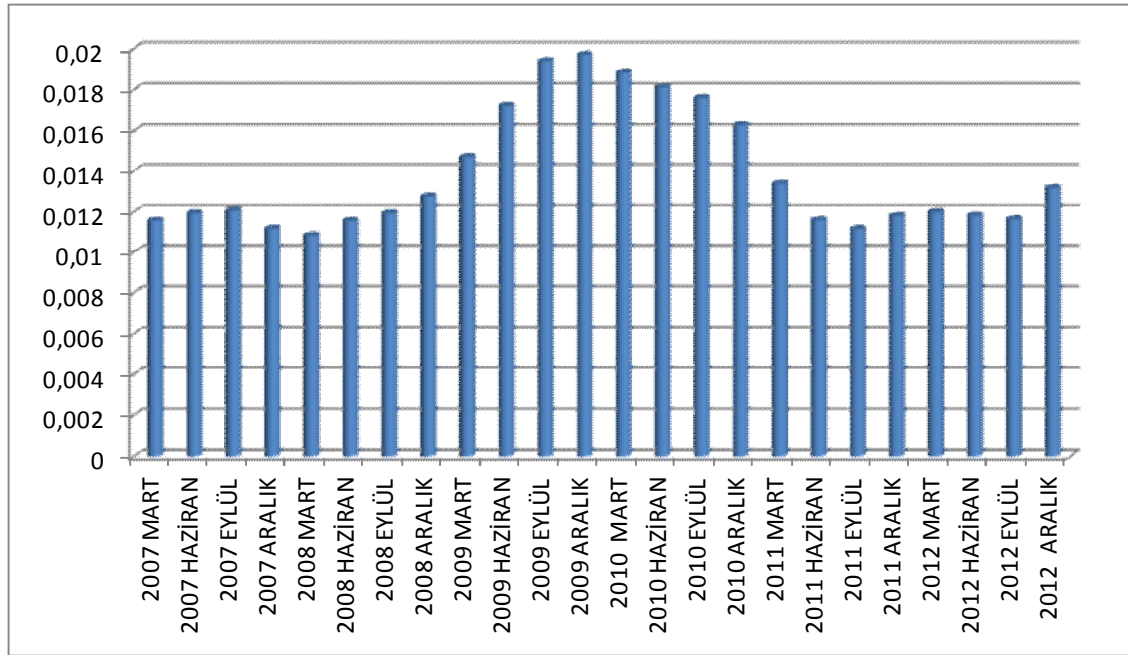
Brüt sorunlu alacakların toplam aktif tutara oranlaması ile bulunan sonuçlar Tablo 4.1’de sunulmuştur.

2007- 2012 yılları üçer aylık dönemler itibari ile yapılan incelemede aktif tutarının istikrarlı bir şekilde ve belirli oranlarda arttığı gözlenirken 2009 Haziran, 2010 Mart ve 2011 Aralık dönemlerinde çok fazla olmamakla birlikte bir düşüş yaşandığı gözlenmiştir.

Tablo 4.1. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı

Yıllar	3 Aylık Dönem	Brüt Sorunlu Alacak Tutarı (x)	Toplam Aktif Tutarı(y)	x/y
2007	Mart	710.064	61.211.876	0,011600102
2007	Haziran	774.125	64.721.324	0,011960896
2007	Eylül	811.482	66.952.937	0,012120185
2007	Aralık	852.314	76.148.493	0,011192789
2008	Mart	891.536	82.097.447	0,010859485
2008	Haziran	970.503	83.695.976	0,011595575
2008	Eylül	1.066.503	89.150.044	0,011963011
2008	Aralık	1.264.824	99.038.413	0,012771045
2009	Mart	1.543.866	104.933.785	0,014712764
2009	Haziran	1.792.931	103.878.220	0,017259932
2009	Eylül	2.165.592	111.548.414	0,019413920
2009	Aralık	2.295.198	116.334.466	0,019729304
2010	Mart	2.188.606	116.010.981	0,018865507
2010	Haziran	2.159.387	118.800.306	0,018176611
2010	Eylül	2.193.845	124.378.969	0,017638392
2010	Aralık	2.233.111	136.784.224	0,016325794
2011	Mart	1.841.905	137.366.554	0,013408686
2011	Haziran	1.791.696	154.208.258	0,011618677
2011	Eylül	1.835.658	164.118.109	0,011184981
2011	Aralık	1.933.533	163.475.323	0,011827675
2012	Mart	1.992.226	165.696.285	0,012023359
2012	Haziran	2.021.680	170.597.025	0,011850617
2012	Eylül	1.803.668	154.550.433	0,011670417
2012	Aralık	2.114.073	160.192.491	0,013197081

Grafik 4.1. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Aktif Tutarı

Tablo 4.1 ile yapılan hesaplamalar sonucu oluşturulan Grafik 4.1'i incelediğimizde bankanın kredi riskinin en yüksek olduğu dönem 2009 Aralık ve 2009 Eylül aylarıdır. Bu dönemlerden sonra düşüş gözlenmiş ve 2007 Mart dönemi ile aynı seviyelere inmiştir.

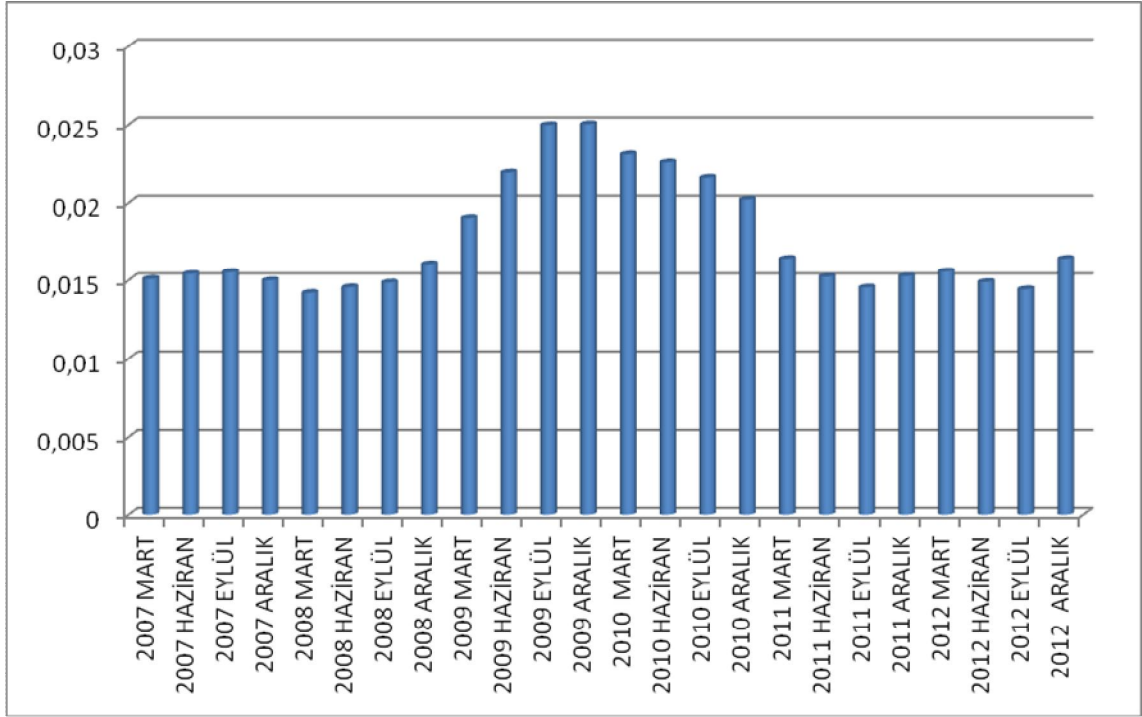
4.8.1.2. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı

Brüt sorunlu alacakların plase edilebilir ve faizle ilişkilendirilmiş aktif tutarına oranlaması ile bulunan sonuçlar Tablo 4.2 sunulmuştur.

Tablo 4.2. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı

Yıllar	3 Aylık Dönem	Brüt Sorunlu Alacak Tutarı (x)	Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı(y)	x/y
2007	Mart	710.064	47.076.669	0,015083140
2007	Haziran	774.125	50.255.002	0,015403939
2007	Eylül	811.482	52.295.734	0,015517174
2007	Aralık	852.314	56.853.751	0,014991342
2008	Mart	891.536	62.780.625	0,014200814
2008	Haziran	970.503	66.680.372	0,014554553
2008	Eylül	1.066.503	71.791.728	0,014855514
2008	Aralık	1.264.824	78.902.254	0,016030264
2009	Mart	1.543.866	81.047.074	0,019049004
2009	Haziran	1.792.931	81.646.784	0,021959603
2009	Eylül	2.165.592	86.728.366	0,024969824
2009	Aralık	2.295.198	91.714.275	0,025025526
2010	Mart	2.188.606	94.722.700	0,023105401
2010	Haziran	2.159.387	95.559.211	0,022597372
2010	Eylül	2.193.845	101.397.532	0,021636079
2010	Aralık	2.233.111	110.521.319	0,020205251
2011	Mart	1.841.905	112.466.799	0,016377322
2011	Haziran	1.791.696	117.720.931	0,015219859
2011	Eylül	1.835.658	126.241.959	0,014540791
2011	Aralık	1.933.533	126.682.478	0,015262829
2012	Mart	1.992.226	128.001.464	0,015564088
2012	Haziran	2.021.680	135.777.109	0,014889697
2012	Eylül	1.803.668	125.001.506	0,014429171
2012	Aralık	2.114.073	129.063.654	0,016380081

Grafik 4.2. Brüt Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı

Yapılan bu oranlama ile toplam plase edilebilir aktif tutar içinde ne oranda sorunlu alacağın bulunduğu hesaplanmaktadır. Bu oranın dönemler itibari ile artıyor olması kredi riskinin arttığı anlamına gelmektedir. 2007-2012 yılları arasındaki üçer aylık dönemler baz alınarak yapılan hesaplamaları gösteren Tablo 4.2'yi grafikleştirdiğimizde 2008 Aralık dönemi itibari ile bir artışın söz konusu olduğu gözlenmektedir. Bu artış 2009 Aralık döneminde en yüksek seviyeye ulaşmış ve bu dönemlerden sonra tekrar düşüşe geçmiştir. 2012 Haziranda 2007 Mart dönemi ile aynı seviyeye gelmiştir.

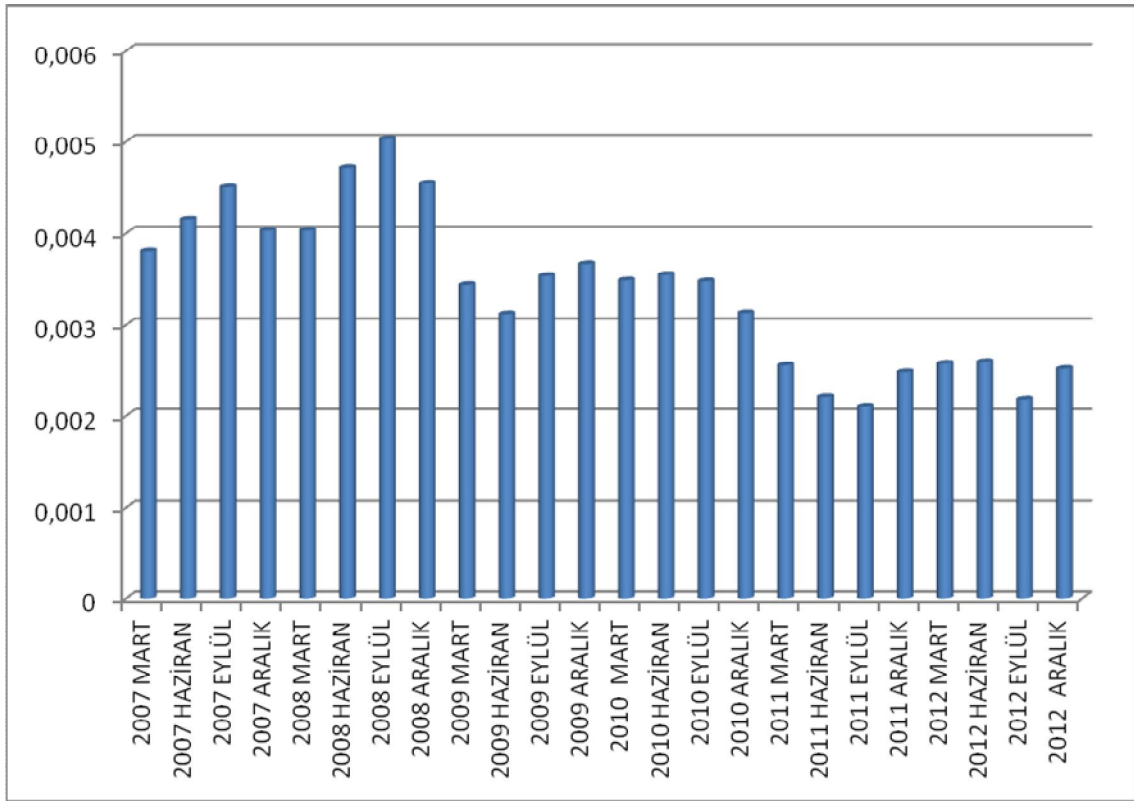
4.8.1.3. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Aktif Tutarı

Net sorunlu alacakların toplam aktife oranlaması ile bulunan sonuçlar Tablo 4.3'e yansıtılmıştır.

Tablo 4.3. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Aktif Tutarı

Yıllar	3 Aylık Dönem	Brüt Sorunlu Alacak Tutarı	Özel Karşılıklar	Net Sorunlu Alacak Tutarı (x)	Toplam Aktif Tutarı(y)	x/y
2007	Mart	710.064	476.998	233.066	61.211.876	0,003807529
2007	Haziran	774.125	505.218	268.907	64.721.324	0,004154844
2007	Eylül	811.482	509.993	301.489	66.952.937	0,004502999
2007	Aralık	852.314	545.274	307.040	76.148.493	0,004032122
2008	Mart	891.536	553.837	337.669	82.097.447	0,004032122
2008	Haziran	970.503	575.690	394.813	83.695.976	0,004717228
2008	Eylül	1.066.503	618.158	448.345	89.150.044	0,005029106
2008	Aralık	1.264.824	814.678	450.146	99.038.413	0,004545166
2009	Mart	1.543.866	1.183.021	360.845	104.933.785	0,003438788
2009	Haziran	1.792.931	1.468.478	324.453	103.878.220	0,003123398
2009	Eylül	2.165.592	1.770.966	394.626	111.548.414	0,003537711
2009	Aralık	2.295.198	1.868.340	426.858	116.334.466	0,003669231
2010	Mart	2.188.606	1.783.912	404.694	116.010.981	0,003488411
2010	Haziran	2.159.387	1.737.766	421.621	118.800.306	0,003548989
2010	Eylül	2.193.845	1.761.218	432.627	124.378.969	0,003478297
2010	Aralık	2.233.111	1.804.175	428.936	136.784.224	0,003135859
2011	Mart	1.841.905	1.491.146	350.759	137.366.554	0,002553453
2011	Haziran	1.791.696	1.450.656	341.040	154.208.258	0,002211555
2011	Eylül	1.835.658	1.489.976	345.682	164.118.109	0,002106300
2011	Aralık	1.933.533	1.528.532	405.001	163.475.323	0,002477444
2012	Mart	1.992.226	1.565.941	426.285	165.696.285	0,002572689
2012	Haziran	2.021.680	1.579.715	441.965	170.597.025	0,002590696
2012	Eylül	1.803.668	1.466.085	337.583	154.550.433	0,002184291
2012	Aralık	2.114.073	1.711.194	402.879	160.192.491	0,002514969

Grafik 4.3. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Aktif Tutarı

Tablo 4.3’de yapılan oranlamayı yansıtmış olduğumuz Grafik 4.3’ te görüldüğü üzere riskin en yüksek olduğu dönem 2008 Eylül, en düşük olduğu dönem ise 2011 Eylül dönemidir.

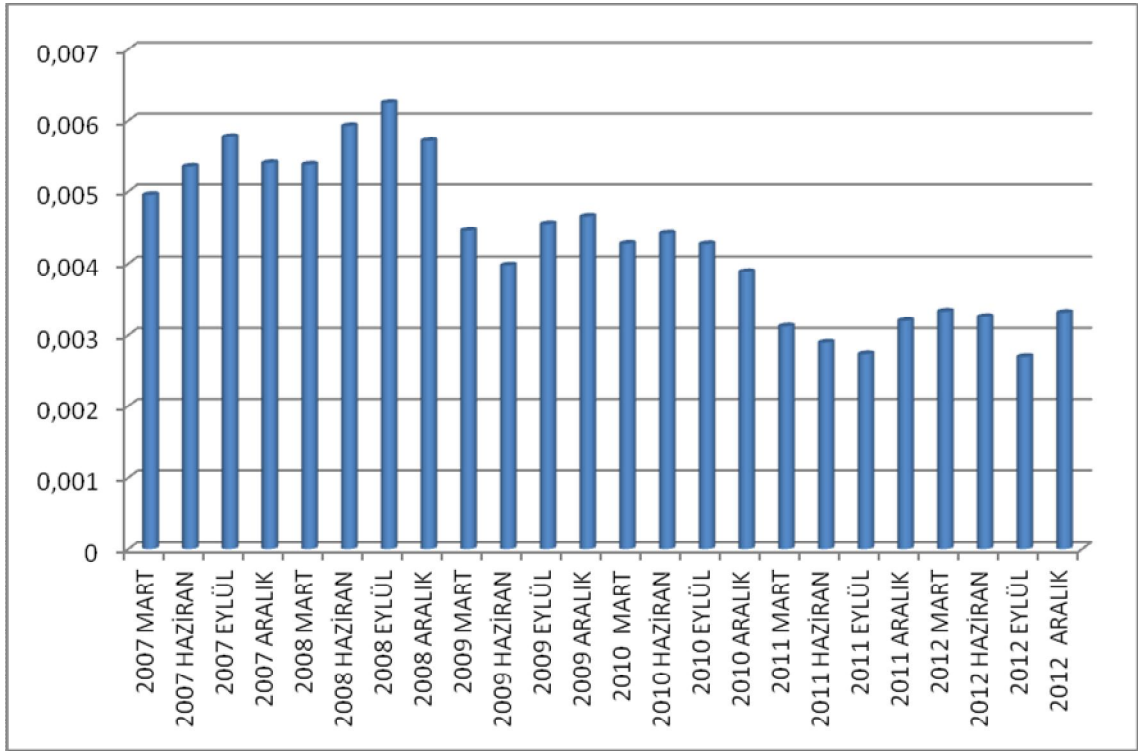
4.8.1.4. Net Sorunlu Alacak Tutarı/Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı

Net sorunlu alacak tutarının, plase edilebilir ve faizle ilişkilendirilmiş aktif tutarına oranlaması Tablo 4.4’e yansıtılmıştır.

Tablo 4.4. Net Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı

Yıllar	3 Aylık dönem	Brüt Sorunlu Alacak Tutarı	Özel Karşılıklar	Net Sorunlu Alacak Tutarı(x)	Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı (y)	x/y
2007	Mart	710.064	476.998	233.066	47.076.669	0,004950775
2007	Haziran	774.125	505.218	268.907	50.255.002	0,005350850
2007	Eylül	811.482	509.993	301.489	52.295.734	0,005765078
2007	Aralık	852.314	545.274	307.040	56.853.751	0,005400523
2008	Mart	891.536	553.837	337.669	62.780.625	0,005379032
2008	Haziran	970.503	575.690	394.813	66.680.372	0,005920978
2008	Eylül	1.066.503	618.158	448.345	71.791.728	0,006245079
2008	Aralık	1.264.824	814.678	450.146	78.902.254	0,005705110
2009	Mart	1.543.866	1.183.021	360.845	81.047.074	0,004452289
2009	Haziran	1.792.931	1.468.478	324.453	81.646.784	0,003973861
2009	Eylül	2.165.592	1.770.966	394.626	86.728.366	0,004550138
2009	Aralık	2.295.198	1.868.340	426.858	91.714.275	0,004654215
2010	Mart	2.188.606	1.783.912	404.694	94.722.700	0,004272408
2010	Haziran	2.159.387	1.737.766	421.621	95.559.211	0,004412144
2010	Eylül	2.193.845	1.761.218	432.627	101.397.532	0,004266642
2010	Aralık	2.233.111	1.804.175	428.936	110.521.319	0,003881025
2011	Mart	1.841.905	1.491.146	350.759	112.466.799	0,003118778
2011	Haziran	1.791.696	1.450.656	341.040	117.720.931	0,002897021
2011	Eylül	1.835.658	1.489.976	345.682	126.241.959	0,00273825
2011	Aralık	1.933.533	1.528.532	405.001	126.682.478	0,003196977
2012	Mart	1.992.226	1.565.941	426.285	128.001.464	0,003330313
2012	Haziran	2.021.680	1.579.715	441.965	135.777.109	0,003255077
2012	Eylül	1.803.668	1.466.085	337.583	125.001.506	0,002700631
2012	Aralık	2.114.073	1.711.194	402.879	129.063.654	0,003312155

Grafik 4.4. Net Sorunlu Alacak Tutarı/ Toplam Plase Edilebilir ve Faizle İlişkilendirilmiş Aktif Tutarı

Tablo 4.4’de yapılan oranlamayı yansıtmış olduğumuz Grafik 4.4’de görüldüğü üzere Tablo 4.3’de çıkan oranlamalar arasında fark yok denecek kadar azdır. Tablo 4.4’ e bakarak Tablo 4.3’ün yorumlarında belirttiğimiz gibi riskin en yüksek olduğu dönem 2008 Eylül dönemi, en düşük olduğu dönem ise 2012 Eylül dönemi olduğunu söyleyebiliriz. Diğer dönemlerde ise küçük oranlarda iniş çıkışlar görülmektedir.

4.8.2. Riskin Gelir Tablosundaki Karşılık Giderlerinin Gelir Tablosu Tutarları ile Karşılaştırılması Yoluyla Ölçülmesi

Riskin gelir tablosundaki karşılık giderlerinin gelir tablosu tutarları ile karşılaştırılması yoluyla ölçülmesi beş farklı oranlama ile yapılır.

Aşağıda bu oran sonuçları başlıklar itibariyle gösterilecektir.

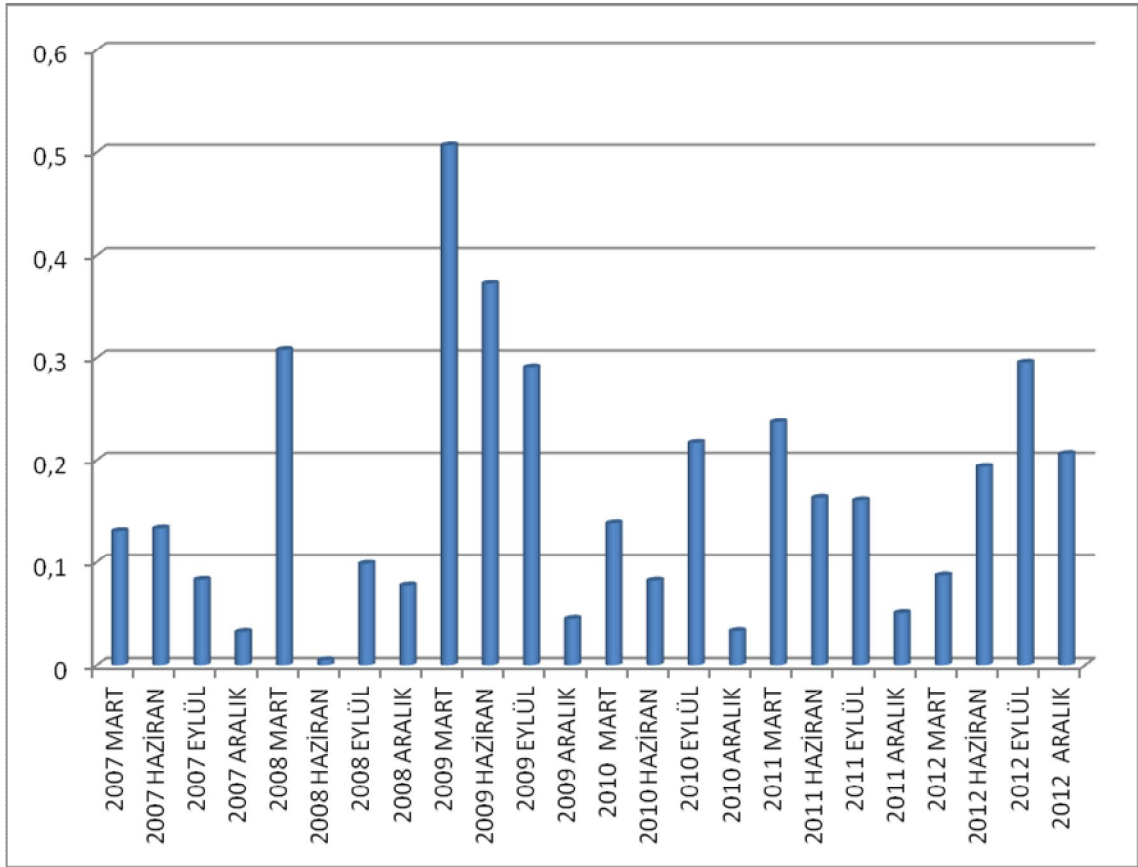
4.8.2.1. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Faiz Geliri

Dönemsel karşılık giderlerinin dönemsel net faiz gelirine oranlaması ile bulunan sonuçlar Tablo 4.5’de gösterilmiştir

Tablo 4.5. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Faiz Geliri

Yıllar	3 Aylık Dönem	Dönemsel Karşılık Giderleri (x)	Dönemsel Net Faiz Geliri (y)	x/y
2007	Mart	87.256	669.959	0,130240806
2007	Haziran	96.945	729.562	0,132881099
2007	Eylül	64.906	784.342	0,082752167
2007	Aralık	100.588	3.097.952	0,032469193
2008	Mart	260.172	845.913	0,307563544
2008	Haziran	4.232	897.330	0,004716214
2008	Eylül	88.432	899.830	0,098276341
2008	Aralık	265.119	3.430.704	0,077278308
2009	Mart	586.073	1.157.559	0,506300759
2009	Haziran	499.144	1.341.568	0,372060156
2009	Eylül	389.040	1.338.598	0,290632438
2009	Aralık	241.562	5.405.840	0,044685377
2010	Mart	202.816	1.472.097	0,137773530
2010	Haziran	107.658	1.313.846	0,081941110
2010	Eylül	213.881	986.919	0,216715860
2010	Aralık	171.737	5.170.315	0,033215965
2011	Mart	266.856	1.127.538	0,236671403
2011	Haziran	197.308	1.209.546	0,163125669
2011	Eylül	192.422	1.197.474	0,160689919
2011	Aralık	263.809	5.258.464	0,050168452
2012	Mart	130.163	1.497.383	0,086926992
2012	Haziran	302.642	1.565.482	0,193321929
2012	Eylül	329.519	1.115.985	0,295271889
2012	Aralık	1.177.835	5.718.932	0,205953664

Grafik 4.5. Dönemsel Karşılık Giderleri/Dönemsel Net Faiz Geliri

Tablo 4.5’de yapılan oranlamayı yansıtmış olduğumuz Grafikte 4.5’e baktığımızda ani iniş çıkışlar dikkat çekmektedir. En düşük risk 2008 Haziran döneminde, en yüksek risk ise 2009 Mart döneminde görülmektedir.

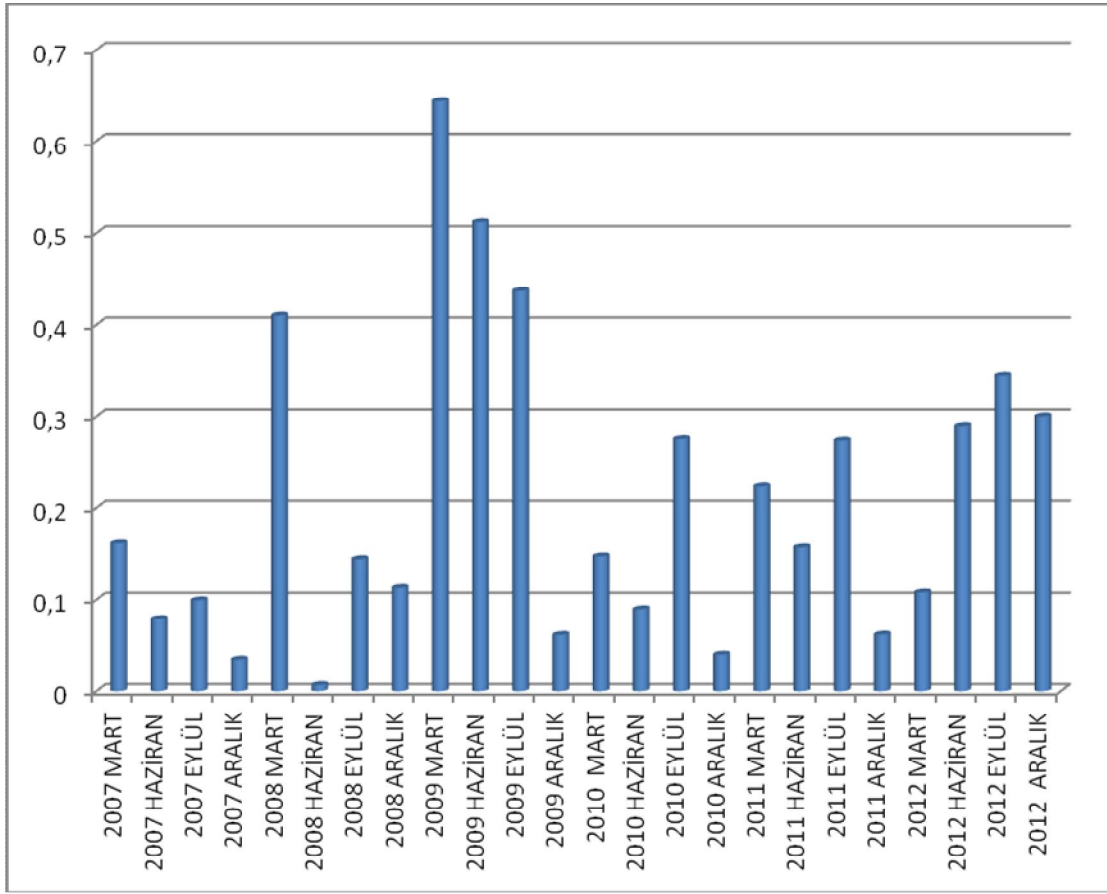
4.8.2.2. Dönemsel Karşılık Giderleri/Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Dönemsel karşılık giderlerinin dönemsel vergi öncesi kâr tutarına oranlamaları Tablo 4.6’de sunulmuştur.

Tablo 4.6. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Yıllar	3 Aylık Dönem	Dönemsel Karşılık Giderleri (x)	Dönemsel Vergi Öncesi Kâr (y)	x/y
2007	Mart	87.256	540.697	0,161376889
2007	Haziran	96.945	1.230.410	0,078790810
2007	Eylül	64.906	653.024	0,099392978
2007	Aralık	100.588	2.918.904	0,034460880
2008	Mart	260.172	634.753	0,409879118
2008	Haziran	4.232	640.135	0,006611105
2008	Eylül	88.432	612.313	0,144422869
2008	Aralık	265.119	2.346.775	0,112971631
2009	Mart	586.073	910.498	0,643684006
2009	Haziran	499.144	974.945	0,511971445
2009	Eylül	389.040	891.975	0,436155722
2009	Aralık	241.562	3.939.354	0,061320206
2010	Mart	202.816	1.375.982	0,147397277
2010	Haziran	107.658	1.201.244	0,089622092
2010	Eylül	213.881	776.942	0,275285671
2010	Aralık	171.737	4.302.833	0,039912541
2011	Mart	266.856	1.194.976	0,223314945
2011	Haziran	197.308	1.255.694	0,157130639
2011	Eylül	192.422	703.207	0,273634933
2011	Aralık	263.809	4.276.409	0,061689375
2012	Mart	130.163	1.205.246	0,107997040
2012	Haziran	302.642	1.043.560	0,290009199
2012	Eylül	329.519	956.773	0,344406666
2012	Aralık	1.177.835	3.923.290	0,300216145

Grafik 4.6. Dönemsel Karşılık Giderleri/Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Tablo 4.6’de gösterilen oranlar Grafik 4.6’da grafik halinde sunulmuştur. Grafik 4.5’dekine benzer bir tablo ile karşılaştırılmıştır. Ani iniş çıkışlar göze çarpmaktadır. En düşük oran 2008 Haziran döneminde, en yüksek oranın ise 2009 Mart döneminde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla en düşük risk 2008 Haziran, en yüksek riskin ise 2009 Mart dönemi için geçerli olduğunu söyleyebiliriz.

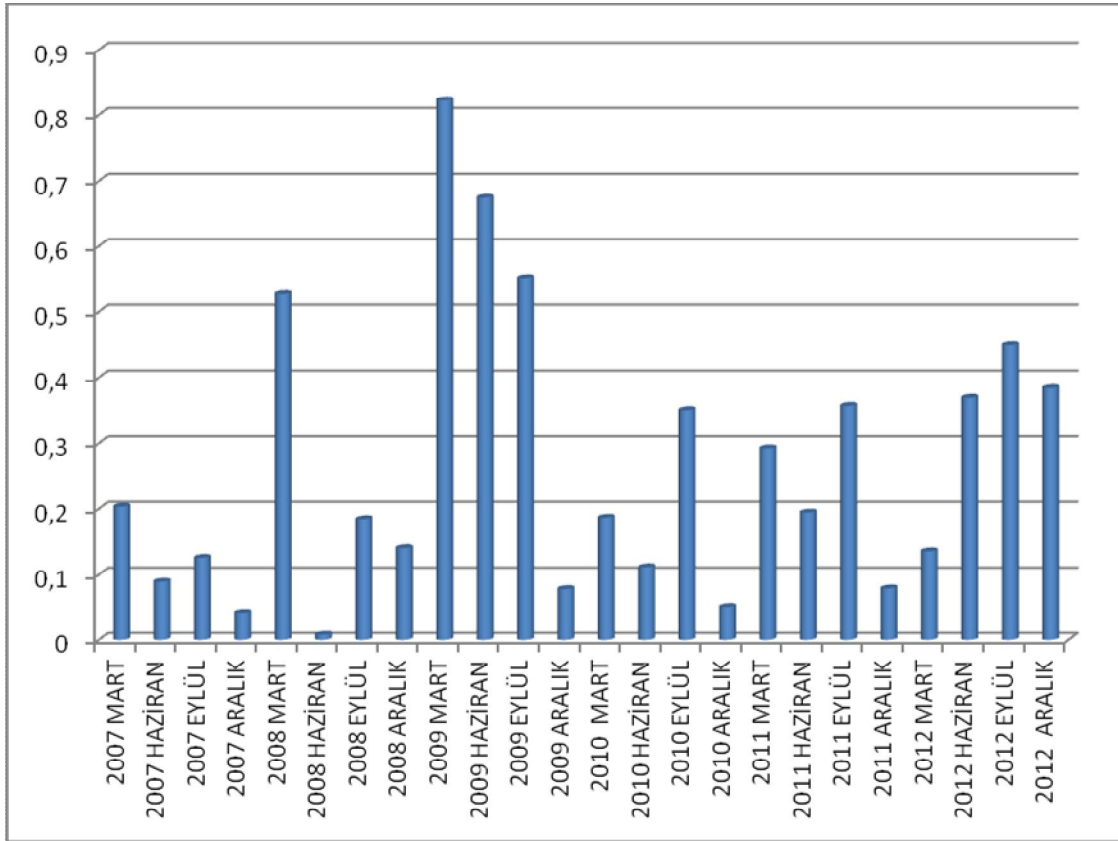
4.8.2.3. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Dönemsel karşılık giderlerinin dönemsel net vergi sonrası kâra oranlaması Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Yıllar	3 Aylık Dönem	Dönemsel Karşılık Giderleri (x)	Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr (y)	x/y
2007	Mart	87.256	429.293	0,203255119
2007	Haziran	96.945	1.086.882	0,089195515
2007	Eylül	64.906	517.267	0,125478718
2007	Aralık	100.588	2.421.756	0,041535151
2008	Mart	260.172	494.147	0,526507294
2008	Haziran	4.232	534.931	0,007911301
2008	Eylül	88.432	480.333	0,184105610
2008	Aralık	265.119	1.891.178	0,140187227
2009	Mart	586.073	712.438	0,822630180
2009	Haziran	499.144	739.859	0,674647467
2009	Eylül	389.040	705.961	0,551078601
2009	Aralık	241.562	3.099.601	0,077933257
2010	Mart	202.816	1.088.292	0,186361749
2010	Haziran	107.658	966.439	0,111396581
2010	Eylül	213.881	610.069	0,350584934
2010	Aralık	171.737	3.401.986	0,050481395
2011	Mart	266.856	913.261	0,292201244
2011	Haziran	197.308	1.015.668	0,194264267
2011	Eylül	192.422	538.908	0,357059090
2011	Aralık	263.809	3.345.806	0,078847668
2012	Mart	130.163	962.191	0,135277715
2012	Haziran	302.642	819.793	0,369168802
2012	Eylül	329.519	733.219	0,449414158
2012	Aralık	1.177.835	3.070.325	0,383618997

Grafik 4.7. Dönemsel Karşılık Giderleri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Grafik 4.7 Tablo 4.7'ün grafik haline dönüşmüş şeklidir. Grafik 4.7 incelendiğinde Grafik 4.6'dekine benzer bir tablo ile karşılaşılmıştır. Grafik 4.6'da olduğu gibi karşılık giderlerinin en düşük olduğu dönem 2008 Haziran, en yüksek olduğu dönem ise 2009 Mart dönemidir. Yani en düşük risk 2008 Haziran dönemi, en yüksek risk 2009 Mart dönemi için geçerlidir.

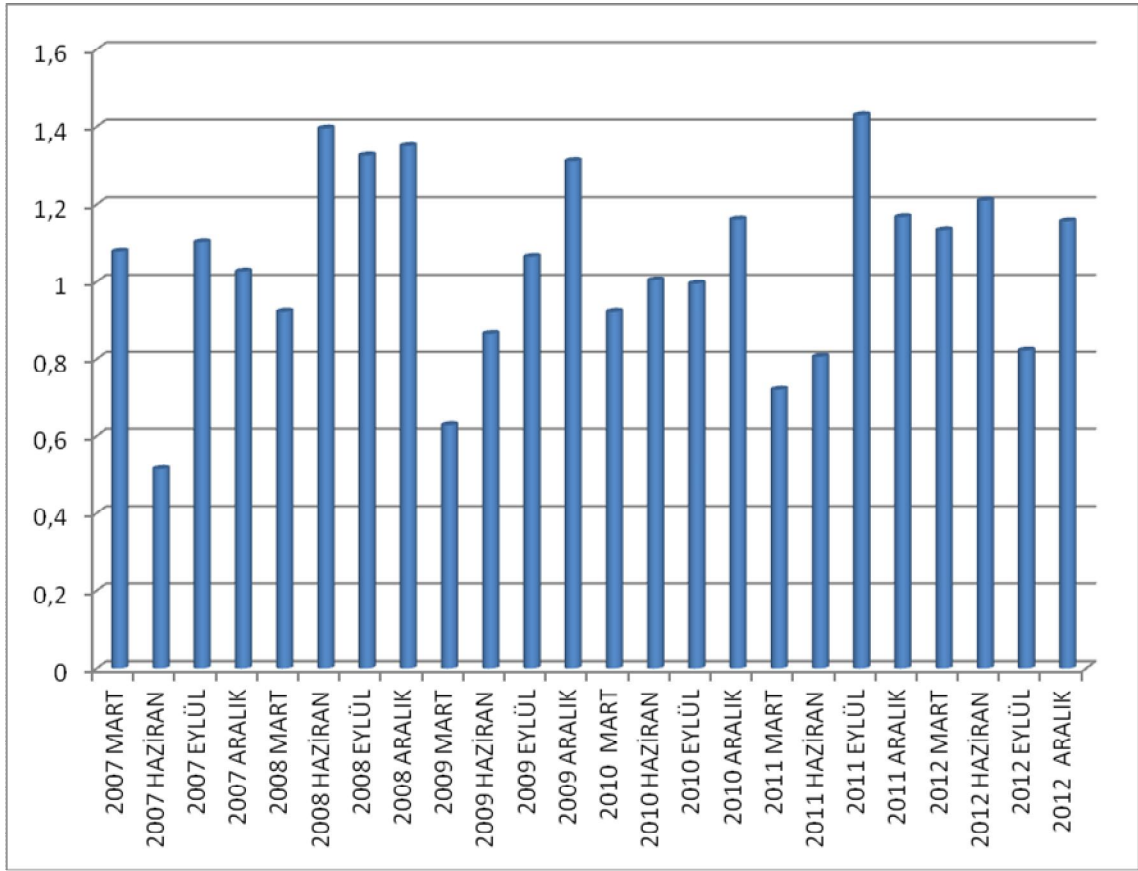
4.8.2.4. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Karşılıklar sonrası net faiz gelirinin dönemsel vergi öncesi kâr oranlaması yapılarak Tablo 4.8'de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Yıllar	3 Aylık Dönem	Net Faiz Geliri	Karşılık Gideri	Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri (x)	Vergi Öncesi Kâr (y)	x/y
2007	Mart	669.959	87.256	582.703	540.697	1,077688613
2007	Haziran	729.562	96.945	632.617	1.230.410	0,514151380
2007	Eylül	784.342	64.906	719.436	653.024	1,101699172
2007	Aralık	3.097.952	100.588	2.997.364	2.918.904	1,026879952
2008	Mart	845.913	260.172	585.741	634.753	0,922785713
2008	Haziran	897.330	4.232	893.098	640.135	1,395171331
2008	Eylül	899.830	88.432	811.398	612.313	1,325136001
2008	Aralık	3.430.704	265.119	3.165.585	2.346.775	1,348908609
2009	Mart	1.157.559	586.073	571.486	910.498	0,627663103
2009	Haziran	1.341.568	499.144	842.424	974.945	0,864073358
2009	Eylül	1.338.598	389.040	949.558	891.975	1,064556742
2009	Aralık	5.405.840	241.562	5.164.278	3.939.354	1,310945399
2010	Mart	1.472.097	202.816	1.269.281	1.375.982	0,922454654
2010	Haziran	1.313.846	107.658	1.206.188	1.201.244	1,004115733
2010	Eylül	986.919	213.881	773.038	776.942	0,994975172
2010	Aralık	5.170.315	171.737	4.998.578	4.302.833	1,161694632
2011	Mart	1.127.538	266.856	860.682	1.194.976	0,720250449
2011	Haziran	1.209.546	197.308	1.012.238	1.255.694	0,806118370
2011	Eylül	1.197.474	192.422	1.005.052	703.207	1,429240608
2011	Aralık	5.258.464	263.809	4.994.655	4.276.409	1,167955404
2012	Mart	1.497.383	130.163	1.367.220	1.205.246	1,134390821
2012	Haziran	1.565.482	302.642	1.262.840	1.043.560	1,210126873
2012	Eylül	1.115.985	329.519	786.476	956.773	0,82200898
2012	Aralık	5.718.932	1.177.835	4.541.097	3.923.290	1,15747166

Grafik 4.8. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Vergi Öncesi Kâr

Tablo 4.8'e yansıtmış olduğumuz Grafik 4.8'e baktığımızda en düşük riskin 2007 Haziran döneminde en yüksek riskin ise 2008 Haziran ve 2011 Eylül döneminde olduğu görülmektedir. Diğer dönemler inişli çıkışlı dalgalanmalar halinde seyretmektedir.

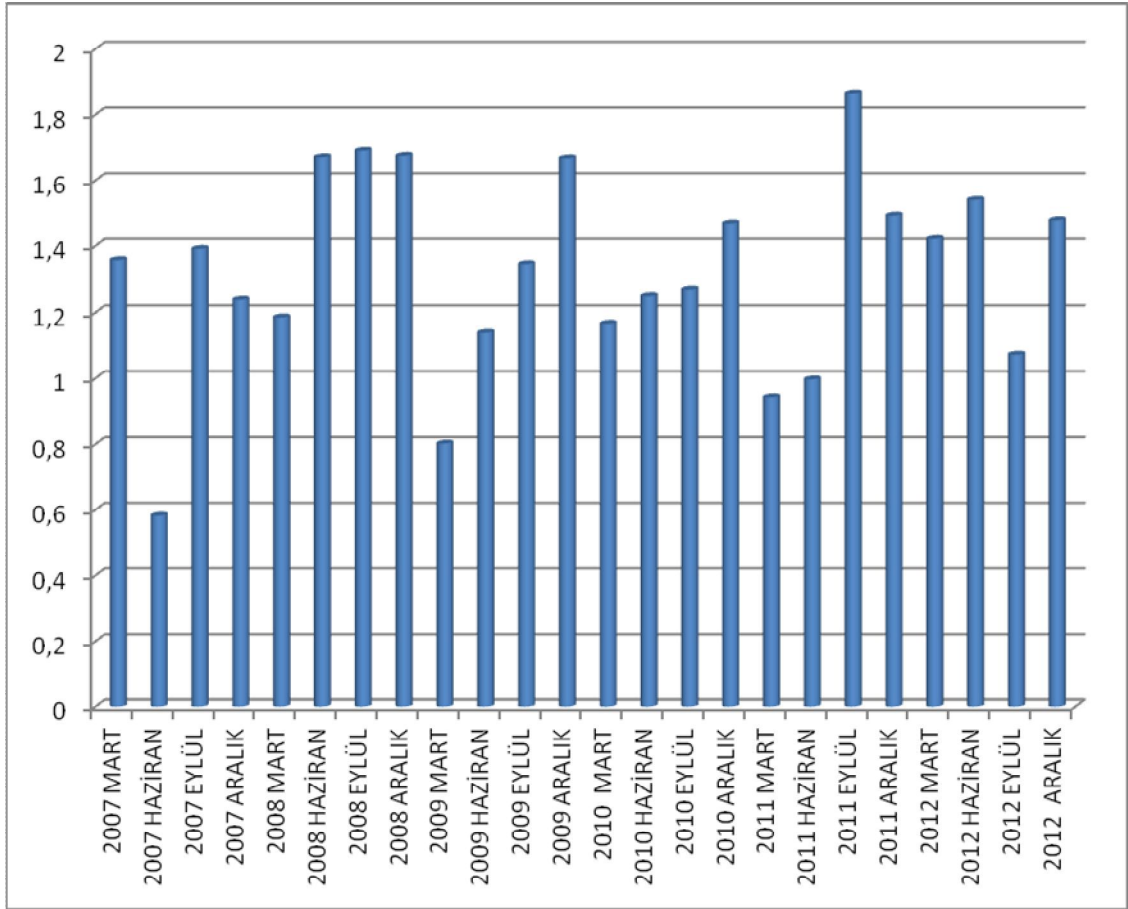
4.8.2.5. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Karşılıklar sonrası net faiz gelirinin dönemsel net vergi sonrası kâr oranlaması yapılarak Tablo 4.9' da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Yıllar	3 Aylık Dönem	Net Faiz Geliri	Dönemsel Karşılık Giderleri	Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri (x)	Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr (y)	x/y
2007	Mart	669.959	87.256	582.703	429.293	1,357355
2007	Haziran	729.562	96.945	632.617	1.086.882	0,582047545
2007	Eylül	784.342	64.906	719.436	517.267	1,390840707
2007	Aralık	3.097.952	100.588	2.997.364	2.421.756	1,237682079
2008	Mart	845.913	260.172	585.741	494.147	1,185357798
2008	Haziran	897.330	4.232	893.098	534.931	1,669557382
2008	Eylül	899.830	88.432	811.398	480.333	1,689240589
2008	Aralık	3.430.704	265.119	3.165.585	1.891.178	1,673869408
2009	Mart	1.157.559	586.073	571.486	712.438	0,802155416
2009	Haziran	1.341.568	499.144	842.424	739.859	1,138627766
2009	Eylül	1.338.598	389.040	949.558	705.961	1,345057305
2009	Aralık	5.405.840	241.562	5.164.278	3.099.601	1,666110574
2010	Mart	1.472.097	202.816	1.269.281	1.088.292	1,16630555
2010	Haziran	1.313.846	107.658	1.206.188	966.439	1,248074633
2010	Eylül	986.919	213.881	773.038	610.069	1,267132079
2010	Aralık	5.170.315	171.737	4.998.578	3.401.986	1,469311749
2011	Mart	1.127.538	266.856	860.682	913.261	0,942427192
2011	Haziran	1.209.546	197.308	1.012.238	1.015.668	0,996622912
2011	Eylül	1.197.474	192.422	1.005.052	538.908	1,864978809
2011	Aralık	5.258.464	263.809	4.994.655	3.345.806	1,492810701
2012	Mart	1.497.383	130.163	1.367.220	962.191	1,42094449
2012	Haziran	1.565.482	302.642	1.262.840	819.793	1,540437647
2012	Eylül	1.115.985	329.519	786.476	733.219	1,072634
2012	Aralık	5.718.932	1.177.835	4.541.097	3.070.325	1.47902812

Grafik 4.9. Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/ Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr

Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri/Dönemsel Net Vergi Sonrası Kâr oranlamasının yansıtıldığı Grafik 4.9 da görüldüğü gibi en düşük risk 2007 Haziran dönemine en yüksek risk ise 2011 Eylül dönemine aittir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hayatın her alanında karşımıza çıkması kaçınılmaz olan risk ekonomik sistemin en temel taşlarından olan bankalar söz konusu olduğunda diğer işletmelere oranla daha büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü bankalar ulusal ve uluslar arası ekonomi ve ticaret alanında etkin bir role sahiptir ve faaliyetlerinin temelini risk kavramı oluşturmaktadır.

Bankalar değişen ekonomi ve teknolojik koşullar altında her ne kadar birçok işlemi yapıyor olsalar da asıl işlevleri kredi vermektir. Bu nedenle en yoğun olarak karşı karşıya kaldıkları ve yönetimi konusunda en hassas olmaları gereken risk kredi riskidir. Dünya çapında banka problemlerinin en önemli kaynağını oluşturan kredi riski en yalın tanımı ile kredi müşterisinin aldığı krediyi geriye ödeyememesi ve bankaların uğraması muhtemel zararları ifade eder.

Kredilendirme aşamasında tamamen kaldırılması mümkün olmayan kredi riskinin yönetimi bankalar için hayati bir önem taşır ve bankaların gelirlerini en üst seviyelere çıkartıp kayıplarını en aza indirmelerinde önemli bir yer tutar. Özellikle son yıllarda gelişmekte olan ülkelerdeki banka ve banka şubesi sayılarındaki artışın getirdiği rekabet ortamında ayakta kalabilmeleri, karşılaştıkları riskleri iyi bir şekilde yönetmelerine bağlıdır.

Bütün bu nedenler göz önüne alınarak, çalışmanın konusunu kredi riskinin ölçülmesinde bankacılık rasyolarının kullanımı ve kredi riskinin yönetilmesi oluşturmuştur. Çalışmada bankacılık rayolarından yararlanılarak Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin 2007-2012 yılları arasındaki mali tabloları üçer aylık dönemler itibari ile incelenmiştir. Toplamda dokuz adet rasyo kullanılmış olup, bu rasyolar iki ana grupta toplanmıştır. Yapılan oranlamalar sonucunda oluşturulan tablolar grafiklere yansıtılarak Garanti Bankasına ait risk değişimleri gözlenmiştir.

Bu çalışmayla ulaşılan sonuçları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

2007-2012 yılları arasında Garanti Bankasının sorunlu alacaklarının aktif içerisindeki payına bakıldığında en yüksek riskin 2008 Eylül ve 2009 Aralık aylarına ait olduğu görülmektedir. Bankaya ait mali bilançolar incelendiğinde 2008 Eylül Ayı ve 2009 Aralık aylarında riskin yüksek çıkmasının nedeni bankanın bağlı bulunduğu İştirak, Bağlı ortaklıklar ve birlikte kontrol edilen ortaklıklara verilen kredilerdeki artış ayrıca vadeye kadar elde tutulacak yatırımlardaki artış olduğu gözlemlenmiştir. Diğer dönemlerde ise küçük oranlarda iniş çıkışlar görülmektedir.

2007-2012 yılları arasında gelir tablosundaki karşılık giderlerinin gelir tablosu tutarları oranlamasını incelediğimizde 2009 Mart ve 2011 Eylül dönemleri riskin en yüksek olduğu dönemlerdir. Bu dönemlerde artan riskin sebebi ise III.'üncü (Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar),IV.'üncü (Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar) ve V.'inci (Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar) Grup Kredi ve Alacaklarında meydana gelen artış olduğu görülmektedir.

Garanti Bankasında kredi riski yönetimi, tüm kredi portföylerini kapsamakta ve bankanın kredi riskine esas tutarı yasal olarak BDDK tarafından çıkarılan “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” çerçevesinde hesaplanmaktadır. Kredi riskinin, yasal sermaye yeterliliği standart oranının, mevcut düzenlemelerde yer alan asgari sınırın üzerinde kalmasını sağlayacak tarzda yönetimi esastır.

Garanti Bankasında kredi tahsis aşamasında, kredi risklerinin değerlendirilmesinde, 2003 yılından itibaren müşterileri objektif kriterler kullanarak derecelendirmek amacıyla, geçmiş veriler üzerinden istatistiksel yöntemler kullanılarak geliştirilen içsel risk derecelendirme modeli kullanılmaya başlanmıştır.

Garanti Bankası'nda 2007 yılında, Basel II uygulamalarının yerleştirilmesinde kullanılmak üzere gelişmiş bir risk yönetimi yazılımı da kurulmuştur.

Garanti Bankasında kredi riski oluştuktan sonra oluşan kredi risklerinin giderilmesi konusunda ise; idari veya kanuni takip yolu ile söz konusu riskler

giderilerek risk tasfiye edilmeye çalışılır. Riskin tasfiyesinde teminatların devri ya da satışı veya riskin devri ya da satışı yöntemi uygulanmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye Garanti Bankası A.Ş' de kredi riskinin uluslararası standartlara uygun bir biçimde ölçülüp izlenmekte olduğu ve tüm risk yönetim faaliyetlerinin Basel II uygulamalarına uyumlu bir şekilde yürütüldüğü söylenebilir.

Araştırma sonucunda ulaşılan ve yukarıda yer verilen sonuçlardan yola çıkarak bankaların en temel faaliyeti ve gelir kaynağı açısından kredi riski ve yönetiminin oldukça önemli olduğu ve bankaların kredi risklerini en aza indirmelerinin etkin bir risk yönetimi ile mümkün olduğu söylenebilir.

Bankalar kredi riskini ölçmeye ve yönetmeye dayalı bir yönetim anlayışı benimsemelidirler. Bankalar kredi risk yönetimlerini kredi politikalarına ve prosedürlerine uygun olarak sürdürmeli, kredilendirme kararlarını yönetim kurullarınca belirlenen usul ve esaslar dâhilinde yapmalıdırlar. Kredilerin vade, miktar ve nitelikleri üst düzey yönetime doğru olarak rapor edilmelidir. Bankalarda tüm bu işlemlerin düzenli olarak yapıldığının belirlenmesine yönelik iç denetimler yapılmalıdır. Bankalar, kredi riskinin tanınması, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrolünün yapılması konusunda bilinçli olmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Akgüç, Ö. (2000). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*, İstanbul, Arayış Yayıncılık.
- Akgüç, Ö. (2006). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi* İstanbul, Arayış Yayıncılık.
- Akman, V., Alkin, E. ve Savaş, T. (2000). *Bankalarda Risk Yönetimine Giriş*, Çetin Matbaacılık, İstanbul.
- Altıntaş, M. A. (2006). *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği*, Ankara, Turhan Kitabevi.
- Anderson R.C., Fraser D.R., (2000). Corporate Control, Bank Risk Taking, and The Health of the Bankaing Industry, *Journal of Bankingand Finance*.
- Atan, M. (2002). *Risk Yönetimi ve Türk Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı Ankara.
- Atılal, M. B. (2008). Kredi Derecelendirme, *Turkish Yatırım*, Nisan.
- Ayan, E. (2007). *Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel-II Uzlaşısı*, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları.
- Babuşçu, Ş. (2005). *Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi* Ankara
- Başarır, M. (2006). *Bankalarda Teknoloji Riski ve Yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı, İstanbul.
- BDDK; (2006). *Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmelik*, 01.11.2006 tarih ve 26333 sayılı resmi gazete,
- BDDK, (2005). *10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel-II)*.
- BDDK, (2010). *Sorularla (Basel-II)*.

- BDDK; (2012). *Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmelik*, 28.06.2012 tarih ve 28337 Sayılı Resmi Gazete,
- Berk, N. (1998). *Avrupa Topluluğuna Tam Üyelik Açısından Türk Bankacılık Sisteminin Uyum Gereksinimleri*, 2. Baskı, İTÜ.
- Berk, N. (2001). *Kredi Yönetimi*, 3. Baskı, İstanbul, Beta Yayın Dağıtım A.Ş.
- Bessis, J. (1998). *Risk Management in Banking*, John Wiley&Sons Publishing.
- Bolgün, K.E. ve Akçay, M.B. (2005). *Risk Yönetimi, Gelişmekte Olan Türk Piyasasında Entegre Risk Ölçüm ve Yönetim Uygulamaları*, İstanbul, Scala Yayıncılık, Haziran.
- Bolgün, E. Akçay, M.B. (2003). *Risk Yönetimi*, İstanbul, Scala Yayıncılık.
- Boyacıoğlu, M.A. (2003). *Bankalarda Derecelendirme (Rating) Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Ampirik Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Boyoğlu, Ö.E. (2002). *Bankacılık Krizleri, Dünya’da ve Türkiye’de Yaşanan Bankacılık Krizleri, Bankacılık Krizlerine Karşı Alınan Önlemler ve Çözüm Öneriler*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, F. (2001). *Türk Bankacılığında Risk Yönetimi Yönetmeliği Dönemi ve yasa Riski Ölçüm Metotları*, *İktisat Dergisi*, Eylül.
- Çerçi, D. (2008). *Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Riski Yönetimi ve Yapı Kredi Bankasına İlişkin Örnek Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla
- Çiloğlu, E. (1988). *Bankacılıkta İstihbarat*. Ankara: Türkiye Bankalar Birliği, İnternet Kaynakları.
- Çil Koçyiğit, S., Çına Bal, E., Bal H. (2009). *İMKB’de İşlem Gören Şirketlerde Türev Ürünlerin Risk Yönetimi Amacıyla Kullanılma Düzeyleri*, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Nisan.

- Çil Koçyiğit, S. (2011). *Hastane İşletmelerinde Finansal Performans Ölçümü ve Türkiye Özel Hastaneler Uygulaması*, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Değirmenci, N. (2003). *Sermaye Yeterliliği Konusunda Basel Standartları ve Seçilmiş Bazı Ülkelerdeki Uygulamalarının Değerlendirilmesi*.
- Eker, H. (2002) *Finansal Analiz Risk Yönetimi*, <http://www.danismend.com>.
- Eken, H.M. (1992). *Bankalarda Aktif-Pasif Yönetimi*, İstanbul, Bankacılar, Sayı: 7.
- Elitas, C., Özdem, Y. (2006). Bankalarda İç Kontrol Sistemi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2.
- Erçel, G. (2000). *Konuşmalar-1999*, Bankacılıktaki Son Gelişmeler, TCMB, İktisadi Kalkınma Vakfı-AKDENET, Eylül, İstanbul.
- Fıkırkoca, M. (2003). *Bütünsel Risk Yönetimi*, Ankara, Pozitif Matbaacılık.
- Garanti Bankası (2012) *Faaliyet Raporu*.
- Garanti Faktoring (2012) *Faaliyet Raporu*.
- Gup, B.E., W. Koları, J. (2005). *Commercial Banking: The Management of Risk*, J.Wiley, 3rd Edition, Hoboken.
- Gürer, H. (2005). Kurumsal Yönetim, *Deloitte*.
- Gürsoy, C.T. (2007). *Finansal Yönetim İlkeleri*, Doğuş Üniv. Yay., No: 1, İstanbul.
- Kara, Ö. (2009). *Bankalarda Operasyonel Risk*, Yüksek Lisans Bitirme Projesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Kaval, H. (2000). *Bankalarda Risk Yönetimi*, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Kaval, H. (2003). *Muhasebe Denetimi*, Ankara, Akademik Den. Danışmanlık YMM AŞ.1. Baskı.
- Keskin, E. (1999). 1999 Yılında Türk Bankacılık Sistemindeki Gelişmeler, *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 33.

- Köylüoğlu, H.U. (2001). Risk Yönetimi! Zaman Geçirmeden Neden? Nasıl? *Active Dergisi*, Sayı: 17.
- Mandacı, E. (2003). Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Riskler ve Finansal Krizi Asmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1.
- Nagy, Pancras J. (1979). *Country Risk, How to Assess, Quantify and Monitor It*, Euromoney Publications, London.
- Ocakcı, H. A. (2009). *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Kredi Riskinin Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlerle İncelenmesi ve Uygulamalar*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Okka, O. (2005). *Finansal Yönetime Giriş*, Ankara, Nobel Yayınları.
- Önal, Y.B., Doğanlar, M., Canbaş, S. (2002). Döviz Kuru Riskinin Özel Türk Bankalarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkileri, *İMKB Dergisi*, Sayı: 22.
- Özkan, T. (1999). Ulusal ve Uluslararası Bankacılıkta Rekabet, *İktisat Dergisi*, Sayı: 387, Şubat-Mart.
- Parasız, İ. (2000). *Modern Bankacılık Teori ve Uygulama*, İstanbul: Kuşak Ofset.
- Parasız, İ. (2007) *Finansal Kurumlar ve Piyasalar*, Ezgi Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, Nisan
- Poyraz, E. (2008) *Açıklamalı Örneklerle Finansal Yönetim*, Ekin Yayıncılık
- Rose, P.S. (2002). *Commercial Bank Management*, McGraw-Hill Irwin Fifth Edition, Boston.
- Savaşal, M. (2003), *Kredi Türleri ve Risk Yönetimi*, TBB Seminer Notları, Ekim, İstanbul.
- Şakar, H. (2002a). *Bankalarda Kredilendirme Teknikleri*, İstanbul, Akdeniz Yayıncılık A.Ş.
- Şakar, H. (2002b). *Bankalarda Aktif Pasif Yönetimi*, Mida Eğitim Merkezi

Teker Leblebici, D. (2006). *Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi-Örnek Banka Uygulamalı*, Literatür Yayıncılık, 1. Baskı, s. 7.

TBB, (1999). *Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin Temel İlkeler*, İstanbul.

TBB Çalışma Grubu. (2006). Kredi Riski Modelleri, *Bankacılar Dergisi*, Haziran No: 57.

Tuğcu, E., Çelik O., Altıntaş, K., Ergeç, T. (2012). *Bankalarda Kredi Yönetimi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, Haziran.

TC. Ziraat Bankası A.Ş. (2000). Araştırma ve Geliştirme Dairesi Raporu, *Bankacılıkta Risk Yönetimi*, Ankara.

Yaslıdağ, B. (2004). Bankacılıkta Risk Ölçümünün Aktif Pasif Yapısına Etkisi, *Türkiye Bankalar Birliği Sunumu*, 29-31 Mart.

Yörük, N. (1999). *Ülke Riski ve Türkiye'nin Ülke Risk Derecelerindeki Değişimler*, Tokat.

Yüzbaşıoğlu, N. (2003). *Risk Yönetimi ve Bankaların Denetimi*, <http://www.bddk.org>.

Zaif, F. (2007). *Muhasebe Verilerine Dayalı Risk Ölçüm*, Gazi Kitabevi, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.cu.edu.tr/insanlar/mceker/banka> ve sermaye piyasası hukuku/5454 Sayılı Bankacılık Kanunu adresinden 18-Kasım-2011 tarihinde alınmıştır.

[http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yasal Düzenlemeler/TBMM Dokümanları](http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yasal_Düzenlemeler/TBMM_Dokümanları) adresinden 06-Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır

[http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Mevzuat/Düzenleme_Taslakları/9722_kredi riski_yönetimi](http://www.bddk.org.tr/Websitesi/turkce/Mevzuat/Düzenleme_Taslakları/9722_kredi_riski_yönetimi) adresinden 30-Mayıs-2012 tarihinde alınmıştır

[http://www.tkgm.gov.tr/turkce dosyalar/diger/icerikdetaydh344](http://www.tkgm.gov.tr/turkce/dosyalar/diger/icerikdetaydh344) adresinden 27-Haziran 2012 tarihinde alınmıştır

[http://www.kobitek.com/basel_ III_ ve _getirdikleri](http://www.kobitek.com/basel_III_ve_getirdikleri) adresinden 27-Eylül-2012 tarihinde alınmıştır

<http://www.riskonomi.com> adresinden 18 Ekim 2012 tarihinde alınmıştır.

[http://www.ekodialog.com /makaleler/bankacılık sektörünün yapısı](http://www.ekodialog.com/makaleler/bankacilik-sektorunun-yapisi) adresinden 30 Ekim 2012 tarihinde alınmıştır.

[http://www.akademiktisat.net/calışma/banka_ finans](http://www.akademiktisat.net/calisma/banka-finans) adresinden 16 Kasım-2012 tarihinde alınmıştır.

[http://www.tuketicifinansman.net/2009/İdari takip nedir-kanuni takip fark](http://www.tuketicifinansman.net/2009/Idari-takip-nedir-kanuni-takip-fark) adresinden 05 Haziran 2013 tarihinde alınmıştır.

[http://www.garanti.com.tr/garanti_hakkında/yatitimci_ ilişkileri/kurumsl_ yöneti](http://www.garanti.com.tr/garanti_hakkinda/yatirimci-iliskileri/kurumsl_yoneti) adresinden 13 Haziran 2013 tarihinde alınmıştır.

<http://iibfdergi.nigde.edu.tr> adresinden 07-Ağustos 2013 tarihinde alınmıştır.